

תפ"ח 37855/08/11 - מדינת ישראל נגד אשר דהאן

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

בפני: כב' ס. הנשיא השופטת ריפה-כ"ץ, אב"ד
השופטא. ואגו
כב' השופט. צלקובניק

בעניין: מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד אליזבט
ברנר אברהם

נגד
אשר דהאן ע"י ב"כ עו"ד תומר אורינב

הכרעת דין

השופט י. צלקובניק:

לנאשם, יליד 1969, מיוחסת עבירת רצח, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, בכך שביום 28.7.2011, סמוך לשעת חצות, בבאר שבע, דקר למוות את הרב אלעזר אבוחצירה ז"ל, בחזהו, באמצעות סכין אותה הסתיר במכנסיו.

עובדות האירוע על פי כתב האישום

הרב המנוח היווה דמות תורנית ידועה ומקובלת, ורבים שחרו לפתחו לצורך קבלת ברכות והתייעצויות בנושאים שונים. הרב המנוח נהג לקבל את הפונים אליו בחדר קבלת קהל ליד בית הכנסת הצמוד לביתו, ברחוב קפריסין 6 בבאר שבע.

הנאשם - יהודי חרדי, נשוי ואב לארבעה ילדים - המתגורר בישוב אלעד במרכז הארץ, נמנה עם חסידיו של הרב המנוח במשך שנים רבות, ונהג להגיע אליו לצורך היוועצות. הנאשם חשד בכך שאשתו אינה נאמנה לו והוא שיתף את הרב אלעזר ז"ל ברצונו להתגרש מאשתו. המלצת הרב הייתה כי ימשיך לחיות עם אשתו ולא יתגרש ממנה. הנאשם לא שבע נחת מהמלצת הרב וסבר כי היא מוטעית "ונובעת מחוסר שיקול דעת כתוצאה מחמדת ממון". בעקבות כך, כנטען בכתב האישום, גמלה בלבו של הנאשם החלטה להמית את הרב אלעזר.

עמוד 1

ביום חמישי, 28.7.2011, סמוך לשעת צהרים, נטל הנאשם מחדרו של בנו סכין משוננת ומושחזת, ובעלת להב חד, שהייתה בתוך נדן; אורכה של הסכין- 24.5 ס"מ, ורוחבה- עד 5.1 ס"מ. הנאשם הטמין את הסכין בתיק התפילין, אותו הניח ברכבו. בשעה 20:39, התקשר הנאשם לבית הרב המנוח, וידא שהרב מקבל קהל; לאחר מכן, יצא הנאשם מביתו באלעד ונסע ברכבו לבאר שבע. סמוך לשעה 21:30, החנה את רכבו בקרבת מקום לבית הרב; הנאשם הוציא את הסכין והנדן והטמינם בתוך מכנסיו מעל מותנו השמאלית, מתחת למקטורן שלבש; הוא הותיר את כפתור הנדן פתוח, ולא רכס את המקטורן, וזאת לצורך שליפה מהירה של הסכין.

הנאשם המתין מחוץ לחדר קבלת קהל, עד שיגיע תורו להיכנס; במהלך ההמתנה, כתב מכתב לצורך מסירתו לרב, כדי להסיח את דעתו של הרב לפני ביצוע הדקירה. סמוך לשעת חצות, נכנס הנאשם לחדר קבלת קהל, ועמד בטור אנשים, שביקשו לקבל את ברכת הרב, והתקדמו לעבר הרב המנוח שישב בראש שולחן. כל אחד מהאנשים שהגיע לרב, החליף עמו מילים, ויצא מדלת צדדית.

בהגיעו אל הרב, מסר הנאשם את המכתב, לשמש, ניסים אחרר, שעמד לצדו של הרב המנוח. השמש מסר את המכתב לרב שהרכין את ראשו, והחל לקרוא את המכתב. בשלב זה, גחן הנאשם לכיוונו של הרב המנוח, תוך שהוא דוחף את אחרר. הנאשם מלמל "בשם השם נעשה ונצליח", שלף את הסכין מהנדן שהיה טמון במכנסיו, ודקר את הרב דקירה אחת, בבית החזה משמאל, ברווח הבין צלעי; עקב הדקירה, נגרם פצע דקירה באורך של 7-8 ס"מ, והצטברה כמות של דם בחלל הבטן, סביב הכבד, הטחול והקיבה; הרב פונה לבית החולים "סורוקה", כשהוא מחוסר הכרה, ללא דופק ונשימה, ושם נקבע מותו.

המענה לכתב האישום וטענות ההגנה

ההגנה אינה חולקת על כך, כי הנאשם דקר את הרב באמצעות סכין על פי הנסיבות המתוארות בכתב האישום. נטען, עם זאת, כי הנאשם לא התכוון לגרום להמית את הרב, אלא לפגוע בו בלבד, וכי כיוון את הדקירה לאיזור הבטן.

בדברי המענה, באמצעות ב"כ של הנאשם באותם ימים, צוין, כי הנאשם לא סבר שהעצה שניתנה לו על ידי הרב בקשר ליחסיו עם אשתו, בעת שניתנה, נבעה מחוסר שיקול דעת או מחמדת ממון, ובאותה עת לא גמלה בליבו של הנאשם החלטה לפגוע ברב; בשלב מסוים, ועל רקע התדרדרות במצבו הנפשי, העמיק הנאשם בלימודי תורה. בלילה שלפני ה-28.7.2011 למד הנאשם תורה במשך כל שעות הלילה ו"הרגיש הארה שעניינה הקשר בין דת לממון, והעובדה שכסף מעוור עיני חכמים, וכי הוטלה עליו שליחות להבהיר שהרב המנוח חורג בעצותיו מהדת ומהעצות הנכונות בשל חמדת ממון, וביקש להבהיר זאת על ידי ניסיון לפגוע ברב ולהראות לאחרים שאין לרב כוחות אלוהיים, שהפגיעה בו אפשרית...".

ההחלטה לפגוע ברב התקבלה אצל הנאשם ביום האירוע בשעות הצהריים. הנאשם נטל מחדרו של בנו את הסכין, ונסע לעבר בית הרב. הנאשם אמר לעצמו כי "אם לא תהיה לו הזדמנות ויוכח כי הנאשם טועה והעצות נכונות, ואלוהים לא ייתן לו את הסימן לפגוע ברב", אזי ייסע לאחר מכן לבית אימו, המתגוררת בדימונה, כדי לשהות שם במהלך ימי סוף

השבוע. הנאשם חשבעקבות "הארה אלוהית שהוא הרגיש", ועל אף ההגנה הקיימת בביתו של הרב, כי ניתנת בידו ההזדמנות לבצע המעשה, והוא דקר את הרב, בלא שהתכוון, כאמור, לגרום להמתתו.

עיקר הדיון בפנינו נסוב על מצבו הנפשי של הנאשם בעת האירוע. טענתה המרכזית של ההגנה - שאינה חולקת על כך כי הנאשם כשיר לעמוד לדין - המתבססת על שתי חוות דעת פסיכיאטריות שנערכו על ידי ד"ר עדינה נעון מבית החולים 'שער מנשה' (נ/2), ופרופ' שמואל טיאנו (נ/3), הינה, כי הנאשם אינו נושא באחריות פלילית למעשה, שכן בשל מחלת נפש בה הוא לוקה, עומדת לו טענת אי שפיות, על פי הוראת סעיף 34 לחוק העונשין, תשל"ז-1977; לחלופין נטען, כי אם ייקבע כי הנאשם נושא באחריות פלילית, הרי שיש לזכותו מעבירת הרצח, שכן לא התכוון להמית את הרב המנוח, ולחלופי חלופין, אם יורשע בעבירת רצח, הרי שנוכח מצבו הנפשי של הנאשם בשעת מעשה, יש מקום להטלת עונש מופחת, על פי הוראת סעיף 300א לחוק העונשין.

הנאשם בחר להימנע ממסירת עדות במהלך משפטו, והועמד על השלכות שתיקתו (ע' 68-69 לפר'). יצוין עם זאת, כי בחקירתו המשטרתית מסר הנאשם גרסות מפורטות מאד ביחס לנסיבות האירוע, ואף נטל חלק בשחזור המעשה. אמרות הנאשם המתועדות בצילומי וידאו, וכן תמלילי ההקלטות, הוגשו בהסכמה, וההגנה המבקשת לקבוע ממצאים על פי האמרות שמסר הנאשם בחקירתו, לא ביקשה כלל לזמן לחקירה את החוקרים שהשתתפו בגביית האמרות.

נסיבות האירוע - עדויות הנוכחים במקום

אחד מעוזריו - שמשיו של הרב, העד ניסים אחרר (ע.ת 3) היחיד מבין עדי הראיה שזומן לעדות בבית משפט(הודעותיהם בחקירה של עדי ראיה אחרים הוגשו בהסכמה), מסר בעדותו כי עמד צמוד לרב בעת האירוע, והיה עד ישיר לדקירתו על ידי הנאשם. העד מסר בחקירתו שתי הודעות שהוגשו אף הן בהסכמה (ת/27א, שנגבתה מיד לאחר האירוע, בשעה 00:45-1, ת/27ב, מיום 3.8.2011). בנוסף השתתף בשחזור האירועים(ת/27ג, מיום 3.8.2011).

העד מסר כי לקראת חצות, לאחר המתנה של כרבע שעה בטור הממתנים ליד שולחנו של הרב, הנאשם, לבוש חליפה בצבע שחור, התקרב לעבר הרב, ומסר לאלחרר פתק פניה שהכין לרב, והרב החל לעיין בו. בה בעת, הנאשם החל לדחפו ואמר לו "תן לי להתקרב"; התנהגות זו הייתה חריגה לדברי העד, שכן הפונים לרב נהגו לשמור על מרחק מסויים, מתוך כבוד לרב, אלא אם הורה להם הרב לקרב אליו; אחרר העיד כי דרש מהנאשם להפסיק לדחוף, והנאשם הדפו עם "השכמות". אחרר מסר בעניין זה כי הנאשם "דחף, הוא הרבה יותר מרכן ודחף, הוא פשוט נדחף...זה סוג של מאבק היה כבר... הוא אומר אני רוצה לשמעו... ואז תוך כדי שאני מנסה להדוף אותו, הוא עשה את המעשה" (ע' 31).

הנאשם הכחיש בחקירה את דבריו של אחרר, כי בעת שמסר את הפתק החל לדחוף את השמש על מנת להגיע לרב, או כי השמש ביקשו שיתרחק: "שקר וכזב...ואם הייתי דוחף אותו, הרי איך הפתק הספיק להגיע לרב, והרב הספיק לקרוא אותו..."(ת/3א, קובץ ראשון, ע' 70, ש' 36-39);

אחרר ממשיך ומתאר כי בעת שהנאשם היה במצב של רכינה לעבר הרב, ומספר שניות לאחר שהרב החל לעיין

במכתבו של הנאשם, שלף הנאשם סכין אותה אחז ביד ימין - העד לא הבחין מהיכן הוציא הנאשם את הסכין - **"ותקע אותה בחזה של הרב"**, מתחת למכתב שהרב אחז בידי. במהלך השחזור הדגים העד, כי פעולת הדקירה בוצעה כאשר העד ניסה להדוף את הנאשם בגופו, מלהתקרב יתר על המידה לרב.

יצוין כי העד מסר תחילה בחקירה, כי בעקבות הדקירה הרב נעמד על רגליו, שלף את הסכין מגופו והשליכה ארצה, ומיד לאחר מכן צנח לעבר השטיח בחדר. לאחר מעשה, הבחין כי מדובר בסכין ארוכה ומשוננת, בעלת להב גדול, וקת שחורה. במזכר שנערך על ידי העד ביום 4.9.2012 (ת/27ב), כשנה לאחר האירוע, הביע אחר פקפוק אם אכן היה זה הרב עצמו ששלף את הסכין מגופו.

אחר מסר בחקירה כי הנאשם נראה **"קר מזג לגמרי, רגוע, שליו"**. לאחר מעשה, השתלטו על הנאשם, והחלה נהירה של אנשים לחדר. לאחר מספר דקות הוזעקו מד"א והמשטרה ונעשו פעולות החייאה במקום.

יעקב שמש (הודעתו ת/11, מיום 3.8.2011) ששימש כעוזרו של הרב המנוח מזה כעשרים שנה, ובעל ותק רב בטיפול בקהלה הפונים אל הרב, הבהיר כי הנוהג היה שהרב יושב מאחורי שולחן; לידו, בצמוד, עומד אחד השמשים. אל מול הרב, על השולחן ניצבמעמד (מכונה - "סטנד"), החוצץ, בין הרב למקבל הברכה, ואולם אם מדובר באדם "מקורב", אזי הוא נשען על הסטנד, והשמשים לא דוחפים אותו לאחור, אלא מאפשרים לו לרכון לעבר הרב ולשמוע את דבריו.

בעת האירוע ישב בחדר פנימי, בעל דלת המקשרת לחדרו של הרב, המצוי במרחק של 4-5 מ' משולחן הרב. שמש אישר כי שמע את ניסים אחר אומר: **"לא לדחוף, תחכה עד שהרב יקרא את המכתב...הבחנתי במישהו שרוקן על הסטנד לכיוונו של הרב..."**.

בהקשר זה יש לציין, כי השוטר בנימין בן לולו (ע.ת.4), ששמר על הנאשם ביום 2.8.2011, בעת שהנאשם שהה לצורך הסתכלות בבית החולים לבריאות הנפש 'שער מנשה', סיפר בהודעתו כי הנאשם אמר לו כי כעס על הרב שלא איפשר לו לשבת לידו "בניגוד לאחרים" (ת/28, ע'3, ש'19-21), ואולם הנאשם הכחיש את הדברים בחקירה.

אחרוני הניצבים בטור הממתינים בחדרו של הרב היו יצחק טובי, המתגורר באלעד (הודעותיו- ת/9א ו-ב), ולוי מורחי(הודעתו - ת/31). השניים עמדו מאחורי הנאשם.

טובי מסר כי בעת ההמתנה, פנה אליו השמש דניאל מלכה, שנכח בחדר קודם לכן (הודעותיו של מלכה, ת8א ו-ב, מימים 9.7.2011 ו-7.8.2011), ושאלו אם יוכל ליתן 'טרמפ' ברכבו לנאשם, המתגורר כאמור, אף הוא, באלעד; הנאשם אמר למלכה שאינו נזקק להסעה, שכן הוא ממשיך לאחר מכן ברכבו לדימונה (מלכה ומורחי מאשרים הדברים בהודעותיהם). טובי התרשם כי הנאשם **"היה חסר מנוח על פי תנועות גופו וכתפיו אותם הסיט מצד לצד"**(דניאל מלכה ציין בהודעתו כי הנאשם נע כמתפלל **"כלומר זו מצד לצד"**; לוי מורחי, מסר לעומת זאת בהודעתו כי **"לא הייתה כל התנהגות חריגה של (הנאשם)... הוא נראה נינוח ורגוע טבעי לחלוטין, הוא אף לקח ספר וקרא ספר בזמן ההמתנה.."** (ת/31, ש'55);

בעת שהנאשם הגיש את הפתק לרב, ניצב טובי כחצי מטר מאחוריו. לדברי טובי, הבחין כי הנאשם רוכן מעל ה"סטנד"

כדי לשמוע את דברי הרב; השמש דחף את הנאשם לאחור כדי לאפשר לרב לקרוא את הפתק, אולם הוא לא ראה בכך כל דבר חריג, שכן הבחין בתופעה דומה פעמים רבות בעבר. טובי מסר כי לא הבחין בפעולת הדקירה, שכן באותו רגע הסיט את מבטו; לאחר 2-3 שניות שמע את צעקתו של הרב המנוח, שנעמד על רגליו ועל חזהו נראה "כתם אדום"; הוא סייע לעוזרו של הרב להתגבר על הנאשם, שהשתולל תוך תנועות גוף מצד לצד; על הרצפה הייתה מוטלת סכין **"בצבע כהה באורך כארבעים ס"מ ועם ידית, כל גוף הסכין רחב והיה גם כתם דם על להב הסכין"**, והוא בעט בסכין כדי להרחיקה(העד זיהה את הסכין בצילום שהוצג בפניו בעת החקירה). לדברי העד לא שמע כי הנאשם אומר דבר מה במהלך האירוע.

דניאל מלכהמסר בהודעתו כי לפני אירוע הדקירה, עזב את החדר ויצא לשירותים, כשבמקום נותר ניסים אחרר לבדו; לדבריו, לא חשש להותיר את הרב תחת אבטחת עוזר אחד בלבד, שכן הנוכחים בחדר - ובכללם הנאשם - היו מוכרים לו ולרב, "מזה שנים". לאחר מספר שניות, שמע צעקות, וחזר לחדר, ואז ראה את הרב צועק, ונפל על הרצפה.

בהודעתו הראשונה מסר, כי ראה שדוחפים את הנאשם ומרחיקים אותו משולחנו של הרב, והבחין שהנאשם מחזיק סכין בידו הימנית. העד מתאר את הסכין כ"**סכין קומנדו שחורה, ידית שחורה, והלהב שחור, עם דוקרנים בלהב**". בניגוד לדברים אלה, טען מלכה בהודעתו השנייה, כי לא הבחין בסכין בידו של הנאשם, ואף התכחש לכך שמסר דברים אלה קודם לכן. הוא מסר, עם זאת, כי הבחין ברב העומד וצועק **"מנוול"**, **"ומוציא את הסכין שהייתה נעוצה בו מצד שמאל, מתחת לחזה"**, ולאחר מכן השליכה על הרצפה, ונפל ארצה.

השמש ניסים ארזואן(הודעתו ת/16 מיום 7.8.2011)מסר כי ראה על הרצפה **"סכין קומנדו עם חריצים"**, והוא הניחה על הספרייה המצויה בחדר הרב; הסכין הועברה מהספרייה לחדר השמשים הסמוך, והונחה בתוך ארגז פלסטיק, ושם התגלתה על ידי השוטרים (הודעת השוטר אלי יאני, ת/6, מיום 3.8.2011).

מחוות דעת של המעבדה הניידת דרום, ת/17 (נערכה על ידי רפ"ק שאול צ'רנוברודה), עולה, כי הסכין הייתה מוכתמת בחומר החשוד כדם (חח"ד); התזות וכתמי דם נמצאו בחדרו של הרב במקומות שונים (על השטיח; "דרגש הקריאה" הניצב על השולחן; רגל השולחן ועל הקיר המערבי). כתמי החח"ד על הקיר המערבי ועל "דרגש הקריאה", תאמו את פרופיל הדנ"א של המנוח.

הטיפול הרפואי וקביעת המוות

מלכה מסר בהודעתו כי הבחין, כי בחזהו של הרב נפער **"חור גדול מצד שמאלי ליד הלב"**, והוא קרע את בגדי הרב מעליו, ורץ להזעיק אמבולנס, ואף ניסה לבצע פעולת החיאה, יחד עם אדם נוסף, מחסידי הרב, שהזדהה כחובש. הרב השמיע קולות חרחור, ולאחר מכן הבחין כי נשם את נשימותיו האחרונות.

חנן רוזוליו, פרמדיק במד"א באר שבע, מסר בהודעתו (ת/30; דוח פרמדיק, ת/30א), כי בשעה 00:10, התקבלה קריאה על פציעת דקירה בביתו של הרב, ויצאה למקום נידת טיפול נמרץ. הרב (בן 63, על פי ת/30א), שכב על גבו מחוסר הכרה, ללא דופק ונשימה. פצע דקירה נתגלה מתחת לחזה, באורך של כ- 6 ס"מ. נעשה ניסיון לבצע פעולות

החייאה והנשמה, שלא הועילו, והרב הועבר לבית החולים "סורוקה", לחדר טראומה, אולם לא ניתן היה עוד להצילו.

על פי חוות דעתו של פרופ' י' היס מהמכון לרפואה משפטית (ת/18), המתבססת - בהיעדר נתיחה - על דוח מד"א; הודעות הרופאים (ד"ר אוסינסב וד"ר דוחנוב מבית החולים סורוקה); צילומי המנוח והסכין, עם קנה מידה; צילום CT שנערך בסורוקה, נקבע כדלקמן:

"נתגלה פצע קווי בבית החזה משמאל, ברווח הבין צלעי 6 (מהצילומים עולה כי מדובר בשליש התחתון (של החזה), מעט אלכסוני מטה וימינה, באורך של כ- 6-6.5 ס"מ, עם שפות ישרות, קצה ימני חד, קצה שמאלי לא ניתן להערכה"; חזה אוויר משמאל; דם בכמות קטנה בחלל הצד משמאל; דם ואויר בחלל הצפק; אין סימן חבלה אחר; אין עדות לפגיעה בכלי הדם הגדולים" (פרק "סיכום הנתונים").

פרופ' היס קובע במסקנותיו, כי לא ניתן בידו לקבוע את סיבת המוות ולהעריך את שעת המוות, בהיעדר נתיחה/בדיקה של הגופה, הגם שצויינה בת/18 הערכתה של ד"ר דוחנוב שנמסרה בחקירה, לפיה "סיבת המוות כנראה מדימום בבטן העליונה כתוצאה מפגיעה בכלי הדם, ואין סיבה אחרת למוות".

עוד נקבע בחוות הדעת, כי "בבית החזה משמאל, נמצא פצע המתיישב עם פצע חתך- דקירה שנגרם קרוב לוודאי מחפץ עם לפחות שפה אחת מושחזת כגון להב של סכין או חפץ דומה.

להב הסכין שמופיע בצילומים ונבדק על ידינו היה יכול לגרום לפצע בבית החזה, או כל סכין אחר; לא ניתן להעריך את עומק חדירת הלהב, בהיעדר נתיחה; לא ניתן להעריך באיזה זווית להב הסכין, ננעץ בגוף ואיזה אברים נפגעו; לא ניתן להעריך את מנגנון תנועת הלהב בגוף הקורבן."

חילוצו של הנאשם מבית הרב

על פי הודעות עדי הראיה, הוכה הנאשם בעת ניסיון ההשתלטות עליו וכדי למנוע בריחתו, וככל הנראה, אף לצורך פריקת זעם. מורחמיסר בהודעתו כי הבחין, כי **"ההמון ניסה להגיע לדוקר והחלו להכות אותו"**; ארז'ואן מסר כי **"...תפסו אותו שני אנשים. התקרבת...ונתתי לו אגרוף כי הוא השתולל עם הידיים, וניסו להשתלט עליו. הוא המשיך להשתולל, ובגלל זה אני תפסתי אותו בחניקה...בשלב מסוים מההתפרעויות שלו, הוא הצליח לברוח אבל תפסו אותו"**; השמש מאיר שוקרון (הודעתו ת/13, מיום 2.8.2011), הבחין כי הנאשם "נשלף" מחדרו של הרב לכיוון החנייה **"ושם תפסו אותו שלא יברח, הייתה המולה סביבו ואנשים היכו אותו ומנעו ממנו לברוח"**; שמעון אסולין, שהמתין אותה עת מחוץ לחדרו של הרב, מסר בהודעתו (ת/7, מיום 1.8.2011), כי הנאשם פרץ דרך הדלת החוצה, והגיע למדרגות וניסה להימלט מהמקום; הוא אחז בחוזקה בבגדיו, ולאחר מכן השתלטו עליו עוזרי הרב, וריתקו אותו לרצפה. אותה עת **"החשוד דיבר דברים לא ברורים והסתכל לשמיים. שמעתי בין מילותיו שליוחות"** (ש' 23-24). מיכאל לוי, חייל המתגורר בשכנות לביתו של הרב, מסר בהודעתו (ת/12, מיום 4.8.2011) כי הבחין על הכביש, ליד ביתו של הרב, ב**"מספר גברים שתופסים וחונקים מישהו מבוגר"**, וכשניסה לחלצו מידיהם, צעקו לעברו כי דקר את הרב. הוא הדף את האיש על מכונית חונה, ועם הגעת השוטרים, הוא ואביו עזרו להעבירו לניידת, כדי שאחרים לא יפגעו בו. לדבריו שמע את אותו אדם, אומר, **"אני מצטער, אני יכול להסביר..."**. עוד ציין כי אותו אדם **"לא היה נראה שפוי"** (ש' 28), וכי אף נראה לו, כי נדף מפיו ריח של אלכוהול.

השוטרים המתנדבים, מריו מייסלס ועודד אבנהגיעו ראשונים למקום האירוע. השוטרים מסרו בהודעותיהם (הודעות השוטר מייסלס, ת/5 א - ב; הודעת השוטר אבן, ת/10), כי נתקלו בהמון רב של אנשים שרדפו אחרי הנאשם, היכו אותו, וצעקו "זה הדוקר"; השוטר מייסלס, שנשאר מחוץ לבית, מסר כי הנאשם רץ לעברו, כאשר הז'קט שלבש היה קרוע בחלקו; הוא לא אמר דבר, ונראה מבוהל; הוא תפס את הנאשם כדי לשמור על בטחונו, והכניסו לתוך ניידת המשטרה; ההמון נענע את הניידת, וכמעט הפך אותה, והאנשים אף ניסו לפתוח את דלתות הניידת כדי לפגוע בנאשם. בשלב זה הגיע למקום ראש המשמרת, השוטר איתן תמיר (ע.ת. 10), שנכנס לרכב, וכבל את הנאשם; מאחר שלא ניתן היה לצאת מהרחוב, שהיה חסום בצדו האחד, על ידי אמבולנס של מד"א, הוצא הנאשם מהניידת והועבר רגלית לניידת אחרת שהגיעה לקצה הרחוב, ואז חולץ מהמקום.

השוטר אבן מסר כי הנאשם לא עשה דבר ולא אמר דבר; הוא היה מבולבל ומלמל משהו כמו **"אני לא מאמין לרב"**, אולם הוא התקשה להבינו; הנאשם התנהג יפה ולא התנגד כלל למעצרו.

ראש המשמרת איתן תמיר (ע.ת. 10), אישר בעדותו כי בהגיעו למקום האירוע הבחין באנשים רבים המנסים להגיע לנאשם ולהכותו, ונאמר לו כי מבקשים לעשות בנאשם "לינץ"; עם העברת הנאשם לניידת השניה, ערך עליו חיפוש ומצא נרתיק של סכין בצבע שחור, שהיה תחוב בחלקו בתוך מכנסיו, מתחת לג'קט שחור (ע' 65 לפר'). השוטר מייסלסהעריך כי הנרתיק היה באורך של כ- 35 ס"מ.

תמיר מסר בעדותו כי בעת שישבו בניידת, אמר לו הנאשם: **"אני לא משוגע, הוא פגע בי, הוא פגע במשפחה שלי, אני הייתי בן בית אצלו בבית ונפגעי קשות כלכלית ודברים כאלה..."**. בחקירה הנגדית, מסר בעניין זה, כי הנאשם אמר לו כי הרב **"...פשט לו את העור מבחינה כספית... מה שהבנתי ממנו, שהוא בא לעשות שלום בית, הרב רצה לעשות לו שלום בית וגבה ממנו כסף וכסף וכסף בלי הפסקה בלי הפסקה וכלום לא עזר..."** (ע' 66). עוד אישר, כי כאשר הורה לשוטרים לשמור על הנאשם כדי שלא יתאבד, אמר לו הנאשם כי אינו "משוגע" וכי אין בכוונתו להתאבד (ע' 67). הנאשם סיפר לו כי הוא מורה בדימונה. לשאלת הסניגור, השיב, כי אינו זוכר שהנאשם אמר בנוסף, שהוא "חכם גדול בתורה" או "עילאי בקדושה" (ע' 68). לדבריו, לא התעמק בדברי הנאשם, וכל עניינו היה במילוטו מהמקום.

השוטר יעקב צגאי (ע.ת. 1), מסר בעדותו כי במהלך משמרת הלילה, לאחר הגעתו של הנאשם לתחנת באר שבע, אמר לו הנאשם **"תשמע, אני סבלתי ממנו 10 שנים... אני בנאדם נורמלי... אני 20 שנה כבר מורה"**; עוד סיפר לעד כי דקר את הרב פעם אחת. בחקירתו הנגדית אישר העד, כי הנאשם אמר לו שהרב רימה אנשים, וכי נטל כספים עבור עצות שאינן מועילות. העד אינו זוכר כי הנאשם אמר לו "שראה עצמו כמשיח", או כי רצה "להפסיק את חמדת הממון" של הרב. לדבריו העד היה הנאשם **"רגוע דיבר לעניין..."** (ע' 20-21 לפר').

ב"דוח בדיקת חשוד", ת/20, שנערך לאחר האירוע, בשעה 03:00, על ידי אנשי מז"פ (פקד עמית כהן ורפ"ק יוסי גרשון), צויין כי **"...החשוד הועבר לימ"ר לכיש כדי להגן על חייו... לבוש חליפה- חולצה לבנה ותחתיה ציצית, מכנסיים שחורים וז'קט שחור..."** בבדיקה נתגלה "פצע על הראש סמוך למצח; נפיחות ואודם באיזור הפנים ועין שמאל; פצע בכף יד ימין בחלקה הפנימי; כתמי חח"ד מועטים, בתצורה העברה, על החולצה הלבנה, במקומות שונים".

הנאשם סיפר בחקירה על חילוץ בידי השוטרים, ותיאר כיצד "קפצו עלי אנשים והלמו בי מכות רצח...אשר לאחר מכן גררו אותי החוצה להמונים...וכולם היכו בי והלמו בי בכיסאות באגרופים ובפרצוף בבעיטות..." (ת/א, ע' 17; ע' 43, ש' 25-26).

הסכין

הסכין בה בוצעה המתת הרב מוגדרת בחוות דעתו של פרופ' היס, ת/א, 18, "סכין ציידים" - (על הידית מוטבע הכיתוב - jungle primitiveFUSION) - הסכין הינה בעלת קת באורך של 13 ס"מ, ולהב באורך של 24.5 ס"מ; הלהב עם שפה אחת מושחזת בשני שליש המרוחקים מהידית, ומשוננת באופן חד בשליש הקרוב לידיה, ושפה אחרת קהה, בעובי של 0.1 ס"מ, בשליש המרוחק מהידית, ומשוננת בצורה גסה בשני שליש המקורבים לידיה; קצה הלהב מחודד.

רוחב הלהב במרחק של 7 ס"מ מהקצה, הינו כ- 5.1 ס"מ (עד 7 ס"מ נע בין 0.9 - 4.7), ובהמשך, הרוחב משתנה מ 4.2 - 4.8 ס"מ בשל השינון.

בנו של הנאשם, העד שלמה דהאן (ע.ת. 2), מסר בעדותו, כי הסכין נרכשה על ידו למעלה מחצי שנה לפני יום האירוע, והוחזקה בחדרו בבית, במסגרת תחביב של איסוף סכינים ואולרים; העד לא שלל אפשרות כי הראה לנאשם את הסכין לאחר שרכשה. עוד סיפר כי מדי פעם בחן את הסכין, וייתכן כי הנאשם הבחין בכך.

שלמהצין עוד בעדותו, כי ביקש לתלות בחדרו את הסכין גדולת המידות, לצרכי נוי, אולם אמו - אשתו של הנאשם, הגב' בתיה (בטי) דהאן (ע.ת. 4) - ביקשה שיניחה בצד, והוא החביאה מאחורי כונן המחשב.באותו יום בו נטל הנאשם את הסכין מחדרו לא היה בבית. (בתיה דהאןמסרה בהודעתה, ת/א, 35, כי בנה הציג בפניה את הסכין, שהייתה "גדולה, כמעט בגודל של הנרתיק", והיא לא התירה לו לתלות את הסכין על הקיר (ע' 4)).

הנאשם בחקירתו אינו חולק על כך, כי הסכין אותה נעץ ברב הינה הסכין שנתפסה בבית הרב.

עם זאת, כפי שעוד יובהר, הנאשם חזר וטען באמרותיו, כי בחר בסכין רק בשל כך שניתן היה להסתירה בתוך הנרתיק, ולא בשל צורתה או ממדיה. הנאשם אישר בחקירה כי הבן, שלמה, הראה לו את הסכין לאחר שרכשה, והוא אף מצא לנכון לגעור בו בשל הבאת הסכין לבית: "אז הוא הראה לי פחות אותו יותר את המבנה שלה, אבל לא...התעמקתי בזה, אמרתי - 'וואו, בשביל מה צריך להביא את השטן הביתה? למה צריך להביא שטניות' (ת/א, ע' 33, ש' 21-23). גם במהלך השחזור, נשאל הנאשם "איך נראית הסכין", ותשובתו הייתה "הסכין נראית עם ידיה...היא ארוכה...הידית היא שחורה, עכשיו כפי שמדומני גם...להב עצמו שחור כי שהבן שלי קנה אותה אז הוא אומר לי: 'אבא תראה את הסכין'"; הנאשם חזר גם במהלך השחזור על כך שהזהיר את בנו מהכנסת הסכין הביתה, ואמר לו: "נשמה בני, סכין כזה לא מכניסים הביתה כי זה מאד מסוכן, זה סכין שהוא...סתם השטן יכול לקטרג בתוך הבית" (ת/א, ע' 6). במקום אחר בחקירה, מספר הנאשם כי בנו הראה לו "חצי" מהסכין ואז הכניסה בחזרה לנרתיקה. הנאשם נשאל מדוע הזהיר את בנו שלא להכניס את הסכין לבית, ותגובתו: "למה? סתם. זהו..." (ת/א, ע' 33, ש' 22-33).

עוד יש להוסיף, כי מהודעת השוטר בן לולו, ת/28, המפרטת כאמור, את השיחה עם הנאשם ביום 2.8.2013, עלה כי הנאשם תיאר בפניו את הסכין "כסכין קומנדו עם שיניים" (ע' 4, ש' 4); הנאשם נשאל בחקירה מדוע השתמש במינוח זה, והשיב כי לא ידע זאת "מהתחלה", והגיע "למסקנה שהיא סכין קומנדו", רק לאחר שהחוקרים הראו לו את צילום הסכין (תמליל ת/3א, קובץ שני, ע' 64-65, ש' 35-39; ש' 1-5).

גירסת הנאשם בחקירתו במשטרה

כללי

הנאשם נחקר לראשונה ביום **29.7.2011** בשעה 03:51 (פחות מארבע שעות לאחר האירוע), ונגבתה ממנו אמרתו הראשונה, ת/1; החקירה שנערכה על ידי החוקרים אמיר עטאונה וברונו אילוז, נמשכה כשעתיים וחמישים דקות, כעולה מהקלטת החקירה (תמליל ההקלטה, ת/1א).

לאחר החקירה, בשעה 07:42, יצא הנאשם עם החוקר יוגב פינסקר, לשחזור האירוע; השחזור נמשך כ- 15 דקות (ת/4א-ב).

ביום **1.8.2011**, חודשה החקירה, בה נטלו חלק החוקרים ברונו אילוז, אייל זיתון ומיטל אטיאס; הנאשם נחקר (מהשעה 09:48), במשך חמש שעות לערך, כעולה מהקלטת החקירה, ונגבתה ממנו אמרה שניה, ת/2 (תמליל החקירה ת/2א).

ביום **10.8.2011**, נחקר הנאשם במשך כתשע שעות, כולל הפסקות, החל מהשעה 11:21, (על ידי החוקרים ממוס יורם, אייל זיתון וברונו אילוז), ונגבתה ממנו אמרתו האחרונה, ת/3 (תמליל החקירה, ת/3א).

ביום **2.8.2011** בעת שהנאשם שהה כאמור, לצורך הסתכלות פסיכיאטרית בבית החולים "שער מנשה", שטח הנאשם בפני השוטר בנימין בן לולו את נסיבות האירוע, ופרטי שיחה זו, שלא אגב חקירה, מופיעים בעדותו ובהודעתו של השוטר, ת/28, שהוגשה בהסכמה.

החקירה הראשונה, שתועדה בת/1, התקיימה כאמור, סמוך לאחר אירוע הדקירה, וזמן קצר לאחר שהנאשם חולץ על ידי המשטרה מבית הרב וסבל מפגיעות פיזיות, כמתועד בת/20; בהקלטת הוידאו של חקירה זו ניתן לראות, כי הנאשם חש אי נוחות מסויימת במהלך החקירה בשל אובדן משקפי הראיה שלו, והוא מתלונן גם על פגיעה באחת מעיניו. עוד יש לציין כי בימי החקירה השונים, הירבה הנאשם לדחוק בחוקרים כדי שיאפשרו לו לצאת מחדר החקירות להפסקות עישון תכופות יותר.

הנאשם מסר באופן כללי גרסה עקבית למדי במהלך כל ימי החקירה, וכך, חזר וטען כי לא התכוון לקפד את חייו של הרב המנוח, אלא לפצוע אותו בלבד. חרף שעות החקירה הממושכות במהלך שלושת ימי החקירה, ואי הנוחות הפיזית בחקירה הראשונה בשעות שלאחר האירוע, לא ניתן שלא להתרשם, לאחר צפייה בקלטות החקירה, מקור הרוח, הסבלנות ומידת האיפוק שגילה הנאשם לאורך כל החקירה; תשובותיו של הנאשם - מתוך תפיסת עולמו שלו- היו בשפה

רהוטה וקולחת; הנאשם הגיב בדרך עניינית וחדה למדי, לכל שאלות החוקרים והערותיהם, בין אלה שנגעו ללב החקירה, ובין אם החקירה סתתה לנושאים שוליים או אף לענייני דיומא למיניהם.

הנאשם טען בפני החוקרים כי הוא מבקש לשתף פעולה בחקירה באופן מלא: **"אני יכולתי להגיד זה לא אני דקדתי, זה ההוא השמש. אף אחד לא היה עד שמה... אולי יש מצלימות, בסדר אבל זה לא הנקודה. אני אמיתי ואני איתכם, אני, כל הפרטים אני לא מחסיר ממכם, אפילו פרט הכי קטן..."** (ת/א, ע' 28, ש' 17-24). עוד הטיח בחוקרים באחת הפעמים - בתגובה לכך שלא התאפשרה לו הפסקת עישון - כי הם מודעים לכך **"שחוקית אני יכול לא לענות לכם על כלום, לא יודע, לא יודע, לא יודע, אבל אתם רואים שאני בסבבה איתכם, אז מה, קטע של סיגריה ישבור פה את כל החקירה..."** (ת/א, קובץ ראשון, ע' 105, ש' 37 - 39).

עוד מבקש הנאשם לשכנע את החוקרים, כי אין לו כל כוונה לטעון באופן מניפולטיבי כי פעל בשעת מעשה בחוסר שפיות: **"אני יכלתי לבוא ולבנות על הקלף הכי פשוט, חולה נפש, אבל אתם לא מבינים כמה אני אמיתי במעשה שלי... יכולתי לבוא ולהגיד "לא יודע, דמיינתי דמיונות, אני חלמתי", כמו שהיום בבתי משפט אנשים חופשי, פסיכיאטר, יאללה תן לו, תן לו פסיכיאטר נשמה, אני כל כך אמיתי במה שעשיתי שאני לא מפחד מכלום, אך ממנו (מצביע כלפי מעלה), זה אין לא בית סוהר, לא בית משפט, כי כבר הקרבתי במעשה הזה את עצמי, שאני יודע מה אני הולך לפספס... האמת כואבת לי"** (ת/א, ע' 58, ש' 9 - 18).

הנאשם מבהיר בחקירה כי ברי לו כי ביצע מעשה אסור על פי החוק: **"ודאי שמעשה דקירה הוא בניגוד לחוק..."** (ת/א, קובץ ראשון, ע' 22, ש' 4); עם זאת הקפיד, לא אחת, לתקן את דברי חוקריו כאשר אלה יחסו לו אשמת רצח, ועמד על כך כי לא הייתה לו כוונה להמית את הרב; באחת מתשובותיו אף הסביר לחוקרים כי מדובר בעבירת הריגה: **"הלא ידוע לך, אתה החוקר, שגם אופני ביצוע הפעולה, למרות שבסופה האדם הנפגע מת, יש מונחים בחוקי מדינה גם כהריגה, לא רציחה, או כרשלנות להריגה, ואיני אומר זאת כדי לנסות את בית המשפט או את החוקרים בהמעטת פעולתי... כאדם שומר חוק, לא חסר סיפורים במדינה לעניין האבחנה בין רצח להריגה... כל מחשבתי לא הייתה לרצח... אלא רק לפגוע..."** (ת/א, קובץ 1, ע' 31-33); ובמקום אחר, לאחר שהחוקרים מטיחים בו כי רצח את הרב: **"אני שוב אומר שזה עובדה שלכם, ובשביל זה צריך להוכיח"** (ת/א, קובץ 1, ע' 36, ש' 33).

עוד יש לציין, כי עולים אף מתשובות הנאשם ניסיונות, קלושים למדי, למצוא קשר סיבתי למוות במחדל הקשור בהשהיית הטיפול הרפואי, שכן, הרב היה מוטל **"רבע שעה... עם סכין נעוצה בבטנו, בלי שאף אחד... ניסה להגיש לו עזרה..."** (ת/א, קובץ ראשון, ע' 30, ש' 5-9); עוד טען, כי ייתכן כי אחרים היו מעורבים אף הם במעשה **"...נודע לי שפורסם שהיו כמה דקירות..."** (ת/א, קובץ ראשון, ע' 36, ש' 39); הוא אף מציע לחוקרים להסיר טביעות אצבעות מעל הסכין, כדי לבדוק מי הוציאה מגופו של הרב (ת/א, קובץ ראשון, ע' 37, ש' 2-3).

יודגש, כי ההגנה לא חזרה על טענות אלה בסיכומיה, ולא ביקשה לקבוע כי נותק הקשר הסיבתי בין הדקירה למוות.

הנאשם מסביר כי ידוע לו שהוא עתיד להיענש בגין המעשה: **"תבין, שאני לוקח בחשבון לקראת מה אני הולך..."** (ת/א, ע' 28, ש' 26). במקום אחר הוא מציין, כי כדי למנוע פגיעה מיותרת באשתו וילדיו, אינו רוצה כי עניין

יחסיו עם אשתו "יגיע לעיתונות": **"גם אם אני כל החיים שלי אשב בבית הסוהר, הם לא צריכים לסבול..."** (ת/א1, ע' 50 ש' 30-31).

בהמשך מסתייג כבר הנאשם מדברי החוקר, כי הוא עתיד לרצות מאסר "לכל החיים", וציין כי "בורא עולם" הוא שיחליט על כך. עם זאת, הוא ער לכך כי הוא עתיד להיאסר, וכי חייו עומדים להשתנות מהקצה אל הקצה: **"...לקחתי בחשבון. הרי ודאי שאם אני אדקור, גם אם זה הריגה גם אם זה, מפה לפה, אני נכנס לבית סוהר. אז לקחתי בחשבון שאני הולך וקוטע את החיים שלי מבחינת מה. אני כולה (בן) 42... לא אישה לא ילדים, לא עבודה לא פרנסה, לא שום דבר, כאשר יום לפני כן אני הייתי הבן אדם הכי פורח בעולם. למה? כי לקחתי את כל שיקול הדעת. לקחתי. זה לא מתוך דיכאון...אתה חושב שהייתי יוצא נקי מהמסורה. עצם עצם תדע...שריטה אצל הרב, אתה גמור לכל החיים..."** (ת/א2, קובץ שני, ע' 1 ש' 33-ע' 2, ש' 15).

התכנון והביצוע

לדברי הנאשם הגיע להחלטה לבצע את מעשה הדקירה, רק בבוקרו של יום האירוע (תמליל ת/א1, ע' 31, ש' 31-38), זאת, לאחר ש"ריכז עצמו" בלימוד התורה. במקום אחד ציין בתשובה לשאלה מתי החליט לבצע את הדקירה: **"זה התבשל אצלי יום, יומיים לפני"** (ת/א1, ע' 24, ש' 39), ובמקום אחר טען כי מדובר ב"התבשלות" **"של לפחות שבוע -שבועיים"** קודם לכן (ת/א1, ע' 26, ש' 30-32).

הנאשם הופנה לדבריו של השוטר בן לולו בת/א28 (בן לולו חזר על הדברים פעמיים, גם בעדותו, ע' 40 לפר'), לפיהם אמר לו הנאשם כי תכנן לפגוע ברב כשבועיים לפני האירוע, וטען כי מדובר ב"שקר וכזב...לא אמרתי לו שתכננתי את זה הרבה זמן לפני" (ת/א3, קובץ שני, ע' 64).

הנאשם מספר כי בשעות הלילה שקדמו לנסיעה לבית הרב, **"למד תורה כל הלילה"**; בשעה 04:00 הלך לטבול במקווה, לאחר מכן התפלל תפילת שחרית; הוא חזר לביתו באותו בוקר בשעה 07:30 וישן עד השעה 12:00-13:00 לערך (ת/א1 ע' 40, ש' 28-37); בערב, בין השעות 17:30-18:45, העביר, כמנהגו, שעורי תהילים לשישים ילדים בבית הכנסת, וחילק להם לאחר מכן דברי מתיקה; לאחר מכן התפלל תפילת מנחה; בשעה 20:15 לערך, ישב ודיבר עם אשתו: **"פספסנו ביחד"**, כלשונו; בשעה 20:30 לערך, יצא ברכבו לכיוון באר שבע (תמליל ת/א1, ע' 14-15); הוא נטל עמו את חליפת השבת, ובגדים אחרים, לצורך שהייה בסוף השבוע בבית אמו בדימונה, ואף לווה מוקדם יותר סכום כסף מגבאי בית הכנסת באלעד, העד יוסף נחושטן, כדי שיוכל לתת מעט מהכסף להוצאות האם.

הנאשם הבהיר בחקירתו, כי התכוון להגיע לבית האם בדימונה, אם תכניתו לדקור את הרב לא הייתה מתממשת באותו לילה: **"...המזימה לדקור עלתה אחרי שהודעתי לאמא שלי שאני בא אליה לשבת...לקחתי את הבגדים במידה והתכנית לא תצא לפועל..."** (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 100, ש' 16-25). בעניין זה הסביר כי אינו "סופר-מן באוויר", וכי הביא בחשבון שלא יוכל לבצע את המעשה, אם יהיו במקום "הרבה שליחים", או שהרב "לא יהיה נגיש או משהו", ואזי ידחה תוכניתו **"לפעם הבאה"** ויסע לבית אמו (ת/א2, ע' 46, ש' 35-38; ע' 47, ש' 11-17);

הנאשם מספר לחוקריו כי הסכין בתוך נרתיקה, הייתה מונחת בין "השולחן לבין המחשב" בחדרו של בנו, שלמה. בחדר היו גם "כל מיני אולרים אחרים". הנאשם מסביר כי תר אחר "כלי מסויים כדי לדקור" (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 12, ש' 11-17);

1); לדבריו לא "חיפש דקירה איכותית", והוא בחר בסכין דווקא, "שזה כלי שאפשר להסתירו וגם כלי אשר בתפעולו השליטה היא יותר...יעילה ומרוכזת" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 15, ש' 16-31). עוד הסביר כי אם היה נוטל סכין חשופה, ללא נרתיק, היה עלול להיחתך ממנה ברגל או במותן (ת/א, ע' 56, ש' 15-16).

הנאשם ממשיך ומתאר כי הניח את הסכין בתיק התפילין, וכאשר הגיע לבאר שבע, בשעה 21:30-21:45 לערך, וקודם כניסתו לבית הרב, תחב את הנרתיק עם הסכין לתוך מכנסיו, באיזור המותן, משמאל, מתחת לז'קט שלבש; עוד מסר כי הותיר את רצועת הנרתיק פתוחה, באופן שיתאפשר לו לשלוף את הסכין לצורך ביצוע הדקירה (ת/א, ע' 34-35, ע' 66). הנאשם נרשם ברשימת הממתנים לרב, יחד עם עשרות הפונים האחרים, וישב עד לקריאת שמו על ידי השמש, בחדר הסמוך לחדרו של הרב, ועיין בספר תורה. באותו שלב גם הכין מכתב פניה לרב, זאת, כדי "שהרב יתעסק במכתב ולא ישגיח עלי", וכך יתאפשר לו לשלוף את הסכין ולדקור את הרב (ת/א, ע' 63).

עם הגיע תורו - הנאשם ציין כי תכנן תחילה, לעמוד אחרון בתור, כדי שיוכל באין מפריע לדקור את הרב, אולם לבסוף ניצבו בתור שני אנשים מאחוריו (ת/א, קובץ ראשון, ע' 66, ע' 70) - ואז התקרב הנאשם לכיסאו של הרב ומסר את המכתב לשמש ניסים אלחדד, וזה העבירו לרב; בתוך המכתב הניח 100 או 200 ₪ במזומן (ת/א, ע' 16, 28-29; יצוין כי הגב' דהאן מסרה אף היא בהודעתה, ת/א 35, כי הנאשם היה "נותן (לרב) צדקה כל שבוע... מאה מאתיים לא יודעת כמה ששמים...").

הנאשם מסביר באמרתיו כי ידע שעוזרו של הרב, הניצב לידו במטרה לשמור על בטחונו של הרב, מונע מהפונים אל הרב להתקרב אליו יותר על המידה, ובעבר אף נעשו ניסיונות לדקור את הרב. עם זאת, כך סיפר, "הרשה לעצמו" להתקרב מעט יותר אל הרב, נוכח היכרותם רבת השנים. בעוד הרב מעיין במכתב כשראשו מוטה לעבר דף הנייר, שלף הנאשם את הסכין עם ידו הימנית מתוך הנרתיק שהיה בצד השמאלי של גופו, תוך שהוא רוכן לעבר הרב, ונעץ אותה בבטנו של הרב (ת/א, קובץ ראשון, ע' 23-24); הנאשם הדגים בפני החוקרים את תנועת שלילת הסכין ונעיצתה בבטנו של הרב). הנאשם הסביר כי בעת מעשה, השמש ניצב "מעליו", ולא יכול היה לראות את פעולת הושטת היד ושליפת הסכין, מתחת לג'קט (ת/א, קובץ ראשון, ע' 61).

הנאשם הסביר בחקירתו כי נאלץ לפעול בחופזה בעת ביצוע הדקירה, בשל נוכחות אנשים במקום: "תבין, זה לא נשק שאתה מכוון את הירי. זה, זה זמן של רגע, שיש גם אנשים פה, גם אנשים מאחורה, אתה מבין? אז אתה שולף ועושה ככה, לא...ונועץ ונועץ...אין זמן לכוון אחי...זהו אני אפילו לא התרכזתי... (ת/א, ע' 19, ש' 19-35). "...היה פה גם כן גבאי היה...מאחורה...זה לא בדיוק שאני פה לבד עם בן אדם אז אתה חושב לדעת איפה, מה לתקוף" (ת/א, ע' 24 ש' 27-29).

לטענת הנאשם כיוון את הדקירה לעבר הבטן דווקא, שכן: "...זה המקום הכי נגיש... זה היה הטווח הכי פתוח..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 41, ש' 6-8). הוא החדיר את הסכין מתחת לדף המכתב בו עיין הרב, שידי האוחזות בנייר סגרו על בית החזה: "כי זו הייתה הגישה הנוחה, הוא החזיק את הדף ככה...אני לא רציתי לנסות לפגוע בפרצוף או משהו...והגישה הייתה כאילו נוחה מתחת לידיים...איזור הבטן..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 60, ש' 35 - ע' 61, ש' 4). "...מאחר שראיתי שהוא עסוק בקריאת פתק, זה היה לשבריר שניה ש(א)וכל לזהות את המקום, את הבטן...אני מכניס. היה לי את השבריר שניה לזהות, לאיפה אני הולך לשים את הסכין..." (תמליל)

ת/א, קובץ ראשון, ע' 36, ש' 32-35).

הנאשם מסר כי לאחר ביצוע הדקירה "עזב את היד", והסכין נותרה נעוצה בבטנו של הרב המנוח; הוא לא אמר דבר בעת מעשה (ת/א, קובץ ראשון, ע' 27, ש' 1-4). הנאשם הבחין כי הרב הגביה צווארו והשמיע קול התנשפות או צעקה, ומיד לאחר מכן הבחין השמש אחרת בסכין הנעוצה בגופו של הרב, והחל להכותיחד עם האחרים שהגיעו למקום.

כוונת המעשה על פי גירסת הנאשם

הנאשם טען כאמור, כי לא התכוון לקטול את ח"י הרב: "...ותוכנתי הייתה לפגוע ולא להרוג, כדי שהמעשה הזה יזעזע..." (תמליל, ת/א 1 ע' 16, ש' 18-20). "אם היה עולה לי במחשבה על זה שהוא עלול למות לא הייתי מבצע את הביצוע" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 38 ש' 27-28); מעשה הדקירה ארך לדבריו, 3-4 שניות; "הנעיצה לא הייתה בעוצמה חזקה" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 26); "דקירה בשיא העדינות" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 18, ש' 17); ללא סיבוב או הטיית הסכין; הוא אינו זוכר לאיזה עומק נעץ את הסכין, וכאמור, לא דקר את הרב מספר פעמים.

באשר למיקום הדקירה טען הנאשם כי "ברור לו" שדקר את הרב בבטנו, ולא בבית החזה. "מה שנשאר פנוי זה הבטן...חלל הבטן היה פנוי..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 37). כאשר מוטח בפניו, כי הפגיעה הייתה בבית החזה ולא בבטן, השיב הנאשם כי "אם העובדות מונחות לפניך, תוכל להשתמש בהם בבית המשפט, אך אני ברור לי שנעצתי בבטנו, כי זה היה המקום היחיד הפנוי..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 40, ש' 20-21).

עוד מוסיף הנאשם, כי לא סבר שדקירה בבטן עלולה לגרום לתוצאה קטלנית: "ידוע...שזה לא דומה דקירה בבטן או דקירה ב...בלא יודע בצוואר..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 44, ש' 37-38); "אתה יודע כמה אנשים... ניצלו מדקירות בבטן?" (ת/א, ע' 37, ש' 36-37); "איזור הבטן זה לא איזור של לב...זה איזור קיבה, אני לא חושב שמקיבה אפשר למות כל כך מהר" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 38, ש' 14-18). עוד טען כי "אם חס ושלום...היה במחשבתי לרצוח, הרי יכול לדקור בראש...במקומות שהולך על בטוח, אבל פה זה הייתה מטרה לזעזע סך הכל..." (ת/א, ע' 14, ש' 11-13).

הנאשם נשאל שוב ושוב על ידי החוקרים, מדוע השתמש בסכין שהינה בעלת "זיזים" "להב" "חוד"; סכין "עוצמתית", "מאכלת", וכי הרב לא היה אדם צעיר, וגרס: "...לא התעניינתי בזה...לא רציתי פה וודאות של...לקחת סכין, לבחור סכין שהיא בוודאות היא תפרק לו את הצורה, זה לא זה, שתבין, אני לא הוצאתי והמשכתי והמשכתי, פשוט שלפתי, דקירה, זהו..." (ת/א, ע' 57, ש' 19-24); "אני שוב חוזר לסכין הזאתי, לא ראיתי אותה קודם, לקחתי אותה עם הנרתיק מהחדר של הבן..." (תמליל, ת/א, קובץ ראשון, ע' 33, ש' 9-32).

באשר לגילו של הרב, מסר הנאשם כי היה ידוע לו כי הינו "בין שישים ושמונה לשבעים"; הוא לא ידע מה מצבו הבריאותי של הרב, אולם מספר בהקשר זה, כי הרב ביקש ממנו "להתפלל עליו, הבנתי שכנראה צריך להתפלל...להתפלל, לא לברך" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 15, ש' 27-36; ע' 16, ש' 1-2).

הנאשם נשאל מדוע לא בחר בסכין קטנה יותר, שניתן להכניסה לכיס המכנסיים, וטען כי בעת שמתקרבים לרב "אזפעמים שאין זמן אפילו להכניס את היד לכיס, כפי שפעם אחת היתה לי תמונה של הרב בכיס ורציתי להראות לו את זה. ולכן בחרתי את הסכין הזאת שתהא נגישה בזמן שאני מתכופף לרב....בצורה של שליפה מנרתיק" (ת/א2, ע' 21, ש' 26-38). עוד טען כי לא "ראה לנכון" להשתמש במברג או בסכין יפנית, שהם "יותר כלי משחית", ופגיעתם עלולה להיות יותר מסוכנת אם יכוונו ל"איברים חיוניים, כגון הלב" (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 16, ש' 1-18).

עוד מוסר הנאשם כי לא הסתפק בהכאתו של הרב, שכן לא היה ניתן "להגיע לפעולה זו...כאשר יש שמשים ושומרים צמודים לרב, מה שאין כן בדקירת סכין, זוהי פעולה יותר מוסתרת" (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 16, ש' 32-38). עוד טען כי לדידו, לא ניתן היה להסתפק רק במעשה של איום על הרב, באמצעות שליפת הסכין וקירובה לגופו או לפניו של הרב, שכן התכוון לגרום ל"זעזוע" בביצוע המעשה: "...הדבר היה נסגר ונשחק בתוך הפנימיות של המקום..." (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 19, ש' 35). לשאלה מדוע לא הסתפק בגרימת "שריטה" לידי של הרב באמצעות הסכין, סיפר הנאשם כי ידוע לו שמספר חדשים קודם לכן, היה ניסיון על ידי אדם כלשהו, לפגוע ברב באמצעות סכין; הניסיון לא צלח שכן אותו אדם נתפס עוד מחוץ לביתו של הרב, ו"הדבר הזה אכן לא גרם לזעזוע". מכל מקום, הוא עצמו לא ראה מקום להסתפק בשריטת הרב: "זה לא היה מספיק מזעזע את האנשים יותר מאשר הדקירה בסכין, שאכן אם איש אלוקים הוא, זה לא היה מצליח..." (ת/א2, ע' 37, ש' 1-25).

באשר להלך נפשו בעת ביצוע המעשה ולאחריו, מסביר הנאשם, כי פעל בקור רוח והיה שלם עם המעשה; הוא ביצע את המעשה "בשיא הרוגע", ו"בשיא הישוב הדעת" (ת/א1, ע' 57, ש' 32-33). וגם בעת שהוכה בעקבות המעשה ו"חטף בומים" "...והמשטרה לקחה אותי, לא נכנסתי פה לאיזה בלק אאוט, או לאיזה פחד...תבין אני כאילו לא נקרא לזה קריר, כי סוף כל סוף...זה מעשה (לא ברור)...אבל אני כל כך אמיתי ושלם עם עצמי שאני יודע שעשיתי פה רק דבר טוב..." (ע' 67).

המניע למעשה על פי גירסת הנאשם

הנאשם נהג מזה שנים לפנות לרב לקבלת ברכות ויעוץ; בשנתיים - שלוש האחרונות, פנה לרב למתן עצות בשל יחסיו המעורערים עם אשתו (הגב' דהאן מסרה בעדותה, כי הרב המנוח היה בשביל הנאשם "אלוהים", "מלאך", והוא נהג להגיע אליו, לעיתים, עד פעם בשבוע. הנאשם נהג להתייעץ עם הרב בכל נושא, "עבודה דירה ואם עברנו אפילו דירה או כל מה שעשינו זה שאלת רב...היתה לאשר אמונה חזקה ברב" (הודעתה, ת/א35).

אין חולק, כי הנאשם חשד כי אשתואינה נאמנה לו (בני הזוג נשואים מאז שנת 1990). הנאשם מאשר כי לא היו בידו כל ראיות ישירות להוכחת חשדותיו, אולם הוא הסיק זאת "משיחות עם אנשים ועל פי דפוסי התנהגות" (ת/א2, קובץ ראשון, ע' 13-15). חרף פניותיו החוזרות ונשנות לרב בעניין זה, הבהיר לו הרב, בדרכו, כי אין מקום לגירושין, וכי עליו להישאר בביתו; "אנשים מעירים הערות, אני הולך מבוויש ברחובות, אני עובר הרבה ביזיונות, והאם לא כדאי מאוד לגרש אותה. תשובתו הייתה - 'ברכה והצלחה', ולא להתגרש" (ת/א1, ע' 63, ש' 10-13). עוד סיפר כי ערך "מעקבים" אחרי אשתו; כי אלמונים התנכלו לו ופגעו ברכבו ואף שברו את ידיה משקפיו במקווה; עוד עלה, כי כשנתיים קודם לכן, הוצא נגד הנאשם צו הרחקה מהבית למשך מספר שבועות, בעקבות תלונה שהוגשה על יד אשתו

למשטרה, בגין נקיטת אלימות נגדה, וההליך פלילי טרם הסתיים.

לדברי הנאשם, פנה לפסיכיאטר בשל לחצה של אשתו והרב אף יעץ לו להמשיך את הטיפול התרופתי שניתן לו, למרות שהנאשם סבר, בינו לבין עצמו, כי תפקד היטב הן בעבודתו כמורה, והן במסגרת פעילותו הדתית באלעד, במתן **"הרצאות, עצות ושיעורי תורה"** **"מול ציבור ענק של אנשים"** (ת/א3, קובץ שני, ע' 17-18).

הנאשם ניצב בפני דילמה. מצד אחד האמין בכוחו ובעצותיו של הרב **"הושיע רבים"**, והנאשם הבהיר למיודעיו כי **"יש לי את הרב הצדיק שלי..."**, וכי ינהג על פי דבריו (ת/א1, ע' 52). מנגד, אמרו לו אחרים, מהם **"צדיקים ורבנים"** באיזור מגוריו, כי אין להשלים עם המצב בבית, וכי נוכח התנהגות אשתו עליו לפנות ל**"פוסקים"** לצורך גירושין, וכי **"...יש תורה שחותכת...אשה ככה צריכה להתגרש, זהו..."**.

נוכח העצות הסותרות שקיבל, החליט הנאשם להשקיע עצמו בלימוד אינטנסיבי של ספרי קודש, כדי ל**"נסות להבין...כל מה שהתחולל לי בבית...התחלתי...להתעסק יותר בנושא של מידות של בן אדם, יותר רגשות, נושא של מה זה צדיק..."**; **"...שבוע שבועיים אני לומד את מה שהרב אמר לי בנושא של אשתי ובנושא של המידות...ההתחזקות הייתה לפני שלוש שנים...ההתרכזות סביב הנושא של עבודת המידות ושלמות המידות הייתה בחודשים האחרונים ולמדתי מהו מושג של מידות, מהן מושג של נפש האדם, וכן היה לי סדר יום של קריאת תהילים, לימוד גמרא ומשניות, ולימוד בפרקי אבות..."** (אמרה ת/א3, חלק ראשון, ע' 20; אמרה ת/א3, חלק שני, ע' 1).

באותם ימים, יש להוסיף, הנאשם - מורה בכיתה ו', בבית הספר של מעיין החינוך התורני - שהיה בחופשה מהלימודים שהחלה ביום 1.7.2011; לנאשם אף הודע קודם לכן, כי עבודתו בבית הספר לא תחודש (על פיהודעתו של יוסף שררה, מורה בבית הספר בו לימד הנאשם, ת/א32, היה זה בשל כך שהנאשם נמצא מנמנם בעת השיעורים). עוד יש לציין כי מדובר היה גם בתקופה של **"בין המיצרים"**, לפני תשעה באב[התקופה שחלה בין יז' בתמוז (19.7.2011) עד ט' באב (9.8.2011)], והנאשם וכן עדים אחרים מתייחסים לכך בעדויותיהם (אירוע הדקירה התרחש בעיצומה של התקופה, היינו בלילה שבין כו' לכז' בתמוז (28.7.2011) - י.צ);

הנאשם סיפר באמרתיו, כי בתקופת ה**"התעמקות"** נהג להישאר ער בשעות הלילה ומיעט באכילה ("שני תמרים ומים"). עוד מסרכי נהג לשוחח עם ילדיו בשעות הלילה- הילדים היו ערים בשעות אלה של הלילה- שכן רצה להדריכם ב**"מידות טובות"**, לאחר שילדיו רחקו מהדת, למורת רוחו (ת/א1 ע' 40-41).

בד בבד, נתן הנאשם דעתו להתנהלותו הכללית של הרב. הנאשם הגיע למסקנה כי הרב צובר לעצמו הון ונכסים על חשבונם של חסידיו, עקב תרומות עתק שנהג לקבל בתמורה לפעילותו: **"לא מדובר בתרומות סבירות של מאות שקלים"**, אלא **"כשמדובר פה במיליונים ואתה מקים טירה ענקית...הטירה הענקית שיש לו מי גר שמה? הוא ואשתו והילדים...יש פה מעין מצב של משהו ענק, משהו מדהים, שכל זה רכשת..."** (ת/א1, ע' 28).

הנאשם מספר בנוסף, כי היה עד ל**"פרשיות מזעזעות"** הקשורות ברב, שחלקן פורסמו ברבים; הנאשם מביא דוגמא

לדרישה מצד הרב לקבלת סך של 150,000 דולר, עבור ריפוייה של אישה עקרה, בלא שהושגו תוצאות של ממש: "מה אתה פרופסור? מה אתה מנתח? 150 אלף דולר, למה? למה? לשלם למס הכנסה שעכשיו יושבים לך על הווריד?" (ת/א, ע' 28-29). עוד סיפר בחקירה על אדם נכה, המוכר לו אישית, שעסקו ירד לטמיון עקב עצות הרב (ת/א, ע' 2); סיפר על אטימות לב שגילה הרב בעניינו של אדם אחר, המקורב לנאשם, שאשתו ובתו חלו במחלת הסרטן, ואשר פנה לרב, באמצעות הנאשם ובעצתו, כדי לזכות בקבלת הדרכה ועצה; לצערו של הנאשם, הרב קיבל אותו אדם "בצורה קרירה מאד...ואותו אדם קיבל את זה מאד קשה...שציפה אם לא לברכה, לפחות לעידוד..."; "בכה וצרח...שאל איפה הרחמנות..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 104, 109-110); הנאשם סיפר גם באמרתו, כי בעקבות הביקור אצל הרב ניסה לעודד אותו אדם ככל יכולתו, כדי שחלילה לא יפגע בעצמו.

באותם ימים, ימי חודש תמוז, כך מספר הנאשם בחקירה, קרא הנאשם במעשה בלעם, שבהקשר לו מצוין, גם המעשה בפנחס בן אלעזר (עלילות בלעם ופנחס מוזכרות בפרשות 'בלק' ו'פנחס' בספר 'במדבר' - י.צ.); הנאשם מסביר באמרתו כי בלעם הביא בעצותיו הרעות למצב של "הפקרות" בשל יחסי קירבה שנוצרו בין בנות מדין לבני ישראל; בעקבות אותה "הפקרות", דקר פנחס באמצעות רומחו את זמרי בן סלוא, נשיא שבט שמעון, ואת האשה המדינית, כזבי בת צור, שקיימו ביניהם יחסי קירבה (זאת, לאחר שככתוב, החל העם "לזנות אל בנות מואב" - י.צ.). מעשהו של פנחס הביא לעצירת מגיפה בישראל, בה נקטלו חייהם של 24,000 איש, ופנחס אף זכה לברכת האל: "ואלוהים הודיע למשה רבנו שהמעשה של פנחס זה מעשה נעלה", על פי ניסוחו של הנאשם.

בסופו של הלימוד העצמי, מגיע הנאשם לכלל מסקנה, כך עולה מאמרתו, כי עצותיו של הרב בעניין המשך קשר הנישואין, היו מוטעות וניתנו ב"חוסר שיפוט", על רקע "חמדת ממון" שעיוותה את עצותיו: "שעומד פה אימפריה של כסף, ואתה יודע שוחד יעוור עיני חכמים, כשהכסף מדבר אליך העצות יכולות להיות בזיג זג ברמות גבוהות..." (ת/א, ע' 2, ש' 18-20). עוד הוא מספר על מפח הנפש שנגרם לו; כי דמות הרב אותה "העריץ", "שהאמנתי בה עד עכשיו הלא היא נגדה בכמה נקודות את דרך התורה..." (ת/א, קובץ שלישי, ע' 4); "יש לפעמים פרופסור בבית החולים, להעריץ אותו שנים...פתאום גילו...ש...הוא עשה איזה מצב לא נורמאלי..." (ת/א, קובץ שלישי, ע' 3).

עוד מסביר הנאשם כי התנהלות זו אינה אופיינית רק לרב, והדברים נהוגים גם בחצרות רבנים אחרים: "...זה מעשה ששיקף לא רק אותו אלא בהרבה מקומות בארץ אשר נהפך למפעלינו...יצור של כסף. אין בכוונתי לזלזל בחכמי התורה...אך כאשר היא מעורבת בחוסר טוהר המידות אפילו אנשים אשר הם רמי מעלה התורה מגנה זאת" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 50).

הנאשם אף מוצא קו משיק בין עצותיו הרעות של בלעם, לבין עצות הרב המנוח: "אותן פרשיות למדו אותי, שאכן עצתו אשר יעץ לי להישאר עם אשתי, עם כל זאת שהיה מודע למצב, שכביכול הפקירה את עצמה, זה היה מעשה הדומה להבדיל ממעשה הדומה לבלעם, אשר ראינו שחמדת הממון הביאה אותו למצב של חוסר שיקול דעת על אף שהיה נביאו של השם, וידע שישראל הם עמו של השם... לא בחל לתת עצה אשר כמעט עקרה את ישראל" (ת/א, קובץ שני, ע' 4). עניינו של בלעם לימדו כי יכול להיות "מצב, שאדם יהיה ברמה גבוהה וקדושה וגם יכול להיות בו הכישלון של חמדת ממון אשר הביא..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 77).

הנאשם חוזר ומדגיש עם זאת, באמרתיו, כי לא קיבל השראה למעשה שביצע מפרשת בלעם, ואף לא ביקש לחקות את מעשה פנחס, בביצוע הדקירה. הנאשם מסביר כי "דרך פרשיות האלו התחבר אצלי...אינדיקציה לגבי התנהגותו של הרב... אבל עדיין לא נרקמה אצלי כלל וכלל מחשבה לפגוע ברב..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 91); עניין בלעם "נתן לי להסביר לכם בכלל למה התחלתי את הפעולה הזאת...זה נתן לי נקודת תפנית, ותחילת הבנת המעשה והשתלשלות הדברים, עד להבחנה הזאת...שבה הגעתי, ועלי להוקיע את המעשה..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 83, ש' 39).

במילים מפורשות עוד יותר אף אומר הנאשם: "...בלעם לא בא לדמות דמות מסוימת..."; "זה לא סיפור היצ'קוק, שאתה רואה סיפור ומעתיק אותו" (ת/א, ע' 45, ש' 20-21); "...זה לא לימד אותי לעצמי, איך אני צריך להתנהג בחיים שלי, זה לא לימד אותי לעשות פעולה. זה לא מדע בידיוני, התורה...זה לא ספר היצ'קוק..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 85, ש' 5-11);

הנאשם אף מעלה פקפוק באמרתו השניה, אם הזכיר בכלל את עניין פנחס: "לא, אני פנחס לא הוצאתי מהפה שלי, לא אמרתי שאני מחקה את פנחס..." (ת/א, קובץ ראשון, ע' 81, ש' 28; וכן ת/א, קובץ ראשון, ע' 83, ש' 36- ע' 84, ש' 13); באמרתו השלישית, לאחר שנשאל על ידי החוקרים איך מעשהו מתיישב עם הדיבר "לא תרצח", הבהיר עם זאת, כי את סיפור פנחס הביא לצורך המחשה בלבד, וציין כי "תשובתי הייתה שאכן מצינו בתורה מעין מאורעות אשר קינאו לכבוד חילול כבוד השם, ואף הקדוש ברוך הוא שיבח מעשה זה..." (ת/א, קובץ שני, ע' 54). וכי "...מצינו בפנחס בן אלעזר הכהן... אשר בתעוזתו להילחם בקדושת ישראל אף אם זה התבטא בדקירה של נשיא בישראל" (ת/א, ע' 43).

הנאשם מסר באמרתו, כי הגיע למסקנה, כי בנוסף לסבל ול"ביזיונות" האישיים הנגרמים לו עקב המשך קשר הנישואין, הרי שעצותיו המוטעות של הרב גורמות גם נזק לכלל הציבור: "...בסוף ראיתי שהעצה שהוא נתן לי...זרעה הרס, הן בבית והן בחוץ, וזה גרם למכשול לרבים, אשר מי יתקן זאת..." (ת/א, ע' 62, ש' 35-36). הנאשם מסביר בנוסף, כי עצת הרב פתחה פתח למעשה, להתנהגות לא ראויה של נשים אחרות, עד כדי "חילול כבוד השם": "...אשר חילול זה משך אחריו המונים, ובפרט במקרה האישי שלי אשר גרם לאנשים או לנשים לזלזל בערך כבודה של אישה...שהרי עצתו לא עצרה את זלזול כבוד הנשים ואף נתנה גושפנקא שאפשר לעשות הכל לחיות עם הבעל בשלום...אשר מעשה זימה...אלוקים שונא..." (ת/א, ע' 42).

"תובנה" נוספת אליה מגיע הנאשם נוגעת לעירוב התחומים שבין דרכו "בקדושה" של הרב, לבין פעילותו על רקע "חמדת ממון"; התנהלות הרב, וכך אף רבנים אחרים, כאמור, מביאה לכדי טשטוש גבולות בין מעמדו של הרב, הנתפס כצדיק בעיני הציבור, לבין כיבוד השם: "...זה חמדת הממון אשר לא לצורך הקדושה, יכול לגרום לנזק גדול ולהוביל אנשים לאמונה שרק הצדיק עוזר וכביכול שוכחים שיש בורא עולם...האם לא צריך לבכות על כבודו של השם שנרמס, יותר מאשר כבוד של אדם?" (ת/א, קובץ ראשון, ע' 50).

הנאשם חוזר ומציין באמרתיו, כי קיים קשר "עקיף" בלבד בין עניינו הפרטי לבין המעשה שביצע: "...הדקירה של הרב הייתה בלי קשר לנושא של אשתי, אחרי שדרך אשתי, התעוררה נקודה שפה עומד אדם...שמכשיל אנשים רבים בנושא הזה...עשו אותו אליל...אז ממילא את זה...רציתי לזעזע את אנשים, על ידי דקירה שיבינו, הוא

לא אלוקים...העצות של הרב הובילו בעקיפין לדקירה, אך לא זה היה המסר שלי כנקמה או כמחאה אישית לרב. אלא כהוקעת מעשה זה ולעורר את הציבור ואת הרבים על העניין. כאשר אנו יודעים שכל ישראל ערבים זה לזה...כעיקרון כוונתי היא לדקור במקום שלא יגרום לו למוות" (ת/א3, קובץ שלישי, ע' 12-13).

הנאשם אף מציין כי המפגשים האחרונים עם הרב - ובכללם בביקור שערך במוצאי שבת האחרון שלפני אירוע הדקירה - לא היו קשורים כלל בעניינה של אשתו: **"...תבין אני לאחרונה בכלל לא דיברתי על הנושא של אשתי...נלך אחורה איזה 3-4 פעמים...כמעט שלא, בכלל לא, כאילו לא זה...לא זה היה המפתח...כל המכתבים, כל המפגשים האחרונים שלי עם הרב, היו...בנושאים שלא קשורים לאשתי...בנושאים שיותר שייכים לכלל עם ישראל כן מלבד המכתב השלישי, שבו כתבתי לרב שאשתי רוצה להתגרש...כי גם אני רוצה להתגרש"** (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 88-89, ש' 1-3).

עוד טען כי לא ביצע את המעשה כדי ל"השתחרר" מהרב ועצותיו: **"וגם מטרתי בדקירת הרב היא לא הייתה כנקמה או כשהשתחררות מסגר מסויים, אלא הפוך להבעת מחאה...גם בתוך מתחם מאמינים של הרב...וגם לשאר האדמורים בארץ, אשר חלק מהם מתנהגים באותו פעולה של חוסר אמת ותאוה לכסף..."** (ת/א3, קובץ שני, ע' 40; ת/א2 קובץ ראשון, ע' 54).

באשר לתחושותיו כלפי הרב אומר הנאשם: **"משפחת אבו חצירה היא משפחה מכובדת ומקודשת, אך עלינו לדעת שהתורה והקדושה לא עוברים בירושה...השנאה שלי לא עליו, השנאה שלי זה על המעשה שטמון בו...יש הרבה אנשים שהיו כל כך אנשים טובים, שפתאום קליק, נפלו לאיזה משהו מסויים וזה דהר ודהר ודהר, עד שזה הגיע למצב שאנשים איבדו את הכיוון..."** (ת/א2, קובץ ראשון, ע' 52).

לדבריו לא חש תחושת "שנאה או נקמה": **"הגם שזה היה בעצתו...שנייה לפני הדקירה דרשתי בשלומי של הרב ואכן הוא גם הוא ענה לי...לא זה לא צביעות...בן אדם כשהוא כועס הוא לא יכול לבצע דקירה בשיא השלווה...שום לחץ שום כלום...כדי שעד כדי כך תבין את הנחישות...יום לפני כן היית מבקש ממני לדקור הייתי אומר לך אתה לא נורמלי...אותו יום התלבשה עלי בצורה בלתי רגילה, כוח עוז חוסר פחד, שום פחד, שום חרדה, פשוט בצורה הכי טבעית שיכולה להיות, ואני לא יודע איך להסביר את זה..."**, ובהמשך המשיך את תחושותיו לנאמר במקורות, כי הקב"ה החדיר בעם ישראל **"גבורה ונחישות..."** (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 24-26).

הנאשם מציין כי נוכח פטירת הרב הוא חש **"כאב וצער עם כל צערם של ישראל"**, אך עם זאת "מקווה" **"שעם ישראל יכוון את הצער ואת הבכיות לקדוש ברוך הוא על עוונותינו ועל חטאינו ואשר שכחנו מלפנות להשם בעת צרה והתרגלנו לפתור את בעיותינו רק דרך רבנים"** (ת/א2, קובץ ראשון, ע' 58).

עוד מצא הנאשם לנכון, לערוך השוואה בין "מעשה המחאה" שלו, לבין "מחאת האהלים" הציבורית, שהתחוללה באותם ימים, על רקע דרישות כלכליות, כידוע (ת/א3, קובץ ראשון, ע' 62 - 63).

"משיחות" "שליחות"; "התעלות"; - גירסת הנאשם

נוכח אחת מטענות ההגנה, בה נדון בהמשך הדברים, כי דקירת הרב קשורה במחשבות שווא של גדלות בהן לקה הנאשם, ובכללן, כי ראה עצמו כ"משיח"; "קדוש" וכיו"ב, וכי הוטלה עליו "שליחות אלוהית", מן הראוי להביא את דבריו של הנאשם עצמו, כמפורט באמרותיו, בתגובה לשאלות החוקרים, שניסו להבין את מניעי המעשה.

הנאשם מספר כי חש באותה תקופה **"התעלות והתחזקות"**; **"...אני לא הייתי חכם כזה...הייתי חלש בלימודים...אומנם הייתי מורה דוקטורט ובכלל, וברוך השם הצלחה בחיים והכל, נותן הרצאות, פה היה לי, מוח היה לי, אבל ברמות של תבונה והבנת דבר מתוך דבר, זה קיבלתי זה רק בתקופות האחרונות"** (ת/א3, קובץ שלישי, ע' 9-10).

עם זאת, מדגיש הנאשם: **"...איני חושב שאני אדם עם שיעור בר קומה ואיני חושב שיש כוחות עילאיים, אך כל יהודי אשר יחפצו וחשקו לדעת את תורת השם ואת הטמון בה, תוך כדי טיהור ותיקון המידות הפנימיות אשר בנפשו, אכן בוודאי יכול להגיע למדרגות נעלות עד רוח קודש ונבואה...ואף יותר מרבו כפי שמצינו באלישע ואליהו...שאלישע קיבל פי שניים מאליהו. למה? לא בגלל שזה הוקס פוקס...אני לא אדם רם, לא אדם רם ונישא.."** (ת/א2, קובץ שני, ע' 22, ש' 21-35; הנוסח לא מופיע בצורה דומה בתמליל, אך ניתן לשמוע את המילים י.צ).

באשר לשאלה אם פעל מכוח "שליחות" אלוקית מסביר הנאשם, כי פעל על פי **"הכתוב בתורתנו הקדושה ובדרך המידות והמעלות...לא עזב שליחות עכשיו, אל תדבר בגובה כזה, כי זה לא, אמרתי לך, שנדבר בגובה כזה, זה הכל יתעתע...זה התורה, ככה היא כותבת, עזב עכשיו שליחות לא שליחות...שלא אני אלא התורה הקדושה היא שוללת התנהגות כזאת..."** (ת/א2, קובץ ראשון, ע' 53 ש' 10-37); וכן: **"איני מגדיר זאת כשליחות אלא כמחאה על כבוד שמיים, וכאכפתיות על צער עם ישראל בצער השכינה"** (ת/א2 קובץ שני, ע' 10, 23-24). עוד ציין כי בדומה לסיפור על "קמצא ובר קמצא", שבעטיים **"נחרב בית המקדש, זה לא שני אנשים, זה כל המצב של עם ישראל, היה אחד שונא את השני, רק אני שיקפתי לכם את זה על מקרה..."** (ת/א2, קובץ שני, ע' 8-9).

לשאלת החוקר, **"האם אתה משווה עצמך לגואל של עם ישראל...מישהו כזה אחר לפנחס שהציל את עם ישראל ממגיפה"**, משיב הנאשם, **"הלוואי, הלוואי הלוואי...שהמעשה שלי יקרב את הגאולה ומעשיי הדומה למעשה פנחס יביא לנו את גידול אליהו הנביא"** (ת/א2, קובץ שני, ע' 18, ש' 39; ע' 19, ש' 1-5).

הנאשם מספר באמרותיו כי הגיע לכלל מסקנה, כי באותה עת התרגשו בעולם **"הרבה זוועות"**, וכי היו אלה **"סימנים של משיח, לא סימנים רגילים"** (ת/א3 קובץ שני, ע' 6). עוד ציין כי **"חודש תמוז מצטייר כחודש לא טוב, אך דווקא מתוך הבלאגן והחושך, אפשר לגלות את אלוקים"**. הנאשם מספר גם כי מצא סימנים מקבילים באותם ימים, שלפני תשעה באב, לבין דברי השם לנביא ירמיהו (ירמיהו, פרק א' - אחת מההפטרות הנקראות בתקופה זו - י.צ); כך סיפר כי ראה בעיני דמיונו את להבת הקידוח המצוייה בצד הצפוני של ביתו באלעד, כאותו "סיר נפוח" המוזכר בדברי הנביא, שבעניינו נאמר כי **"מצפון תיפתח הרעה"**; כשהחוקר מבקש לרשום את הדברים, אומר לו הנאשם **"עזוב בא הנה, יאשפז אותי בסוף, עזוב אותך..."** (ת/א3, קובץ 1, ע' 124, ש' 31), **"המדורה הזאת...הרי זה קידוח**

של... גז או משהו..." (ע' 125, ש' 31 - 33).

הנאשם הופנה על ידי החוקרים לדברים שמסר בחקירה שמעון הראל, תושב אלעד, שהתפלל עם הנאשם בבית הכנסת בישוב, לפיהם אמר לו הנאשם ביום 26.7.2011, "שיתפלל שהמשיח לא ימות ושהולך להיות חושך גדול בתשעה באב". הנאשם מסביר לחוקרים כי אמר את הדברים לכל באי בית הכנסת, וכי אין מדובר "בציטוט אישי שלי", והדברים מופיעים "באמצע חלק מתפילת שמונה עשרה שצריך להתפלל שמשיח בן יוסף לא ימות על ידי ארמילוס הרשע, כפי שכתוב בסיפור...אני התכוונתי במאמרי חז"ל". הנאשם הסביר בעניין זה כי אין לו כל ידיעה מיהו אותו "ארמילוס", וכי למד את הדברים מתוך "עין מקיף של מאמרי חז"ל בנושא...של ימות המשיח...ומתוך הדברים האלה חיזקתי את עצמי ואת הציבור שאני מלמד אותו... להוסיף להם עוד פרט בנושא...ידיעה של ימות המשיח...". עוד הדגיש בפני החוקרים, כי אין כל קשר בין אמירה זו לבין אירוע הדקירה: "...אין קשר בכלל...וזה לאחרונה היה הדו שיח שלנו כל הזמן גם בבית הכנסת...הוא גם בא פעם בשבוע ללמוד, אז הרבה אנשים אומרים "אשר תגיד איזה חידוש תורה", אתה מדבר איתם חידוש תורה, פעם על משיח, פעם על זה, פעם על זה, כל פעם משהו אחר...כל פעם אני מדבר איתם על נושאים אחרים, וזה חלק מזה"(ת/3א, קובץ שני, ע' 4-1).

החוקרים מנהלים "דיון" נוסף עם הנאשם (במסגרת ת/3, קובץ שלישי, ע' 27-23), אודות המושגים "משיח בן יוסף" ו"משיח בן דוד". הנאשם מציין כי אין לו כל מושג מיהו "משיח בן יוסף", וייתכן אף, על פי המקורות, כי מדובר ב"תקופה" ולא בדמות אדם.

עוד נשאל הנאשם אם הוא רואה עצמו כ"משיח בן דוד", ותגובתו: -

"לא יודע...כי משיח בן דוד, ידוע, יכול להיות כל אחד, כל אחד מעם ישראל...באשר הקדוש ברוך הוא בחר בו...ואותו משיח בן דוד הקדוש ברוך הוא יתגלה אליו, ויגלה לו על דרך חוכמה ותבונה, ובוודאי שאותו אדם לא יכול לטעות שהוא המשיח...שאכן הוא נבחר...אך עליי לא ברור לי עדיין...תשובה היא לא. לא זה ולא זה. אני עוד לא יודע...כל אחד יכול...אתה יודע שברונו (החוקר) יכול להיות משיח, עכשיו אל תצחקו חברה...כתוב משיח יהיה אדם פשוט...".

ושוב החוקר שואל-"הלו, אשר, תקשיב שאלתי אותך..האם אולי זה אתה".

תשובה: "לא...".

לא משיח בן יוסף. משיח בן דוד, אולי, כפי שכל אחד יכול להיות שזה...אני לא יודע מי זה בן יוסף, מי זה בן דוד, אז איך אני יכול להגיד לך...כמו שכולנו יכולים להיות. גם החוקרים יכולים להיות...".

עוד ציין, כי "כל דבר שיהודי מתקן או מנסה לתקן במצב, במצבנו הירוד, זה מתישהו מקרב את הגאולה לציטוט דברי חז"ל"(ת/3א, קובץ שני, ע' 40).

הנאשם התבקש להתייחס בנוסף, למודעות - כרוזים (ת/29) שנתלו על ידו במקומות שונים באלעד (בענין זה, עדות של שמעון הראל, תושב אלעד, ממתפללי בית הכנסת בו התפלל הנאשם, ע' 43 לפר'). לדברי הנאשם, הכין את המודעות מספר ימים לפני האירוע, ומטרתן הייתה לגרום להתעוררות תושבי אלעד "בנושא הזה של גנדי צניעות ושמירה על קדושת ישראל" (ת/3א, קובץ שני, ע' 42), וכי עוד קודם לכן שיגר גם מכתבים לרבנים באלעד, על כך "שיש מקומות בעיר ששמה עוברות נשים, ויש לדבר על נושא של צניעות". הנאשם שלל בתוקף את האפשרות כי המילים "קדוש אני" המופיעות באחד הכרוזים, מצביעות על כך שייחס לעצמו תכונות אלוהיות: "חס חלילה וחס שלום ואפילו לא בדמיון לחשוב שה'אני' הזה זה אני, כי אני עפר ואפר ואפס אפסים וכפי שתשים לב שתי שורות מעל הכיתוב...זה ציטוט של עשרת הדיברות...ואני מבין איך קשירת את ה'אני'...אלי" (ת/3א, קובץ שני, ע' 46-45).

עם זאת, מציין הנאשם כי אינו רואה כל קשר בין יחסיו עם אשתו, לבין מצב "הצניעות" באלעד, הגם ש"מצבה של אשתי תרם לי להתעורר ולהביע, להביע זעקה לעם ישראל, ובפרט לתושבי אלעד" (ת/3א, קובץ שני, ע' 46-45).

עדויות בני משפחה ומיודעיו של הנאשם

הגב' בתיה דהן, אשתו של הנאשם, מסרה שתי הודעות במשטרה (ת/35א מיום 1.8.2011, ות/35ב מיום 11.8.2011).

העדה שללה נמרצות את דברי הנאשם בדבר חוסר נאמנותה, וטענה כי מדובר בטענות נטולות בסיס, ואף מופרכות ממש; על רקע חשדות שווא אלה, הופנה הנאשם למעקב פסיכיאטרי עוד בשנת 1996 (אצל ד"ר סנקוביץ), ולאחר מספר שנים פנה לדרישתה, לטיפולו של הפסיכיאטר הפרטי, ד"ר מנדל פוקס (שהעיד מטעם ההגנה), וקיבל טפול תרופתי פסיכיאטרי. העדה מסרה בהודעתה הראשונה בענין זה, כי לנאשם יש "בעיות של אובססיות כלפי, זה משהו שהתחיל לפני כ-15 שנה...והוא טופל בכדורים והלך לפסיכיאטר, טופל בכדורים בבעיה הזאת של חשדנות, ואחר כך זה עבר לו וחזר לו אחרי כ-8 שנים וגם הוא שוב טופל בכדורים אצל הפסיכיאטר...קיבל כדורים והכל היה בסדר ובכל התקופות האלה אשר המשיך לעבודה התנהל ממש רגיל. לפני שנתיים בערך אשר חזר שוב לקטע של האובססיה" (ת/35א, ש' 10-15).

לדברי העדה, לאחר מעבר המשפחה לאלעד, החל תהליך של "התחזקות" בדת אצל הנאשם: "אנחנו חרדים אבל אשר החליט פחות לצאת והשקיע את הכל בלימודים העיר לי על צניעות ועל כך שאנשים מסתכלים עלי ואני מחטיאה על כך וגרם למתחים בינינו בזוגיות ופחות יצאנו ומבלים, ואשר היה כל הזמן יושב ולומד או שהיה בעבודה".

עוד מסרה, כי גילויי החשדנות והאובססיות מצד הנאשם התגברו; הנאשם עקב ובלש אחריה בבית ובחוץ; התקשר אליה פעמים רבות ללא סיבה במהלך שעות היום; טען כי היא מתלבשת בצורה "זנותית", ו"מתפרקת בחוץ" (לדבריה, הנאשם הסביר לה כי "זונה", משמעה, "מישהי שהייתה הולכת בלבוש לא צנוע...ושכולם מסתכלים עלי ושבגללי אנשים

לא לומדים כי רואים אותי וסוגרים את הספרים", (ת/35א). הנאשם נהג לפנות לאנשים שונים, והזהירם להסיר עיניהם מאשתו; טען כי היא שוכבת עם אחיו והשכנים ואף נמצאת בקרבה פיזית מוגזמת לבנה. נוכח נסיבות אלה, לא יצאה העדה מהבית לפני צאתו של הנאשם; והוא נהג להמתין לה ליד הבית, אם הייתה מתעכבת בחזרתה הביתה מעבודתה (ע' 126). באותה תקופה, כשנתיים לפני האירוע, במקרה יחיד, נהג בה הנאשם באלומות, והיא הגישה תלונה במשטרה, והנאשם הורחק מהבית לחודש ימים. לאחר שחזר הביתה התנצל על התנהגותו, והם פנו לייעוץ זוגי, ולאחר מכן **"המצב בבית היה בסדר. הוא היה רגוע..."** (ת/35א, ש' 18-19).

לדברי העדה, בתקופה שלפני האירוע, חלה הקצנה אצל הנאשם בתהליך ה"התחזקות", והיא פירשה זאת על רקע האובססיות שגילה כלפיה הנאשם: **"...תמיד נכנס לקטע שהוא, אניקוראת לזה מתחרפן, שכאילו הוא אנהיה אובססיבי לגבי, והוא לאבטיפול, הוא כאילו נאחז במשהו, והקטע הזה דת. אז הוא נכנס לדברמות. כל היום הוא לא היה יושן בלילה, כיחבל על הזמן"**. לדבריה, לא הייתה זו הפעם הראשונה, בה חל "תהליך ההתחזקות": **"...גם לפני ששערה שנה, תמיד כשארמתי לחטוף אתה, אז כאילו הוא צריך איזה משהו להיאחז בו, וזה הדת כאילו"** (ע' 133). עוד מסרה בת/35א, כי ביום האירוע בשעת צהריים, דיברה עם אימו של הנאשם בטלפון ואמרה לה **"שאת לא במיטבו ושוב עם כל הקנאה האובססיבית שלו"**. העדה מבהירה **"לא היה משהו ספציפי, זה היה כל אדם בעיניו וכל מי שיכולתי לפגוש באקראי אפילו ברחוב"**.

העדה מוסרת עוד, כי בחודשים האחרונים לפני האירוע **"אשר הרגיש, שבגלל שכאילו הוא מתחזק בדת, הוא אנהיה משהו קדוש, הוא אכלה זמן אמר זה לא בעיה להגיע לדגות גבוהות, מהאתחושבת שסתם רביא לעזרה הגיע לדגות כאלה רוחניות? אני יכול לסגף את עצמי, אם אני לא אוכל, אני אשמור על העניינים שלי. נגיד הייתי יכולה ללכת איתו ברחוב, הוא היה מוריד אתה משקפיים... כדילא להיכשל כאילו, בלראות בחורה עם שרוול עד לכאן, או שהיא לא מספיק צנועה בעיניו"** (ע' 134). כך מספרת העדה על אירוע בו דרש הנאשם מאחותו שתעביר לו את הכסא שליד שולחן המחשב של בנה, ולאחר שמחתה בפניו על דרישה זו, טען בפניה כי בנה **"יבין שזה זכות שאני אחד שאני יושב ומשקיע בתורה... שאני משתמש בכסא שלו במקום לשבת לראות מחשב שזה טמא ואינטרנט, אז זה משהו של קדושה. זה בסדר"** (ע' 135).

לדברי העדה, חשש הנאשם כי מרעילים אותו והסתפק באכילת גבינה (מקופסא סגורה) ותמרים, ונהג להשמיע דברי תוכחה בעניין דת לילדיו; **"כל הזמן זה היה רק דת ודת ודת"** (ע' 134). בת/35א מסרה, כי **"אשר לא ישן בלילות כמעט איזה חודש, היה הולך על הבוקר למקווה ומתפלל בנץ מוקדם בבוקר, נח קצת הולך לישון כמה שעות ועוד פעם יושב לומד תפילות וככה היה סדר היום שלו ואני מדברת מ-1.7 כשיצא לחופש הוא לא היה אוכל הרבה. היה אוכל איזה סנדוויץ. בשר היה אוכל רק בשבת..."**.

לשאלה, אלו ביטויים חריגים שמעה מהנאשם בחודש לפני האירוע, מסרה העדה: **"אשר כל הזמן דיבר שהמשיח בדרך, תתחזקו, המשיח צריך להגיע כל היום, המשיח בדרך. עכשיו, זה היה תקופת בן המיצרים, שכאילו שתעבהבא, וזה הזמן שהמשיח, זה סגול שהכאילו ואומרים שאם יש משהו, אז המשיח צריך להגיע. אמרת לי ובסדר, אז כשהוא יבוא והוא יבוא"**.

עוד סיפרה כי באחד החגים, מספר חדשים קודם, הנאשם קנה לו חליפה חדשה, למקרה שהמשיח אכן יופיע: **"הוא אמר לי, המשיח אטוטוטומי, אני אומר לך בטי, המשיח בדרך הוא יגיע"** (ע' 136, ת/א 35, ש' 118-119).

בהודעתה מסרה העדה, כי ידוע לה כי הנאשם פנה לרב "בחודשיים האחרונים", וקבל בפניו על "ניאופיה"; הרב הרגיעו ואמר לו שיהיה שלום בית (ת/א 35). בעדותה מסרה, כי בהזדמנות קודמת אמר לו הרב: **"תשמע לא שתקו חכדורים"**, ובעקבות כך הייתה לנאשם "גושפנקא" ללכת לרופא ולקבל תרופה (ע' 140 לפר'). עוד מסרה, כי כאשר היה הנאשם **"לוקח את הטיפול שלו בזמן היינו זוג נורמלי לכל דבר, היינו זוג מאושר, אשר לא האמין שמשו דפוק אצלו..."**.

לדבריה, לא ידעה כלל על כוונתו של הנאשם לפגוע ברב המנוח. **"הרב זה הבנאדם שאשר אהב הכי הרבה הוא ממש סגד לו הוא העריץ אותו ושהוא מלאך איש אלוהים"**; היא לא שמעה טרונות או טענות מצד הנאשם כלפי רבנים אחרים: **"הוא סתם יכל להגיד על איזה רב איך הוא מתנהג אבל לא על הרב אלעזר"** (ת/א 35, ש' 139; ע' 147 לפר').

ביום האירוע יצא הנאשם להעביר שיעורי תהילים לילדים בשכונה, חזר, התפלל, ולקח עמו שתי חליפות, כאשר התכוון להישאר ביום שבת אצל אמו בדימונה.

בהודעתה ת/א 35, מספרת העדה כי בשעה שמונה וחצי בערב, לפני צאתו, אמר לה הנאשם: **"בטי תחייכי אני אוהב אותך... אנחנו נהיה כמו פעם נראה לכולם שאנחנו מוצלחים שהכל בסדר"**. העדה מספרת כי השיבה לו, שאינה שונאת אותו, וביקשה כי ייקח טיפול וכי ילכו ליעוץ עבור הילדים. **"אשר אמר לי טוב וביקש שאני אברך אותו לפני הנסיעה. אני אמרתי לאשר שתהיה לו נסיעה טובה ואז הוא אמר שהוא יהיה איתי בקשר מחר לפני שבת"**.

לשאלה האם יש לה הסבר למעשה שביצע הנאשם, השיבה: **"לא. גם אם הרב היה אומר לאשר זה לבן וזה שחור, אשר היה אומר, מה שהרב אומר זה נכון. אני עדיין לא מעכלת אני המומה אני כואבת את הכאב של המשפחה איך צדיק כזה הלך... אני פשוט לא מעכלת שאשר הגיע למצב הזה לעשות כזה דבר זה רק אני מגדירה את זה כחולה נפש. אין משהו אחר זה רק משהו לא שפוי"** (ת/א 35, ע' 6).

בנו של הנאשם, שלמה דהן, מסר בעדותו כי הנאשם היה נשאר עד השעות המאוחרות בלילה, והרבה לעסוק בלימוד תורה: **"התחזק והתקרב לדת"** (ע' 24); הוא עצמו ישב עם הנאשם בשעות הלילה, בשבועיים האחרונים ולמד איתו (ע' 26, ש' 19); הנאשם אכל מעט תמרים; לשאלה אם אביו היה מעיר הרבה על צניעות ומוסר, השיב **"אתה יודע, מנסה לחזק, אבל לא בלחץ"**. עוד סיפר כי ידע על כך, שאביו יוצא לתלות באלעד מודעות בעניינים של צניעות ומוסר (ע' 25). העד אישר, כי היו ויכוחים בין הוריו על רקע חשדותיו של הנאשם באמו (ע' 26 לפר').

העד שמעון הראל, שהוזכר לעיל, הנוהג להתפלל עם הנאשם באותו בית כנסת, והגדיר עצמו כ"חבר טוב" של הנאשם, סיפר בעדותו כי הנאשם נהג להעביר שיעורים בבית הכנסת הקהילתי, ואף נהג לשאת דרשות בעת היעדרו של הרב. לדברי העד, לא הבחין כי התנהגותו של הנאשם הייתה חריגה או שונה מהרגיל.

העד מסר גם כי לא התרשם שהנאשם "התחזק בדת" באופן חריג; **"בשבילי הוא תמיד... היה בדת",** ועם זאת, מסר כי בחצי השנה האחרונה, היה הנאשם משמיע דברי מוסר: **"מחזקאותנו בבית הכנסת, הוא דיבר על משיח... שנאת חנים, דברי מוסר כאלה שעוררו את הציבור ויחזקו את הציבור כי זה הבין המצרים תקופה הזאת שלא הבתחי נוסחאות חנים"** (ע' 43); הנאשם דרש **"דברי צניעות... וכנראה זה כאב לו בפנים, זעק לו בתוכו כי אף אחד לא דיבר באמת בכלליות בנושא הזה בבית הכנסת... אפילו כאב לו שילדים לא מגיעים לתהילים..."** (ע' 44).

העד יוסף נחשתן, תושב אלעד, ששימש כגבאי בית הכנסת "בית מאיר", בו התפלל הנאשם "והעביר שיעורי תורה", מסר כי ביום האירוע, בשעות אחר הצהריים, הנאשם "העביר תהילים לילדים". באותו יום, התקשר אליו הנאשם וביקש ללוות ממנו 500 ₪ לפני נסיעתו לבית אימו בדימונה; הנאשם הגיע אליו לאחר מכן לצורך קבלת הכסף, ונראה לו **"בסדר גמור ברוך השם"** (ע' 47). בהודעתו, נ/8, מסר העד כי יומיים לפני האירוע, שמע את הנאשם אומר לילדים משפט "ברמה דתית גבוהה"; **"תתפלל על משיח בית יוסף שלא ימות ושארמילוס לא יהרוג אותו"** (הנאשם הכחיש את דברי העד יוסף נחשתן, כי דיבר אודות "ארמילוס" בעת שנשא דברי תורה בפני ילדים בבית הכנסת: **"דיברנו על נושא של דברים שמקרבים את הגאולה, כגון מעשה חסד אחד עם השני, התנהגות טובה... דברים ששייכים לילדים"** (ת/3א, קובץ שלישי, ע' 16)).

העד יוסף שררה, ששימש כמורה בבית הספר בו לימד הנאשם, מסר בת/32, וכן בעדותו, כי הנאשם סיפר לו על חשדות כלפי אשתו; **"הוא לא נכנס לעובי הקורה אבל הוא אמר לי שהוא חושב שאשתו בוגדת בו. הלבוש שלה מאוד הפריע לו, אבל לאשר לא היה שום דבר שיוכיח שהיא בוגדת בו, הוא היה קנאי לה מאוד ועניין הלבוש מאוד מאוד הפריע לו"**. עוד סיפר כי הנאשם "התחזק בדת", והפסיק לבלות עם אשתו במקומות הבילוי הרגילים, דבר שגרם למתח נוסף ביחסים בבית. הנאשם גם הביע בפניו מורת רוח על כך שילדיו פנו עורף לדת, מביאים בנות הביתה, וכי אשתו תומכת בילדים.

לדברי העד, היה ידוע לו מהנאשם כי הוא **"מתייעץ עם הרב אלעזר, ומה שהרב אומר לאשר הוא היה מבצע"**, ומשהציע לו לומר לרב כי אינו מסוגל להמשיך את הקשר עם אשתו, ענה לו הנאשם שהרב **"תופס אותו ואומר לו לא להתגרש ואשר אמר שהוא עושה בדיוק מה שהרב אומר לו. כל זה היה בתקופה של השלושה ארבעה חודשים האחרונים"**. לדברי העד, חש כי הנאשם מצוי במצוקה עקב כך.

לדברי העד סיפר לו הנאשם, כי לא ישן בלילות בשל לימודי תורה, ואף היה נרדם תוך כדי העברת שיעורים לתלמידיו. שלושה ימים לפני האירוע פגש את הנאשם שאמר לו שהוא **"מאוד כועס ולא מבין מה מנהל בית הספר רוצה ממנו..."**, וזאת על רקע פיטוריו מבית הספר (ת/32).

העד מספר כי הנאשם הרבה לדבר על **"חוסר הצניעות בישוב אלעד"**, ושלח מכתב לרב העיר לטפל בתופעה זו (ת/32; ע' 51 לפר'). עוד מסר, כי במהלך הנסיעות המשותפות שלהם למקום עבודתם בבית הספר, השמיע הנאשם דברים חריפים כנגד הרבנים: **"חזר שוב ושוב על כך, שכל הרבנים הם רבני שקר, שקרנים, צבועים ושצריך להוריד אותם, אבל הוא לא דיבר כך על ר' אלעזר. אשר אמר שהרבנים רק מחפשים כסף ושהם שקרנים וצבועים ורק מחפשים כסף"**.

לשאלת הסניגור בעניין התקרבות יתר של הנאשם לדת, "בחודשים האחרונים", השיב העד:
"אני לא יודע אם לקרוא לזה התחזקות, אני כמו שנסמרת בידע דת במסגרת השיחות שהיו לי איתו, האדם היה מרנפש, הוא היה במצב מאוד דכאוני, כששאלתי אותו למה הוא אמר לי זה בגלל המצב בבית, האישה, היה לוגם קצת חובות כלכליים...
היו לו איזה שהם חילוקי דעות, אי הבנות גם במקום העבודה עצמו כן שמה שגרם לכל המצב הזה מכלול של דברים שפשוט הנאשם לפי עניות דעתי, הרגיש שאין לו כבר מה להפסיד. הוא הגיע למצב שהוא ממש נמצא בתוך מבוי סתום (ע' 49-50).

הבדיקות הפסיכיאטריות

כללי

על פי החלטת בית משפט השלום בבאר שבע מיום 29.7.2011 (נ/9), שדן במעצרו לצרכי חקירה של הנאשם, הופנה הנאשם, לבקשת סניגורו, לבדיקה פסיכיאטרית. הנאשם נבדק באותו יום, במשך 30 דקות, "באולם בית המשפט או בבית המעצר של בית המשפט", על ידי פרופ' ולדימיר לרנר מהמרכז לבריאות הנפש בבאר שבע (תצהירו של פרופ' לרנר, נ/5, מיום 21.12.2012).

פרופ' לרנר ציין בממצאי הבדיקה שערך (נ/4), כי הנאשם נמצא "בהכרה מלאה, מתמצא בכל המובנים, משתף פעולה בשיחה, מצב רוח תאר כ"טוב", אפקט אוטימי. לא תואם לסיטואציה, במהלך החשיבה צירקומסטנציאלית וטנגנציאלית בתוכן החשיבה מחשבות קינאה כלפי אשתו. לגבי המעשה המיוחס לו טוען שביצע את הפעולה בגלל שרבו אלעזר אבו חצירה לא אישר לו להתגרש עם אשתו ואז החליט לפצוע אותו אך לא להרוג. שולל הפרעות בתפיסה ולא נראה הזייתי שיפוט לקוי תובנה חסרה.

סיכום - הנ"ל זקוק להסתכלות פסיכיאטרית במסגרת אשפוז כדי להגיע להחלטה ברורה על מצבו הנפשי. הסתכלות יבצע במסגרת מחלקה לביטחון מירבי בבית החולים 'שער מנשה', במצב הנוכחי כשיר למעצר".

פרופ' לרנר, שלא נקרא למתן עדות, ציין בתצהירו, נ/5, שנערך קרוב לשנה וחצי לאחר הבדיקה, כי בבדיקה עלה חשד למצב פסיכוטי, ולכן המליץ על הסתכלות. הנאשם טען בפניו במהלך הבדיקה, כי המנוח אינו "רב אמיתי", אלא "רב מתחזה", וזאת בגלל העצה שנתן לו לא להתגרש מאשתו. הוא השווה את הרב לבלעם, "ונתן כל מיני דוגמאות מהתורה". בנסיבות אלה קבע פרופ' לרנר, כי על פי אבחנתו, "הדברים שהנאשם אמר לי בקשר לרב שהוא מתחזה, אלה הם מחשבות שווא של פרנויה כלפי הרב משום שהנאשם... אמר לי שהוא חושב שהרב רוצה להזיק לו דרך העצה שלא להתגרש מאשתו, וזה הביא אותו למחשבה ולהבנה שהרב לא אמיתי. לא מדובר במחשבות הגיוניות אלא במחשבות שווא פרנוידיאליות כלפי הרב. היו לו גם מחשבות שווא כלפי אשתו. בשל מחשבות אלה סברתי שהנאשם נמצא במצב פסיכוטי."

בהחלטת בית המשפט מיום 31.7.2011, הופנה הנאשם להסתכלות ושהה בבית החולים 'שער מנשה', על פי צו הסתכלות מיום 1.8.2011, במשך 7 ימים. ד"ר עדינה נעון (משיח), מנהלת המחלקה משפטית בבית החולים שער מנשה, קבעה בחוות דעתה (נ/2) מיום 8.8.2011, כי הנאשם "חולה נפש סובל ממחלה פסיכוטית שיזופרניה פאראנואידית, אינו מבדיל בין טוב ורע בעת המעשה המיוחס לו, וגם כעת. אינו יכול לקחת חלק בהליכים

המשפטיים ולהגן על ענייניו. זקוק להמשך אשפוז במחלקה לביטחון מירבי" (להלן: חוות הדעת הראשונה או חוות הדעת של ד"ר נעון).

ביום 12.8.2011 הוגשה לבית משפט השלום על ידי המשטרה, בתיאום עם הפרקליטות, בקשה לביצוע בדיקה פסיכיאטרית נוספת של הנאשם על ידי פאנל של מומחים, ונקבע בהחלטה מיום 14.8.2011, כי ראוי שהמותב אשר ידון בתיק העיקרי, לאחר הגשת כתב אישום, הוא שיכריע בעניין. במסגרת ערר כנגד ההחלטה שהוגש לבית המשפט המחוזי, נקבע ביום 21.8.2011, כי תיערך לנאשם הבדיקה המבוקשת. בהחלטה נוספת שניתנה ביום 23.8.2011, נקבע כי הבדיקה על ידי פאנל המומחים תעוכב, נוכח הצהרה שהושמעה על כוונה להגשת ערר לבית המשפט העליון, וכי תיערך, לעת הזו, בדיקה נוספת על ידי פסיכיאטר אחר.

בעקבות החלטת בית המשפט, הוגשה חוות פסיכיאטרית נוספת שנערכה ביום 31.10.2011 על ידי ד"ר מילה רזניק, סגן פסיכיאטר מחוז הדרום, וד"ר בלגורודסקי, מנהל בפועל של המחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים ברזילי (להלן: חוות הדעת השניה, או חוות הדעת של ד"ר רזניק וד"ר בלגורודסקי). לצורך מתן חוות הדעת נערכו לנאשם שתי בדיקות (בימים 29.8.2011 ו- 19.9.2011). חוות הדעת מסתמכת בין היתר, על דוח פסיכודיאגנוסטי שנערך לנאשם ביום 2.10.2011, במב"ן - שב"ס, והוגש על ידי ההגנה (7/ז).

במסקנות חוות הדעת השניה נקבע, כי הנאשם ביצע את המעשה כשהוא שרוי במצב פסיכוטי; "עם זאת...במקרה ספציפי זה לא מדובר באי שפיות מוחלטת במובן משפטי. בשל מחלתו הנפשית מוגבלת יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש להבין את אשר הוא עושה את הפסול שבמעשה או להימנע מעשיית המעשה". עוד נקבע, כי הנאשם כשיר לעמוד לדין. עוד ממליצה חוות הדעת **"להתייחס לנאשם לפי סעיף 300א(א) של חוק העונשין, ולהטיל עליו עונש מופחת".**

יצוין, כי חוות הדעת השניה לא הוגשה פורמלית, כמוצג, ועורכיה לא נקראו לעדות על ידי הצדדים. עם זאת, עמדה חוות דעת זו לנגד עיני מומחי פסיכיאטריה אחרים שחוות דעתם הוגשו לתיק. ההגנה אף איזכרה את חוות דעת השניה במסגרת חקירתו הנגדית של ד"ר קליאן, שהעיד מטעם התביעה (ע' 25-26 לפר'), ובמסגרת סיכומיה.

בדיון שנערך בפני מותב זה, ביום 20.11.2011, ולנוכח המסקנות המנוגדות העולות מחוות הדעת הראשונה והשניה, ניתנה החלטה, על פי המוסכם בין הצדדים, לפיה ימונה פאנל של שלושה מומחים לפחות, אשר יבדקו את הנאשם; בהחלטה צוין, כי על המומחים להתייחס בחוות דעתם לשתי חוות הדעת שניתנו.

בעקבות ההחלטה, נבדק הנאשם פעם נוספת על ידי שלושה מומחים - הפסיכיאטר המחוזי מחוז ירושלים, ד"ר משה קליאן; הפסיכיאטרית המחוזית - מחוז המרכז, ד"ר מרילנה לבן, וסגן הפסיכיאטרית מחוז המרכז, ד"ר רוני שרף. בחוות הדעת שניתנה ביום 8.2.2012 (ת/33), נקבע כי הנאשם היה אחראי למעשיו בעת ביצועם, וכי במצבו גם כשיר לעמוד לדין, ואף אינו זקוק לאשפוז פסיכיאטרי (להלן: חוות הדעת השלישית, או חוות דעת של פאנל המומחים).

ההגנה הציגה מטעמה חוות נוספת, שנערכה על ידי פרופ' ש. טיאנו, מיום (3/ז). על פי חוות דעת זו, הנאשם סבל בעת המעשה ממחלת נפש של סכיזופרניה פרנואידית שנוספה לה גם "הפרעה אפקטיבית דו קוטבית", שנעלמה בינתיים,

בעקבות הטיפול התרופתי. נקבע כי בשל מצבו הפסיכוטי בעת האירוע, הנאשם אינו נושא באחריות למעשה שעשה. נקבע, עם זאת, כי נוכח הטיפול התרופתי שקיבל, כשיר כיום הנאשם לעמוד לדין (להלן: חוות הדעת הרביעית).

המעקב הפסיכיאטרי עד יום האירוע

המעקב בבית החולים "שיבא"

ההגנה הציגה 'גיליון בדיקה ומעקב' מתיקו הרפואי של הנאשם בבית החולים 'שיבא' (נ/6), לפיו, ביקר הנאשם אצל רופא פסיכיאטר בימים 4.5.1997; 20.5.1997, ו- 13.4.2003.

ברישום מיום 4.5.1997 צוין, כי הנאשם פנה בעבר לטיפול אצל פסיכולוג ופסיכיאטר על רקע חשדות כי אשתו בוגדת בו עם מדריך במוסד חינוכי אותו ניהל הנאשם, וכי **"...החשדות לבשו מימד של מחשבות שווא..."**; ניתן לנאשם טיפול תרופתי ב- הלידול במינון 25 מ"ג. החשדות הלכו ופחתו, וביום הבדיקה צוין כי הנאשם **"אסימפטומתי"**, ומינון התרופה הופחת ל- 1 מ"ג. עוד עלה מהרישום, כי הנאשם עזב את מקום עבודתו מספר חדשים קודם לכן; הוא חש בעייפות, וחוסר ביטחון עצמי;

בבדיקה ביום 20.5.1997 צוין, כי הנאשם **"מרגיש טוב, מצב רוח תקין, אין מחשבות שווא של קנאה, התחיל לעבוד כמחסנאי, גם אשתו מרוצה ממצבו"**. המינון התרופתי נותר כפי שנקבע בבדיקה הקודמת.

ברישום מיום 13.4.2003 - כשש שנים לאחר הבדיקה הקודמת - צוין כי **"חזר לאחר שנים שהרגיש טוב"**, וכי הנאשם חושב שאשתו **"מרעילה אותו ויוצאת עם גברים אחרים, מחשבות יחס כלפי רעשים ואנשים שמסתובבים סביב ביתו. נדודי שינה. מתח רב. מיחוסים שונים...נמנע מלאכול בבית"**. קיימת התרשמות **"מהפרעה דלזיונילית פרנואידית"**. חודש הטיפול ב- הלידול במינון של 25 מ"ג.

המעקב אצל ד"ר מנדל פוקס

הנאשם פנה לטיפול שלוש פעמים נוספות, בהפרש של מספר שנים, בימים: 28.4.2003; 4.4.2005; 6.9.2009, בקליניקה הפרטית של הפסיכיאטר ד"ר מנדל פוקס (רישומי הבדיקות, נ/1 א-ד); (יצוין כי ד"ר פוקס, המשמש כפסיכיאטר מחוזי - מחוז הדרום, והעיד מטעם ההגנה (ע.ה. 1), הבהיר כי בשל כך שטיפל בנאשם בעבר, הורה על עריכת האבחון הפסיכיאטרי בעקבות אירוע הדקירה, על ידי הרופאים השונים שבדקו את הנאשם במסגרת שלוש חוות הדעת הראשונות).

ברישום מהביקור בחודש אפריל 2003, צוין על ידי ד"ר פוקס כי **"לפני כ - 3 חדשים הופיעו מחשבות ומחשבות יחס...מגלה חרדה מתאר מחשבות שווא של בגידה"**. נקבעה הפרעה דלזיונאלית (פרנויה), וניתן טפול תרופתי (פרפן; דקינט).

ברישום מחודש אפריל 2005 צוין, כי "הופסק טיפול לפני כשנה, לפני 3 שבועות הופיעה חשדנות יתרה, מחשבות בגידת אשתו, הופיעה תופעת חרדה". הומלץ על טפול בלוסטרל, ריספרידל, וקלונקס;

ברישום מחודש ספטמבר 2009 צוין, כי הנאשם קיבל בעבר טיפול תרופתי עם "השפעה טובה", עקב "הפרעה סכיזואפקטיבית"; לאחר הפסקה ממושכת בטיפול חלה "החמרה פסיכוטית עם תופעות דלזיונליות" וקיבל טיפול תרופתי. ביום הבדיקה, דיווח על הפסקת טיפול תרופתי מזה כשנה (ריספרידל), וכי "הופיעו מחדש מחשבות שווא של בגידה כמו כן התנהגויות מניפורמיות". הומלץ על טיפול בזיפרקסה, וקלונקס.

ד"ר פוקס ערך סיכום רפואי שיועד לבית המשפט (ת/34 מיום 31.7.2011, המתייחס, משום מה, רק לשתי הפגישות הראשונות בשנים 2003 ו-2005. עוד צוין כי לאחר שתי פגישות אלה לא חזר עוד הנאשם למרפאתו). ד"ר פוקס חזר וציין בת/34, כי עם פנייתו של הנאשם למרפאתו בשנת 2003 התרשם כי הוא סובל ממחלת נפש מסוג פראנויה (delusional disorder), שהתבטאה במחשבות שווא של בגידה מצד אשתו. הומלץ על טיפול תרופתי נוגד פסיכוזה, ובשיחות טלפון לאחר מכן, צוין על ידי האשה והנאשם, כי הייתה תגובה טובה מאד לטיפול התרופתי.

בשנת 2005 פנה הנאשם שנית לטיפול, לאחר שהפסיק את הטיפול התרופתי למשך שנה, והופיעו אצלו מחדש תופעות של חשדנות ומחשבות שווא בקשר לבגידה, כמו כן הופיעו התקפי חרדה. הומלץ מחדש על טיפול תרופתי בנוגדי פסיכוזה וחרדה (יצוין כי על פי חוות הדעת השניה, נ/2, מסר הנאשם כי הפסיק לקחת את התרופה כשבועיים לאחר הביקור אצל הפסיכיאטר כיוון "שתפקד כרגיל" (ע' 6 לחוות הדעת)).

עדותו של ד"ר פוקס

ד"ר פוקס מסר בעדותו, כי הנאשם פנה לטיפול בגלל "הלחץ של הסביבה לא בגלל תובנה...אם היה תובנה לא היו מחשבות שווא. מדברים על מחשבות כפיתיות"; הטיפול הוצג בפני הנאשם כטיפול ב"גורמי הלחץ", כדי שירגע ויוכל לישון היטב, ואז נאות הנאשם לקבלת טיפול (ע' 94). ד"ר פוקס העיד בנוסף, כי הנאשם נהג להתקשר אליו מעת לעת, בתקופות בין המפגשים, והתייעץ עמו בקשר להמשך הטיפול התרופתי. הוא לא ערך רישום לגבי שיחות הטלפון שנערכו. לאחר הפגישה בשנת 2009 לא ראה עוד את הנאשם.

העד מציין כי הנאשם הוא אדם אינטליגנטי, וכי לא התרשם כי חלה אצלו ירידה במצב הקוגניטיבי (ע' 88). עוד צוין כי לא התרשם, כי קיים סיכון פיזי מיידי לאשתו של הנאשם, לפחות לא לטווח קצר, או כי הנאשם מסוכן לעצמו (ע' 92).

לדברי העד, הנאשם "הגיב טוב" למינון התרופתי: "ישקפסולה...שסוגרים את המחשבות שווא באיזהקפסולה, נשארתי מדברקע אבל הוא יכול לתפקד

יותר טוב, זה מפחיד אותי, הוא גם מסיק איזה שהיא תובנה, הבנה של מה שקורה, וזה התגובה הטובה שאנחנו מצפים. התנאי הוא שלקחת כל הזמן את הטיפול. ברגע שהוא מפסיק את התופעות חוזרות..." (ע' 80).

בהקשר זה, הבהיר, כי "מחשבות שווא" משמען "מחשבות לא נכונות, מחשבות שכן אדם כל כך מאמין ששום נימוק הגיוני לא יכול לשנות". אין הוא יודע אם טענת הנאשם לגבי אי נאמנותה של אשתו הייתה נכונה כשלעצמה,

אולם התרשם כי אינה מבוססת על הגיון או על עובדות. עוד סיפר כי בביקור האחרון בקליניקה, ובעת ששהה עם אשת הנאשם בחדרו כדי לשוחח עמה על מצבו של הנאשם, ניצב הנאשם מאחורי הדלת, והאזין לנעשה בחדר, בשל חשדו, חסר השחר, כי אשתו בוגדת בו עם העד (ע' 79).

(יצוין כי ד"ר נעון שערכה את חוות הדעת הראשונה, הבהירה בעדותה כי "מחשבות שווא" אינן מותנות בשאלה אם קיים בסיס לחשד אם לאו, אלא אם בעקבות אותם חשדות ההתנהגות תואמת את הנסיבות, ואינה חריגה או מוזרה, וכי העיסוק באותן מחשבות אינו בלתי מידתי בצורה מוגזמת; גם לדבריה, מחשבות שווא אצל חולה הנפש מאופיינות בחוסר היכולת להשתכנע אחרת: **"מה שלא יהיה, תמיד הוא צודק, והוא ימצא הסברים שגם מתוכם אנחנו נוכל לראות שהחשיבה שלו לא מקובלת, כדי להצדיק את המחשבה שלו"** (ע' 99). לדברי העדה, יש להניח כי הנאשם "הטריף את הדעת" לאשתו בשל מחשבות השווא בדבר בגידתה, ובשל כך יזמה את הפניה לפסיכיאטר).

לדברי ד"ר פוקס, שינה את האבחנה לגבי מצבו הנפשי של הנאשם לאחר הביקור האחרון בחודש ספטמבר 2009; לבד ממחשבות השווא הקשורות באשתו של הנאשם, התרשם העד מהופעת **"מחשבות גדלות...איזה תוספת התנהגות..."** (ע' 77), **"אז כבר היו סימנים פסיכויים...היו גם...אלמנטים של מצב מאניה, מחשבות שווא של גדלות..."**. העד ציין בחקירתו הנגדית, כי אינו יודע אם מחשבות השווא של גדלות קשורות ב"משהו דתי, או מעבר לזה, הכל יכול להיות"; **"...היה נראה מעבר לאיזה שהוא מצב רוח טוב ונראה אז כמחשבת שווא גדלות... שיש לו כוחות מיוחדים, שיש לו משימות מיוחדים, אני לא זוכר לפרטי פרטים..."** (ע' 90); **"היה הרושם שיש מעבר לפי מה שהכרתי אותו גם קודם, היה פחות ביקורת מציאות למה שהוא הציג אז על הכוחות שלו, על היכולת שלו... גם לפי ההתנהגות תמיד שאשתו סיפרה, חשבת שזה הולך...לכיוון סכיזואפקטיבי, שזה יש גם אלמנט של גדלות..."** (ע' 91). עוד העריך כי השינויים בהתנהגות הנאשם, שהיו נטולי הסבר הגיוני, להתרשמותו, היו על רקע מחלה (ע' 94).

עם זאת אישר ד"ר פוקס, כי לא ציין ברישומיו כי התרשם מקיום "מחשבות גדלות", אלא כתב רק "התנהגות מניפורמית", שמשמעה **"התנהגות ללא שליטה, קצת פעילות יתרה"** (ע' 91), וכי חשב **"...שהכיוון שהוא הולך אולי זה לא רק פראנויה, אלא זה קורה הרבה פעמים שאנחנו רואים אחר כך אלמנטים נוספים שמתפתחים עם הזמן..."**. העד מציין עם זאת, כי הדברים זכורים לו רק במעורפל, בשל חלוף השנים (ע' 92), וכי בעת הבדיקה **"לא ידעתי שאני אצטרך להעיד בבית משפט אז לא רשמתי..."** (ע' 90).

בעקבות הבדיקה התרשם העד, כי ניתן להגיע לאבחנה של מחלה סכיזואפקטיבית שיש בה גם אלמנטים של מחשבות גדלות. עוד ציין, כי הטיפול התרופתי האנטי פסיכויטי שנקבע (זיפרסקה 10 מ"ג וקלונקס 1 מ"ג) תאם גם את האבחנה הנוספת: **"אלה תרופות טובות שעוזרות גם למצב החשיבה הפרנואידית וגם למחשבות גדלות"** (ע' 83).

לדברי העד, אין הוא מתיימר לחוות דעה באשר לנסיבות הקשורות באירוע הדקירה, שכן לא בדק את הנאשם בעקבות האירוע. לפיכך, אינו יכול להשיב לשאלה אם הנאשם ביצע את המעשה "לשם שמיים", על רקע תפיסה דתית, ולא בשל יחסיו עם אשתו, אולם נראה לו כי מדובר במעין מחשבת גדלות של תיקון העולם.

בחקירה החוזרת נשאל העד אם כאשר אדם "נמצא בתוך מערכת מחשבות שווא של בגידה, אז כל מי שמנסה לשכנע אותו אחרת נכנס לתוך המערכת הזאת", והשיב כי הדבר אפשרי, שכן בשל "החשדנות היתרה", יכול אותו אדם המנסה

לשכנע את החולה "להיכנס במה שנקרא קהילה פסיכוטית...פסיכוטית בגלל שהוא מפרש כל דבר בצורה (לא) נכונה. אז אה, הוא לא סתם אומר לי ככה, אולי הוא שותף לכל מיני דברים כאלה". העד ציין, כי אינו יכול להתייחס לשאלה אם נוכח עצת הרב כי הנאשם יישאר עם אשתו, "יכנס" הרב בתוך מערכת פסיכוטית מעין זו, אולם לא שלל אפשרות כזו(ע' 94). (גם ד"ר קליאן, מפאנל המומחים, מסכים כי, ככלל, "...כאשר מנסים ומשתדלים לשכנע...אז האנשים האלה בהחלט יכולים להיתפס אצלו כמי שמנסה להשתתף באותה קבוצה...") (ע' 60-61)).

הבדיקות הפסיכיאטריות לאחר הארוע

חוות הדעת הראשונה - ד"ר נעון

בפרק סיכום "תולדות" הנאשם, המופיע בחוות הדעת, נ/2, עולה, בין היתר, מפיו של הנאשם, כי השלים שירות צבאי בן שלוש שנים, שהיה משולב בלימודים, "ללא בעיות התנהגות. עם פרופיל 97 בגיוס ובשחרור" (ע' 2). עוד ציין, כי למד שלוש שנים במסגרת מכללה לגברים בבני ברק; סיים תואר שני ובשנים 2009-2010 החל בלימודי הדוקטורט שהופסקו נוכח עומס הלימודים (ע' 3 לחוות הדעת). במהלך השנים, למעט בשנים 2006-2007, "תמיד עבד ופרנס", בדרך כלל בתפקידי הוראה. לאחר שהמשפחה עברה לאלעד בשנת 2006, החל לעסוק גם "במתן הרצאות בנושאי אמונה שלום בית, בניית חיים מאושרים, ועבודת המידות לציבור הרחב" (ע' 3). הנאשם "מצביע על התקופה מאז 2007 - 2008, שרואה בה תחילת הדרדרות המצב בביתו, שבא לידי ביטוי בכך שילדיו עזבו את הדת החלו לעשן חשיש, הסתבכו עם המשטרה". גם אשתו "שתמיד לא הייתה חזקה בדת", החלה לנטות לעבר החילוניות "עד זלזול בדת", בעוד הנאשם "הולך בכיוון הפוך", ומתחזק בדת (ע' 4 לחוות הדעת).

בפרק "בבדיקותי במחלקה" (ע' 8) ציין, בין היתר:

"בהכרה מלאה, משתף פעולה נראה מבוגר מגילו, מדבר בצורה של מלמד, מכתוב הכתבה, בטון מונוטוני, בהמשך בבדיקה לעיתים היה מנמיך קולו וכאלו לוחש את הדברים בסוד. התנהגותו היתה חשדנית... צירקונטנציאלי, טנגנציאלי, בתוכן קיימת מערכת מחשבות שווא של יחס של בגידה מצד אשתו שהחל לפני שנים (1997) טרם האירוע הנידון, בעקבות זאת הלך לבדיקות פסיכיאטריות בצורה לא קבועה ולא נטל טיפול באופן קבוע אלא לסרוגין כאשר בלטה החמרה במצבו והאשה דרשה זאת. מגלה חוסר תובנה למצבו ושיפוטו לקוי לדבריו הוא אינו חולה מאחר ויש לו סימנים ברורים שהאשה בוגדת והוא משוכנע בכך ואי אפשר לשכנעו אחרת. הוא בריא כי עובד ומי שחולה זו אשתו (מנגנון השלכתי מאפיין הפרעות פאראנואידיות).

במהלך השנים האחרונות התפתחה על רקע אירועי החיים והמצב בינו לבין אשתו עם פניה להתייעצות עם הרב מערכת מחשבות שווא כלפי הרב במקביל לרמזים למחשבות שווא של גדלות שלו (בתאוריו יש רמיזה כך שהוא חכם בתורה מלמד אנשים נותן עצות לזוגות בבעיות נישואין ומצליח לעשות שלום בית ומבורך מפורסם מקובל אך בניגוד לדרכי הרב הוא לא נטל כסף אלא מציין שכל מעשיו על טוהרה וקדושה).

באשר למעשה המיוחס לו מתאר שכחודש וחצי טרם המעשה לאחר שנתקל בבעיה שלא מצא לה פתרון - מצב של אמביוולנטיות עמדו בפניו שתי עצות אחת של הרב לא להתגרש וזאת למרות שהאשה בקשה את הגט וזה היה רגע מתאים על פי הבנתו ועל הדת לטענתו ובו זמנית אנשים אמרו לו כיצד הוא חי עם האשה הזונה הזו ושיילך לדיינים לקבל עצה, לא ידע מה לעשות. ולכן הגיע להחלטה ללמוד בעצמו והגיע למסקנה הנכונה, ובכך החל ללמוד יום ולילה, הבין לפתע שהרב לוקח כספים רבים וכסף מעוור עיני צדיקים ולכן הגיע להבנה שהרב עושה טעות בעצות שנתן לו וגם כנראה הטעה רבים אחרים, הוא חש שהוא מתחזק רוחנית ולבסוף קבל התבהרות שהביאה אותו להבין הבין שעליו לבצע מעשה תוך הקרבה עצמית למען הקדושה. התהליך שמתאר הינו תהליך אופייני להתפתחות הדינמית של מחשבת שווא. השלב הראשון המעורפל הבלתי ברור עד להתבהרות - "נפילת האסימון" ההארה ובעקבותיה התגבשות דרך הפעולה וביצועה.

בבדיקות התגלו הפרעות חשיבה עדינות צירקוסטנציאליות, טנגנציאליות, פסאודו פילוסופיה דתית רמזים למחשבות שווא של גדלות - גם בתאורו את עצמו ופועלו כמורה דתי חשוב מפורסם ידוע בעל כבוד העושה מצוות ועוזר לאנשים ללא תמורה כספית (בניגוד לרב בתפיסתו)...מתוך מערכת מחשבות השווא הוא פעל. קיים מרכיב דיסמולטיבי, הוא שולל שמיעת קולות כעת או בעבר, וטוען ששמיעת קולות זה אצל משוגעים, אבל כאשר מדבר על הכרובים בבית המקדש שהצדיקים שמעו אותם הוא גם צדיק ולכן שמע לפחות בעבר קולות. בעת הבדיקה לא הייתה עדות לשמיעת קולות בהתנהגותו ושלל תופעה זו.

ללא אי שקט פסיכו מוטורי או מתח, אפקט לא תואם חיוכים בלתי תואמים לסיטואציה, זיכרון שמור ריכוז מעט ירוד חוסר תובנה למצבו. בטוח שאינו חולה נפש ושאשתו בוגדת בו ואין אפשרות לשכנעו אחרת. שיפוטו לקוי".

בפרק "דין וסיוע" (ע' 9), המובא להלן במלואו, צוין כדלקמן: "מדובר בגבר אשר עוד שנים טרם האירוע הנדון הגיע לבדיקה פסיכיאטרית ואובחן כסובל מהפרעה פאראנואידית מערכת מחשבות שווא של יחס של בגידה מצד אשתו. מלווה בחוסר תובנה למצבו ושיתוף פעולה לקוי בטיפול. בהמשך אובחן כסובל מהפרעה שיזואפקטיבית עקב תאור של תופעות אפקטיביות בנוסף למערכת מחשבות השווא.

היכרותו עם הרב ז"ל החלה לפני שנים ועל בסיס תרבותי במשפחתו. במהלך השנים הוא פנה לרב לקבל עצות בנושא הקשר שלו עם אשתו הבוגדת בנושא הגירושין ותמיד קבל תשובות לשלום בית או תשובות שלא הבין משמעותן. מספר חודשים טרם האירוע לדבריו אשתו פנתה לבקש ממנו גט והוא חשב שכעת יוכל לתת לה מאחר והבקשה באה ממנה. אך גם לאחר שהתיעץ עם הרב למרות כל התחושה שהוא חי בביזיונות מזה שנים (עקב התנהגות הזנותית של אשתו הבוגדת) עצת הרב נשארה לשלום בית. מאידך הבין (מ)הסביבה האחרת דעות אחרות מנוגדות לדעת הרב, מתאר מצב של אמביוולנטיות... (מצב של שתי דעות מנוגדות בו זמנית שחולה נפש מתקשה להתמודד איתם). זה הביאו להחלטה ללמוד לבדו ולחקור בתורה ולמצוא שם את הפתרון לבעייתו האישית.

תוך כדי למידה בחודש וחצי טרם האירוע, למידה שמתאר כאינטנסיבית, הוא חש מתחזק רוחנית עד קבלת ההתבהרות מלווה בכוחות וחוסר פחד, משוכנע בדרכו ובידיעה כיצד לפעול למעט מטרה קדושה. כל זאת מלווה בתחושת מחשבת שווא של גדלות (הוא למעשה דומה לרב גדול עושה מצווה עוזר לאנשים כמותו אך ללא תמורה הוא אפילו יותר טהור וצדיק), ומתוך הפרעות בתוכן החשיבה פסאודו פילוסופיה דתית. לציין שאינו קושר בין הדברים שאומר ומדקלם כמורה על הנישואים שמלמד כאשר מדבר על הצורך באיפוק,

שמירה על ערכים התנהגותיים כלל לא מזהה את הניגוד בין דבריו הנאמרים כרובוט למעשה המיוחס לו אות(ו) רואה כמעשה צודק ראוי שלמעשה הוטל עליו משמייים.

התהליך המתואר על ידו הינו תהליך אופייני המתואר בספרות הפסיכיאטרית להתפתחות מחשבת שווא במצב פסיכוטי מלווה בתובנה ושיפוט לקויים הקשורים ישירות למחלתו הפסיכוטית".

המסקנה המסכמת בנ/2 הינה כי "מדובר בחולה נפש סובל ממחלה פסיכוטית שיזופרניה פאראנואידית; אינו מבדיל בין טוב לרע בעת המעשה המיוחס לו וגם כעת. אינו יכול לקחת חלק בהליכים משפטיים ולהגן על ענייניו. זקוק להמשך אישפוז במחלקה לביטחון מירבי".

עדוּתה של ד"ר נעון

ד"ר נעון הסבירה בעדותה, כי אבחוננו של הנאשם נעשה "בתוך המחלקה" ולא "במנותק" בתוך משרד (ע' 112). במהלך האשפוז לא קיבל טיפול תרופתי (ע' 122). לצורך קביעת חוות דעתה לא ראתה צורך לבחון את אמרתיו של הנאשם במשטרה, ולא צפתה בצילומי הוידאו של החקירה ("החקירה במשטרה אינה דומה לברור פסיכיאטרי"), וכי היא מעריכה כי מה שהנאשם מסר בחקירה אמר גם בפניה. עוד מסרה כי לא שוחחה לצורך האבחון עם קרובי משפחתו של הנאשם.

לדברי העדה, מצבו של הנאשם התדרדר החל משנת 2008 - "זה תהליך שנמשך והמחשבות מתפתחות ומחשבת השווא מתפשטת... מתחילה להעסיק אותו הרבה"; המצב הניע את הנאשם לפנות שוב ושוב, לרב כדי לקבל עצה, ואילו הרב עודד אותו להישאר בבית ולהסכים לקבלת טיפול; המצב החריף יותר בשלב בו ביקשה אשתו להתגרש - הנאשם עצמו לא ראה מקום ליזום את הגירושין בשל היבטים דתיים - בעוד הרב חוזר ואומר לנאשם לא להתגרש, באופן שהכניס את הנאשם ל"דילמה", למצב לא פתיר, וגרם לו "לסטרס גדול, למתח גדול, לאי וודאות", נוכח ההזדמנות לגירושין, ועצות נוגדות את אלה של הרב, שקיבל מאנשים אחרים.

נוכח נסיבות אלה, "נכנס" הרב לתוך מחשבות השווא של הנאשם... לתוך הפסיכוזת, לתוך השיפוט הלקוי, כי אם הוא היה בריא... הוא אומר נגיד הרב טועה... אני אלך לרב אחר... זה בתוך הקונטקסט של מחשבת השווא שהלכה והתפתחה...". הנאשם התמקד נוכח כך ברב, שהפך להיות עבורו "כתובת ברורה שחבר הפיפיות עומדת פה לנוע", ונשקף לרב לפיכך, "סיכון עצום" מידי הנאשם.

הנאשם החליט אפוא, להעמיק בלימודיו כדי להגיע לפיתרון למצבו; העובדה כי הפסיק לישון בלילות, מצביעה אף היא על הפרעה נפשית שכן היה עסוק "מסביב לשעון" "באיזה שהיא מחשבה או עיסוק שקשור לנושא הזה" (ע' 127). הנאשם מגיע בתקופה זו ל"הארה":

"...עכשיו הבין שהרב שרלטן וגנב... ואז הוא לוקח על עצמו את התפקיד שהוא מוכן לוותר על כל מה שהשיג בחייו למען עשות צדק, למען העולם. זה מה שהוא אומר בעצם, לא במילים שלו אבל הוא יפגע ברב..." (ע' 127).

בד בבד, התפתחו אצל הנאשם "מחשבות גדולות" נטולות בסיס, כי הוא ניחן בתכונות משל עצמו, ואף עולה על הרב,

ואלה הובילו אף הן לרצון לפגוע ברב:

"ואז הוא אומר אני גם יכול לעזור לאנשים כמו הרב ואני אעשה את זה בלי כסף, כי אני יותר טוב, יותר מצוין. אלה המחשבות גדלות שאין להן בסיס, הוא לא בא ממשפחת רבנים, הוא לא בא ממקור רבני...אני מדברת על הקונטקסט...את רואה את הפתולוגיה הנפשית...ואז הוא אומר אני צריך לעשות, אני מוכן להקריב את עצמי, את חיי, את התארים שלי, את המקצוע שלי את הכל, כדי לעשות סדר בעניין...ואז הוא מוכן ללכת ולפגוע ברב" (ע' 107);

"...גם אצלו הרב תפס מעמד של קדוש...חל שינוי משברי...כי הרב הזה אורים ותומים ופתאום...הפך להיות שום דבר והוא הופך להיות המשהו והוא מתוך הקריאה שלו נעשה אפילו יותר גדול מהרב והוא הולך לעשות את הצדק העולמי, הוא עכשיו יפגע ברב כדי להראות לכל העולם שהרב לא בסדר..." (ע' 129).

עוד ציינה העדה כי הגם ש"ברור" לה, כי לנאשם היו מחשבות שווא של גדלות, הרי שבחוות דעתה קבעה, מחמת הזהירות, כי ראתה רק "רמזים" למחשבות שווא של גדלות, ולא קבעה זאת בצורה החלטית יותר, שכן אינה בקיאה במנהגים והלך המחשבה הדתי, המאפיינים את תרבותו, מוצאו ורקעו העדתי של הנאשם. בהקשר זה ציינה, כי לנאשם לא היו כל תעודות הכשרה ממוסדות מוכרים ("תארים"): **"..אני לא ראיתי בחיים שלי רב שאין לו בסיס שהוא ממשפחת רבנים...לא מכירה כאלה שעושים הוקוס פוקוס והופכים להיות רבנים גדולים..."** (ע' 133).

לדברי העדה, התפתחות מחשבות השווא אצל הנאשם הייתה בתהליך פסיכופתולוגי מוכר בספרות: **"יש קודם כל את הגרעין, אחר כך יש את המצב שנקרא כמו מצב הדמדומים שלא יודעים, לא מחליטים ויום אחד יש את התובנה עושים פעולה..."** (ע' 108). לדבריה, אין זה משנה, מהבחינה הפסיכיאטרית, כי הנאשם אמר כי התכוון רק לפצוע את הרב, ולא להרוג אותו, וכי **"אני בכלל לא יודעת מה בדיוק הוא רצה באותו רגע, יכול להיות שהוא רצה...להראות לכולם שהוא עושה את הצדק...אך הוא עושה את זה, אם הוא רצה לרצוח, או לפגוע או לפגוע לו בבטן או לא, בגב זה לא מעניין אותי, זה פרטים משפטיים אולי..."**.

בחקירתה הנגדית על ידי ב"כ המאשימה, צוין בפני העדה כי הנאשם טען בחקירתו כי פעל למען "עם ישראל" (ללא קשר לאשתו), ותגובת העדה: **"אז זה בשבילי מחשבת שווא, מי מינה אותו? ממי הוא לקח את התפקיד, הוא לקח תפקיד כזה גדול?...אני מדברת פסיכיאטריה...את כעורכת דין מדברת בשפה המשפטית..."** (ע' 123). עוד ציינה, כי אינה רואה כל ניתוק בין העיסוק באשה לבין העיסוק ברב: **"אנחנו מדברים על השתלשלות של החשיבה, זה התחיל עם האישה שבעקבותיה הגיע נושא ההתייעצות עם הרב... התחיל ללכת לעיתים קרובות מ-2009, הכניס אותו למצב אמביוולנטי...שהוא לא יודע מה להחליט, והאישה בינתיים רוצה להתגרש ממנו, כבר מבקשת מה שהוא ציפה, שהיא תבקש את הגט, אז הוא יתן לה....ואז הרב בלבד אותו הכניס אותו למתחים...זה לא השערות...זה החלק הפסיכיאטרי..."** (ע' 128).

לדברי העדה אין משמעות לכך שהנאשם תכנן את ביצוע הדקירה; לסוג הסכין בה הצטייד, או לכך שנהג ברכבו מאלעד לביתו של הרב (ע' 115-116), שכן הנאשם אינו "דמנטי" ולא הייתה לו פגיעה קוגניטיבית, אלא הוא סבל ממחלת נפש פרנואידית; הנאשם היה שקוע בתוך מחשבת שווא שהלכה והתפתחה: **"זה מה שמנחה אותו בעולם. אבל היא כולה יסודה בשיפוט לקוי...בתוך המערכת יש היגיון אבל ההיגיון ביסודו בנוי על שיפוט לקוי..."** (ע' 117). "כל

המעשה נובע מתוך הפסיכודה שביסודה מחשבת השווא...שמעסיקה את כל עולמו. הוא עסוק איתה כל הזמן וחי לפיה, והוא מוכן להקריב עצמו בתוך הדבר הזה..." (ע' 118).

העדה מצינת כי הנאשם הכחיש אומנם, ששמע קולות, והיא אינה בטוחה בכך, ואולם מכל מקום מדובר במחלה פסיכוטית, המעידה על שיפוט לקוי (ע' 104). עוד ציינה, כי מצאה בנוסף כי הנאשם מכביר פרטים בדיבורו, באופן המעיד על "חלק מהפרעות חשיבה עדינות" (ע' 131).

לדבריה היה ברור לנאשם כי הוא עומד להיאסר "...בזמנו זה היה לו ברור שהוא רוצה ללכת לבית הסוהר כי שם המקום שלו..." (ע' 111). הנאשם גילה חוסר תובנה למצבו, ואמר לה שהוא לא צריך פסיכיאטר, וכי אם הדברים היו תלויים בנאשם, לא היה מגיע כלל לבירור פסיכיאטרי, אלא מרצה עונש על רצח (ע' 135).

חוות דעת השניה של ד"ר רוניק וד"ר בלגורודסקי

כך נכתב בחוות דעת זו:

"בבדיקה הראשונה שנערכה לנאשם ביום 29/08/2011 נמצא הנאשם ב"מודע צלול, התמצאות תקינה. משתף פעולה באופן מלא, יוצר קשר עין עם הבודק, עונה לשאלות בהרחבה. שקט מבחינה פסיכומטרית, מצב רוח קרוב לאוטומי, אפקט מלא, יציב, לעיתים לא תואם לתוכן דבריו. מהלך חשיבה - ללא הפרעות אסוציאטיביות בולטות, אך נוטה לפירוט יתר של דברים ולצירקומסטנציאליות. מגלה מחשבות שווא מסוגים שונים, כגון מחשבות שווא של גדלות: נותן רמזים על כך שהוא משיח ובעל משימה אלוהית להביא צדק לעולם, לשים תשומת לב של ציבור לשחיתות של אנשים מסויימים, ובעיקר רב אבוחצירה ז"ל ולהתחיל מהפכה חברתית; מחשבות שווא של קינאה כלפי אשתו: סבור שהיא בגדה בו במשך שנים רבות של חייהם המשותפים וממשיכה אורח חיים בוגדני גם כעת.

שולל מחשבות אובדניות ותוקפניות, שולל הפרעות בתפיסה. תפקודים קוגניטיביים שמורים, בוחן מציאות פגום, שיפוט חברתי שמור, קיימת תובנה למצבו משפטי, חסר תובנה למצבו נפשי.

בבדיקה שנייה שנערכה בתאריך 29/09/2011 -

מודע צלול, התמצאות תקינה. שיתוף פעולה משביע רצון, מדבר ברצון, עולה לשאלות בהרחבה. לרוב לא מעוניין לדבר על מעשה המיוחס לו וגולש להסברים דתיים ודין חופשי על הדת. מצב רוח מרומם, אפקט אקספנסיבי, לעיתים לא תואם. מהלך חשיבה צירקומסטנציאלי, ללא הפרעות אסוציאטיביות. מדבר בלחץ דיבור. בתוכן מגלה מחשבות שווא של גדלות וקינאה, שולל מחשבות אובדניות ותוקפניות. שולל הפרעות בתפיסה, אומר שמקבל מסרים אלוהיים מקריאת ספרי דת, אך שולל שמיעת קולות. קוגניציה שמורה. שיפוט חברתי פורמאלי שמור, חסר תובנה למצבו נפשי.

יחס למעשה המיוחס לו: בשתי בדיקות הוא נותן הסברים דומים למעשה הרצח, בו הוא מודה. לדבריו הוא היה בקשר טוב עם רב אבוחצירה ז"ל במשך שנים רבות וקיבל ממנו עצות למצבים שונים, בעיקר לגבי יחסים עם

אשתו....הוא אומר שבליבו הייתה אי הבנה וכעס על הייעוץ. הוא התחיל להבין שהמלצות של הרב לא תמיד נכונות ולעיתים מזיקות. כמו כן עם הזמן הוא שם לב שהרב גובה כספים עבור ייעוציו ו"בנה לעצמו בית-(א)רמון ומכר את עצמו לממון".

באותה תקופה אשר לא ישן טוב בלילות, מיעט לאכול, כל הזמן הקדיש ללימוד ספרי דת. באופן הדרגתי הוא הבין שיש לו משימה אלוהית, שעליו לשים תשומת לב של כל החברה לרב, שמכר את עצמו לממון ולהתחיל מהפכה חברתית. כך הוא הגיע להחלטה "לדקור את הרב". הוא כמה פעמים חזר על כך שלא הייתה בכוונתו להרוג את הרב, הוא רצה רק "לדקור" ובכך להתחיל "מהפכה חברתית". הוא אומר שבמידה ואמבולנס היה מגיע במהירות ולא אחרי ארבעים דקות, היה אפשר להציל את הרב...

בסיכום ביניים של מחלקה פסיכיאטרית במסגרת שב"ס כתוב שהוא גילה מחשבות שווא כלפי ד"ר פוקס וחשד שהוא מנהל יחסים רומנטיים עם אשתו. כמו כן בחקירה ראשונית הוא אמר שהרג את הרב אבוחצירה בגלל שקיבל ייעוצים לא נכונים לגבי חיי נישואים. כאשר נישאל על זה בבדיקות - אמר, אף ברגזנות מסוימת: "למה אתם חוזרים על זה? זאת לא הייתה סיבה עיקרית". לדבריו היו סיבות אחרות ונותן הסבר על משימה אלוהית.

לציין שמספר על מעשה ללא רצון, שיתוף פעולה פורמאלי, גולש להסבר נושאים דתיים אחרים ומנסה להרחיב את הדיון הדתי עם הבודקים.

לדבריו הוא מצטער על מותו של רב אבוחצירה ז"ל ומביע חרטה פורמאלית למעשה.

דין: לאחר בדיקות ועיון בחומר הרלוונטי, אנחנו הגענו למסקנה שמדובר בבן אדם אשר לוקה במחלה נפשית במובן משפטי של המילה. מבחינה אבחנתית, מדובר בחולה נפש, הלוקה בהפרעה פסיכוטית ממושכת. בעברו אובחן כלוקה בהפרעה דלזיונלית, סכיזופרניה והפרעה סכיזואפקטיבית.

אנו סבורים שמדובר בהפרעה סכיזואפקטיבית, מכיוון שבמהלך מחלתו היו אפיזודות אפקטיביות, הן דיכאניות והן מאוניפורמיות, מלוות בתכנים פסיכוטיים וכמו כן היו אפיזודות פסיכוטיות ללא ליווי אפקטיבי. מבחינה תפקודית הנבדק יחסית שמור ולא התרשמו מקיום של סימנים שליליים בולטים.

כעת בתמונה קלינית קיימים סימנים פסיכוטיים (מחשבות שווא של גדלות, קינאה), כמו כן קיים מרכיב אפקטיבי - מאוניפורמי, אשר בא לידי ביטוי במצב רוח אקספנסיבי, לחץ דיבור, מחשבות שווא של גדלות. כמו כן אנו סבורים שהנבדק הוא בעל הפרעת אישיות מקלאסטר B - קרוב לוודאי מדובר בהפרעת אישיות נרקסיסטית. האבחנה נובעת מהכרות עם אורח חיים של הנבדק, בדיקות קליניות ועיון בדו"ח הפסיכודיאגנוסטי.

מסקנות: בנוגע לשאלה של בית המשפט על כשירותו לעמוד לדין, אנו סבורים שלמרות היותו במצב פסיכוטי, תפקודו הקוגניטיבי ושיפוטו החברתי הפורמאלי של הנ"ל שמורים. הוא מבין אסטרטגיה משפטית, מעריך בעלי תפקידים בבית המשפט, מסוגל לשתף פעולה עם עורך דינו ולספק לו פרטים רלוונטיים להגנה עצמית. הוא בעל מוטיבציה להגנה עצמית ובעל כושר להבין משמעות מעשיו. לאור זאת הוא כיום כשיר לעמוד לדין.

בקשר לאחריותו על המעשה המיוחס לו בכתב אישום, אנו סבורים שהנ"ל ביצע את המעשה המיוחס לו בכתב האישום, כשהיה שרוי במצב פסיכוטי ובזמן הרצח של הרב אבוחצירה ז"ל פעל הנבדק בהשפעה של מניעים

פסיכיאטרים. יחד עם זאת, אנו סבורים שבמקרה ספציפי זה לא מדובר באי-שפיות מוחלטת במובן משפטי. בשל מחלתו הנפשית מוגבלת יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר של ממש להבין את אשר הוא עושה או את פסול שבמעשה או להימנע מעשית המעשה. לאור הנאמר, אנו ממליצים לבית המשפט להתייחס לנאשם לפי סעיף 300א(א) של חוק העונשין ולהטיל עליו עונש מופחת. כמו כן, אנו ממליצים להמשיך טיפול פסיכיאטרי בכל מסגרת בו הוא ימצא לפי שיקול דעת של מטפלו".

חוות הדעת השלישית - פאנל המומחים - ת/33

חוות הדעת השלישית מתבססת על בדיקות פסיכיאטריות של הנאשם שנערכו על ידי פאנל מומחים בתאריכים 30.11.2011 ו-17.1.2012; שניים מעורכי ת/33, ד"ר משה קליאן פסיכיאטר מחוז ירושלים, וד"ר רוני שרף סגן פסיכיאטרית מחוז המרכז, נחקרו בעניין ממצאי חוות הדעת השלישית. התביעה לא זימנה משום מה, לעדות את המומחית השלישית, ד"ר לבן, הפסיכיאטרית המחוזית מחוז המרכז, ואף ההגנה לא ביקשה מטעמה, לזמנה למתן עדות.

בחוות הדעת צוינו "עיקרי" תולדות חייו של הנאשם כפי שתוארו בחוות הדעת הקודמות, ונסקרו האבחנות בחוות הדעת הראשונה והשניה. בעניין חוות הדעת השניה, צוין, כי נאמר בה כי פעל תחת "מניעים פסיכויים", אך לא נקבעה עמדה ברורה.

על פי לשון חוות הדעת: -

"בבדיקה שנערכה על ידינו ביום 30.11.2011: נראה מבוגר לגילו, הופעה מסודרת. בהכרה מלאה, מודע צלול. מבין כי הגיע לבדיקה הנערכת על ידי צוות של שלושה בודקים, וזאת עקב חוות דעת שונות שניתנו בעניינו. מבין כי הינו עצור ונתון בהליכים משפטיים. מסביר עצמו היטב בשפה ברורה עשירה וקולחת, עונה לעניין, לעיתים תוך פירוט יתר. לעיתים מפליג בהסברים סביב הנושא העיקרי עליו נשאל, ויש להחזירו אל מוקד השאלה. התמצאותו תקינה. האפקט המלווה את תוכן דבריו עשיר, מלא, תואם ומתגוון בהתאם לתכנים. אין עדות להפרעות בהלך החשיבה. לא נצפו הזיות כלשהן. בתוכן תשובותיו ומחשבותיו מדגיש, כי חש מזועזע מהמצב אליו נקלע וטוען כי אינו מבין כיצד אדם כמוהו הגיע לכך. מסביר כי תמיד פעל לשמח את החברה ולא לגרום לה לנזק. הנבדק יודע ומבין במה מאשימים אותו, ומסוגל להביא את גרסתו לאירועים. טוען כי הוא מנסה להבין מה "השתלט" עליו בעת שביצע את המעשים בהם הוא מואשם. לגרסתו הנוכחית, המחשבה לדקור את המנוח עלתה במוחו בשעת הצהריים של יום האירוע ואז נטל סכין ונסע אליו. טוען כי באותו היום ישב ולמד ופתאום "התלבש עליו העניין". לשאלה מה "התלבש" עליו משיב "משהו שנותן תעוזה", ומסביר כי יום לפני כן, לא היה מעז לגעת במנוח. טוען כי ביום ביצוע המעשים המיוחסים לו, הגיע ל"הבנה" כי לא ייתכן שרוב מקבל כספים מאנשים וגורם לאנשים לסגוד רק לו, ועל כן המנוח הפך לדמות שלילית בעיניו. מדגיש באוזני הבודקים כי לא היתה לו כוונה לרצוח את הקורבן אלא רק לפצוע אותו. יחד עם זאת, לגרסתו במהלך כחודש לאחר ביצוע המעשים המיוחסים לו, היה נתון ב"HIGH" כיוון שחשב ש"הצדק נעשה", וזאת משום שביצע את המעשים המיוחסים לו עקב "חמדת הממון" שאפיינה את קורבן המעשה. מדווח כי להבדיל ממצב רוחו המרומם במהלך החודש שלאחר ביצוע המעשים המיוחסים לו, בתקופה האחרונה (בסמיכות לבדיקה הנוכחית) מצב רוחו אינו יציב והוא מרבה לבכות. מקדיש את לימודיו העכשוויים לזכרו של

הרב. הוא עדיין חושב כי אשתו כנראה בגדה בו, זאת כיוון שבעבר הבחין בכך שנוטלת עימה את הטלפון הנייד למקלחת ולשירותים. טוען שהיה צריך להשגיח עליה גם ברחוב כדי "שלא יתחילו איתה", וכי הבין זאת בין השאר גם מ"הערות של אנשים" באזור מגוריו.

כאשר נשאל בבדיקתו הנוכחית, האם רואה במעשים המיוחסים לו "שליחות", עונה כי "כול דבר הוא שליחות", ועל כן גם אמר בעבר למי שאמר כי הוא "המשיח". הבין אז כי הוא המשיח כיוון שעל פי האמונה היהודית לכל דבר יש סיבה. לגרסתו, המעשה המיוחס לו הביא את אלו שסגדו למנוח להבין כי פיתחו כלפיו תלות, בעוד שכעת, כשהרב כבר אינו נמצא, הם מבינים שיש אלוקים בשמיים. כאמור, לטענתו (החוזרת על עצמה בעת שמביא את גרסתו) המעשים המיוחסים לו בוצעו עקב ה"תעוזה" שהשתלטה עליו ביום בו בוצעו, ומההכרה כי מאמיני הרב סוגדים לאדם ש"מכר עצמו לממון".

בבדיקה שנערכה על ידנו ביום 17.1.2012: ...מסודר, משתף פעולה עם הבודקים, מדווח על מצב רוח ירוד ועל ירידה בתיאבון. בתחילת הבדיקה מופיע בכי, אך בהמשך הנבדק מתעשת, וככל שהבדיקה מתארכת מצב רוחו משתפר והוא מנהל עם הבודקים שיחה ארוכה, מפורטת וקולחת. יחד עם זאת, בורר את הפרטים שמוסר ומקפיד להצביע על ההבדל בין המצב הנפשי בו היה נתון בעת שבוצעו המעשים המיוחסים לו, לבין מצבו הנוכחי. מנסה להבין את כוונת הבודקים לגבי השאלות שנשאל. לא נצפו הזיות. החשיבה מאורגנת. בתוכן אין עדות למחשבות שווא. שב ומאשר כי אכן בעבר חשד באשתו... לדבריו לא זכורות לו כיום טענות שהעלה בעבר בפני אחרים, לפיהן אשתו בגדה בו עם הפסיכיאטר שלו, וכן טענות שלו בדבר ההתנכלויות כלפיו מצד מאהביה של האשה. שולל מחשבות אובדניות, שולל הפרעות בפרספציה, בוחן מציאות תקין .

סיכום ודיון: מדובר באדם אשר לפני כ- 15 שנה אובחן כלוקה בהפרעה דלזיונאלית שהתבטאה במחשבות שווא של קנאה כלפי אשתו. בנוסף אובחן בהמשך כבעל הפרעת אישיות נרקיסיסטית. בחוות הדעת הראשונה שניתנה בעניינו (ד"ר משיח 1.8.2011), נטען כי הוא שרוי במצב פסיכוטי, וכי אינו כשיר לעמוד בדין. בנוסף נטען כי לא היה אחראי למעשיו בעת שבוצעו המעשים המיוחסים לו. בחוות הדעת השנייה (ד"ר רזניק וד"ר בלגורודסקי 31.10.2011), נטען כי הוא עדיין שרוי במצב פסיכוטי אך כשיר לעמוד לדין.

בשתי הבדיקות שנערכו על ידנו בתאריכים 30.11.2011 ו- 17.1.2012, עדיין נצפו תכנים המכוונים לקיום מחשבות של קנאה כלפי אשתו, אך ללא סימנים פסיכוטיים ברורים וללא ביטויים אקטואליים לקיומן של מחשבות שווא של גדלות. גרסתו של הנבדק לעניין המעשים המיוחסים לו נצפתה כנובעת מתחושת הכעס והתסכול שחש מכך שמייחסים לקורבן (אשר לא הצליח לגאול אותו ממחשבות הקנאה כלפי אשתו) סגולות הגורמות לאנשים אחרים לפתח כלפיו סגידה ותלות ולספק את "חמדת הממון" שלו.

מסקנות:

לעניין יכולתו לעמוד לדין: תפקודו הקוגניטיבי של הנבדק שמור לחלוטין. הוא מבין את המתרחש בבית המשפט ומזהה את בעלי התפקידים, מבין מה הם המעשים המיוחסים לו, מסוגל להביא את גרסתו ולשתף פעולה עם בא כוחו. אי לכך, הנבדק במצבו הנוכחי כשיר לעמוד לדין.

לעניין מצבו הנפשי ואחריותו למעשיו בעת שבוצעו המעשים המיוחסים לו: מגרסתו של הנבדק עולה כי בעת שבוצעו המעשים המיוחסים לו, הוא הבין את הפסול שבמעשהו: הוא תכנן את מעשיו, ידע והבין לאיזה צורך

הוא נוטל עמו סכין ולצורך מה הוא נוסע לפגוש את קורבן המעשים המיוחסים לו. טרם ביצוע המעשה, לא שיתף איש במידע אודות תכניותיו. הוא הבין כי עליו להסתיר את הסכין באופן שיתאפשר לו לשלוף אותה לצורך ביצוע המעשה. הוא נסע מאלעד עד לבאר שבע והמתין בסבלנות לתורו למפגש פנים אל פנים עם קורבן המעשים המיוחסים לו, וזאת מבלי שייתן פומבי לכוונותיו גם כאשר הגיע למקום האירוע. בבדיקות הפסיכיאטריות החוזרות שנערכו לו לאחר ביצוע המעשים המיוחסים לו, לא מתוארת התנהגות בלתי מאורגנת, ולא נצפו הפרעות קשות בהלך החשיבה (תוארו ע"י ד"ר משיח הפרעות עדינות בלבד), או הפרעה קוגניטיבית כלשהי העלולה לפגום בהבנתו את הפסול שבמעשה. זאת ועוד, גרסתו לפיה כלל לא התכוון להרוג אלא רק לפצוע את הקורבן, תומכת במסקנה על פיה, בסמיכות לביצוע המעשים המיוחסים לו, ועוד בטרם ביצועם, הנבדק הבין היטב את אשר הוא עומד לעשות ואת הפסול שבאותו המעשה. דרכי ההתארגנות וההתנהלות בה נקט, מעידים על כך, שגם לא ניטלה ממנו היכולת להימנע מעשיית המעשה. מכאן שבעת שבועו המעשים המיוחסים לו היה אחראי למעשיו."

עדותו של ד"ר קליאן

ד"ר קליאן ציין בעדותו, כי התבקש על ידי ד"ר פוקס להצטרף לפאנל המומחים "לאור חילוקי דעות", ו"אי נוחות מסויימת גם שלו עצמו", מחוות הדעת שהוצגו עד אותו שלב. חוות הדעת מבוססת על דברי הנאשם, וכן על תצפית שנערכה עליו, במהלך שני המפגשים עמו. כל שיחה ארכה כשעה ויותר (ע' 79). לדברי העד, אין יתרון "כמותי" בעריכת תצפית ממושכת: "אין צורך בשליחת אדם לחודש הסתכלות, אם ניתן לגבש חוות דעת אחרי שעה...הבדיקה הפסיכיאטרית היא תצפית על איך האיש מסביר ואיך הוא מדבר" (ע' 80).

העד אישר, כי מהגיליון הרפואי במב"ן עלה כי, עד מועד הבדיקה היה הנאשם נתון תחת טיפול תרופתי וקיבל תרופה אנטי פסיכוטית (רספרידל; זיפרקסה); עם זאת, ציין, כי מניסיונו רב השנים, למד לדעת כי אין כל וודאות כי המטופל אכן נוטל בפועל את התרופות הניתנות לו. (לדבריו לא נרשם בחוות הדעת ת/33, מהות הטיפול התרופתי שניתן לנאשם במב"ן, אולם המומחים הניחו שהמידע עומד בפני בית המשפט, והדגש בת/33 הושם על ההתרשמות מהנאשם, וצויינו בה האבחנות שנקבעו בחוות הדעת הקודמות. לדבריו סבר כי הנאשם היה בטיפול אמבולטורי עוד לפני שנבדק על ידי ד"ר נעון, וניתן לכך ביטוי בת/33 (ע' 24), וכי לא ידע שלא קיבל טיפול תרופתי עובר להכנת חוות הדעת הראשונה והשניה (ע' 20-21); יש לציין בהקשר זה, את הנאמר בעדותו של השוטר בן לולו (ע' 35), בה מסר כי הנאשם אמר לו בבית החולים שער מנשה, כי ניתן לו טפול תרופתי, אולם הוא אינו נוטל אותו).

העד אישר כי תרופות אנטי פסיכוטיות, עשויות להעלים במידה מסויימת את מחשבות השווא (ע' 22), וכי הטיפול התרופתי שניתן יכול להתאים לקשת רחבה של הפרעות בעקבות פסיכוזה (ע' 39). באשר לשאלה אם הטיפול האנטי פסיכוטי שניתן עד בדיקת הנאשם על ידי מומחי הפאנל, עשוי להשפיע על האבחנה בדבר כשירותו הנפשית של הנאשם בזמן האירוע, השיב העד: -

"אנחנו ראינו את האיש לגבי הסיטואציה מה קרה ואיך הוא עשה את מה שהוא עשה והוא נתן לנו תיאור מאוד חי ומאוד ברור ומאוד מפורט של המעשים שהוא עשה ואיך זה התפתח אצלו. עכשיו, הוא, ייתכן מאוד, שהיה תחת טיפול תרופתי בזמן שאנחנו ראינו אותו וראינו אותו לגבי העניין הזה אבל זה נשמע לי בלתי הגיוני

שכשהוא עשה את המעשים הוא לא היה מודע לזה שהוא עושה את המעשים ופתאום תחת טיפול תרופתי הוא זוכר בדיוק ובפירוט מה הוא עשה, מה עבר לו בראש, למה הוא עשה את הדברים האלה..." (ע' 40).

עוד דחה את הטענה, כי אין כל ערך לתצפית שערכו הבודקים כאשר הנאשם תחת השפעת תרופות אנטי פסיכיות: **"הוא לא בא אלינו ישנוני וכורע תחת עול התרופות ועם ידיים רועדות ומטושטש וממלמל דברים בלי קשר. הוא ישב ושוחח איתנו בדיוק כמו שאתה מדבר איתי"** (ע' 81).

העד הופנה לחוות הדעת השניה, שבה נרשם כי הנאשם אובחן כחולה סכיזופרניה, וציין כי לא הובאה לכך כל אסמכתא ממשית, ובבדיקה שערך לא עלה כלל כי הנאשם לוקה במחלה זו (ע' 27-28, 39). אין הוא מקבל גם את הטענה, כי בשל הטיפול התרופתי שניתן לנאשם עד מועד הבדיקה על ידי מומחי הפאנל, לא אובחנה סכיזופרניה אצל הנאשם, וציין, במידה של ציניות יש לומר, כי טיפל "באלפי אנשים" בתרופות זהות לאלה שקיבל הנאשם, וכי הנאשם הינו **"אחד המטופלים המוצלחים ביותר מאלה שאני הכרתי אי פעם לגבי היכולת שלו לתקשר, לדבר, להביא את תורתו בצורה סדורה, הכל, חולה סכיזופרניה שמראיינים אותו לא נראה כמו האדון"** (ע' 80). עוד הביע דעתו, כי **"זה הטיפול הכי מוצלח שאני מכיר...אלא אם כן לא מדובר בסכיזופרניה מלכתחילה"** (ע' 81).

העד אישר כי ראה את קביעתו (של ד"ר מנדל פוקס), כי הנאשם היה חולה במחלה סכיזו אפקטיבית; עם זאת, טען, כי אין מקום לדרג הפרעה סכיזו אפקטיבית כחמורה יותר מהפרעה דלזיונאלית; "מצב הרוח, האפקט", יכול להיות חמור יותר בהפרעה סכיזו אפקטיבית מאשר בהפרעה דלזיונאלית, ואולם גם להפרעה דלזיונאלית עשויות להתלוות תנודות במצב רוח שקשורות באישיותו של החולה, והיא מתאפיינת ב"מחשבות", ובכללן מחשבות רדיפה, מחשבות פרנואידיות, עם **"איזה שכנוע דלזיונלי למה רודפים אחרי...כי אני כזה וכזה, מחשבות גדולות"** (ע' 30-31).

העד אישר, בהתייחס לחוות הדעת השניה, כי "מחשבות יחס" הן סוג של מחשבות שווא, **"מלווה בחוסר תובנה למצבו ושיתוף פעולה לקוי בטיפול"**. עם זאת חלק על הקביעה בחוות הדעת, כי "בהמשך אובחן כסובל מהפרעה סכיזו אפקטיבית עקב תיאור של תופעות אפקטיביות בנוסף למערכת מחשבות השווא"; שכן, **"גם אם ד"ר פוקס ראה אותו פעם כחולה סכיזו אפקטיבי לדעתו, בהמשך אני כבר לא ראיתי אותו ככזה"** (ע' 63).

העד מתקשה לקבל את הטענה, כי הנאשם סבל ממחשבות שווא בקשר לחשדות כלפי אשתו, אם כי בסופו של דבר, אין הוא שולל אפשרות זאת. לדבריו, ניתן לפרש מחשבות אלה כ- Over valued ideas בלבד, היינו, מתן משקל יתר למחשבות מסוימות בקשר לחשד הבגידה של אשתו; הטפול האנטי פסיכוי בהלידול בשנת 1997 מצביע אומנם, כי הנאשם אובחן כחולה פסיכוי עם מחשבות שווא, ואולם אין הוא בטוח בצדקת השיקולים שעמדו מאחורי קביעה זו (ע' 32-33). העובדה כי באותה עת הפסיק הנאשם לעבוד, אינה מלמדת על מצב נפשי פסיכוי: **"פגיעה בתפקוד התעסוקתי והחברתי יכולה לקרות אצל אדם נירוטי, אצל אדם עם הפרעת אישיות קשה וגם אצל אדם פסיכוי, זה לא ספציפית לאדם פסיכוי בלבד"** (ע' 94).

ד"ר קליאן אף אינו מסכים לכך, שטענות הנאשם בדבר התנכלויות אליו, על רקע הקנאה לאשתו, מצביעות בהכרח על קיום מחשבות רדיפה ומחשבות שווא, שכן קיימת אפשרות כי הנאשם נתן "פירושים בעלי אופי פרנואידי" לאירועים מסוימים: **"אבל כדי ליצור מחשבות שווא שהוא יוצר יש מאין...המרחק הוא רב...תראה, האיש היו לו מחשבות של קנאה פתולוגית כלפי אשתו, הוא האמין ואני חושב שעדיין הוא מאמין שאשתו משרתת דרכיה ובוגדת בו."**

הרבה תופעות שהוא נתקל בהם קרוב לוודאי באופן טבעי הוא יכול לייחס את זה לדברים האלה" (ע' 45-46). עוד הבהיר בהקשר זה, כי מחשבות הנאשם אינן מנותקות בהכרח "ממציאות חייו, הוא חי ביישוב חרדי, דתי מאוד, כל מיני תופעות שהוא מתלונן עליהם יכולות בהחלט להיחשב למעשה חמור בקהילה שבה הוא חי לכן זה יכול ליצור איזשהי התרשמות מסוימת. לבוא ולחתוך ולהגיד זה מחשבות שווא... זה איזשהו מחשבה שהוא פיתח ונתן לה משקל יתר, קשה מאוד לומר בעניין הזה... אני מאד זהיר בעניין הזה. אני לא יודע אם באמת מדובר במחשבות שווא או שהיו דברים מסויימים שגרמו לו להרגיש את זה לחשוב ככה" (ע' 46, 57-59, 86, 90-91).

עם זאת, כאמור, נכון העד שלא לשלול את קביעת המומחים האחרים בדבר קיומן של מחשבות שווא אצל הנאשם בדבר בגידת אשתו, ואף אם הנאשם במצב פסיכוטי עקב כך ביום האירוע, אין למצבו של הנאשם נפקות על הבנת הפסול במעשה:

"מקובלת עלי טענה של קולגות שלי שהוא היה במצב פסיכוטי אבל מצב פסיכוטי כשלעצמו איננו שולל את האפשרות שהאיש הבין את הפסול שבמעשה, הוא היה מסוגל להימנע מעשיית המעשה...ייתכן שהיה במצב פסיכוטי ייתכן שהיה במצב לא פסיכוטי" (ע' 43).

בעניין זה הדגיש, כי "מצב פסיכוטי זה לזרוק מילה באוויר. מצב פסיכוטי כשלעצמו, הנאשם היה במצב פסיכוטי אבל באותו זמן בוא נאמר ככה, הוא היה מסוגל לעצור ברמזורים, הוא היה מסוגל לציית לחוקי התנועה, היה מסוגל לחכות בתור לפגוש את המנוח והוא היה מסוגל ללכת לרכוש סכין, הוא היה מסוגל להסתיר את הסכין אצלו, הוא היה פסיכוטי אבל הוא היה מסוגל גם לדעת הרבה דברים שצריך לעשות ושיש בהם כללים מסוימים.

ש. בסדר, אז אני רוצה לרגע להבין את התזה שלך. אתה לא חולק שהנאשם היה במצב פסיכוטי בזמן האירוע,

ת. ייתכן מאוד שהיה במצב פסיכוטי, כן.

ש. ואתה לא חולק על זה שלנאשם היו מחשבות שווא מסוגים שונים בזמן האירוע?

ת. בוא, זה מאוד מאוד כוללני וגורף מה שאתה אומר, מחשבות שווא מסוגים שונים. היו לו מחשבות קנאה פתולוגיות כלפי אשתו ועדיין יש לו - לדעתי והדבר הזה קיים כבר שנים, כן. אני ידעתי עד היום שזה מ - 2005 ואתה תיקנת אותי שזה משנת 97" (ע' 56).

בקשר לשאלה כיצד יכול אדם להיות פסיכוטי ובד בבד להיות אחראי למעשיו, מציין העד כי קל לדבר יותר על מצבים פסיכויטיים שבהם אדם אינו מבין כלל שעבר עבירה, אינו מבין את מהות המעשה, או את משמעות התנהגותו של האדם שבו הוא פוגע (המחשה בדוגמאות, ע' 68). אדם יכול להיות במצב פסיכוטי ועדיין להבין את הפסול שבמעשה אחד, ואת העדר הפסול שבמעשה שני, "להבין את זה כמו כל אדם מן היישוב" (ע' 71).

לדברי ד"ר קליאן, אדם הפועל במצב פסיכוטי ואינו עומד על הפסול שבמעשה, מתקשה לתכנן את המעשה לאורך זמן:

"זאת אומרת זה צריך להיות די מיידי המעשה למחשבה. זאת אומרת ברגע שבין המחשבה ובין המעשה יש

שורה ארוכה של דברים שאדם עושה שבהם הוא בכל זאת כן מבדיל בין מה אסור לעשות ומה מותר לעשות, אז אין שום סיבה שהוא לא ידע שגם את המעשה שהוא עושה, אסור לעשות" (ע' 69). ועוד לעניין התכנון: "לא, לא מקובל עלי שאדם במצב פסיכוטי יכול להיות כמו שאתה אמרת מאד מתוכנן, בהחלט לא"; "...לתכנן דברים לאורך זמן לפרטי פרטים? לא מקובל עלי" (ע' 71); "... העובדה שהוא במצב פסיכוטי לא שוללת אוטומטית אחריות של אדם למעשיו. הוא יכול להיות בעל חשבון בבנק, הוא יכול לשכור דירה, הוא יכול לקנות מכונית, הוא יכול לנהוג ועדיין להיות במצב פסיכוטי....אם הוא תכנן הוא לקח לו זמן גם מרגע התכנון עד לרגע הביצוע, זה מוריד לדעתי כמעט לאפס את האפשרות שהוא לא היה אחראי למעשיו" (ע' 74).

העד מסכים כי מחשבות שווא אינן חייבות להיות ביזאריות; עם זאת, במקרה זה, אין העד מקבל את התיזה כי הנאשם לא הבין שהמעשה פסול: **"הוא ידע שמעשה הדקירה בסכין זה מעשה פסול והפעולות שלו כפי שמתוארות על ידו מצביעות על כך שהוא ידע והוא הבין שזה מעשה פסול"**. הנאשם בחר לדבריו, בדרך פעולה מסוימת, מכלל האפשרויות לפגיעה ברב, ואף חיפש לגיטימציה בתורה לביצוע המעשה (ע' 69 - 70).

עוד ציין כי אם הנאשם לא ישן בלילות הקודמים לאירוע, "אכל תמרים ושתה מים", אין בכך כדי להעיד בהכרח על קיום מצב פסיכוטי, אלא על מצב של מצוקה (ע' 94). העובדה שהנאשם "מפליג בהסברים סביב הנושא העיקרי", כעולה מחוות הדעת, אינה בבחינת "חשיבה עקיפנית", היינו כשהנבדק מרבה בסיפורים, ולא ניתן להחזירו לנושא. הנאשם **"מאוד אוהב להפליג בתיאורים וסיפורים ובדברי חכמה, ויש לו ידע אני מניח..."** (ע' 90). באשר ל"קפיצה" מנושא לנושא, ציין כי הדבר עשוי ללמד על בעיות בהלך החשיבה, אולם לא בהכרח מעיד על חולי, וכך גם לגבי דיבור מונוטוני (ע' 97).

ד"ר קליאן - שממצאי בדיקתו של פרופ' לרנר לא היו בפניו - מניח כי בעת הבדיקה הנאשם היה "נסער" ומצוי באי שקט לאחר שהוכה, ובעת שהובא בפני פרופ' לרנר היה כבר במצב של **"התפרקות פסיכוטית...בסערת רגשות בגלל התוצאות של המעשה שלו"**. עוד ציין כי ד"ר נעון **"...תיארה סימנים פסיכויים די עדינים"**, ולא זכור לו שתיארה מצב פסיכוטי חריף, וכי בקביעתה כי הנאשם אינו אחראי למעשיו **"זה לא סימנים פסיכויים, זה המסקנות שלה"** (ע' 44).

העד שלל את התיזה, לפיה בשל מצבו הפסיכוטי סבר הנאשם כי המעשה ראוי, למרות שהבין כי אחרים חושבים שהמעשה אסור, ולפיכך גם החביא את הסכין, ונזהר שלא להיתפס, וראה בהתנהגות זו **"תכלית הבנת הפסול..."**; "אדם, כמו שמנסים לטעון שהוא היה באיזשהו מצב פסיכוטי, הוא היה אמור להיות יותר סוער, האלמנט של התכנון אמור להיות הרבה יותר מבולבל..." (ע' 42 - 43).

ובהמשך: **"תראה...אתה שומע אדם שמרצה את תורתו בצורה סדורה, יודע מה הוא הולך לעשות, יודע מה המחיר...הכל היה יכול להיות, להישמע לי אמין והגיוני עד שבוא נאמר ככה, עיני נחו על האיש, דיברתי איתו, שוחחתי איתו, שמעתי אותו מסביר את עצמו פעם ראשונה, פעם שנייה. היו אגב שינויים במצב הרוח שלו שזה לא סימנים של מחלה סכיזו אפקטיבית אלא בפעם הראשונה שדיברנו איתו הוא במצב רוח קצת יותר טוב, בפעם השנייה הוא בתחילת הבדיקה היה ככה די שפוף ואחר כך מצב הרוח שלו השתפר תוך כדי השיחה. זה אדם שיש לו תנודות במצב הרוח שמתאימות אגב להפרעת אישיות נרציסיסטית ולכן מבחינת ההתרשמות שלי**

וההבנה שלי האיש ידע היטב מה הוא עושה. ידע והבין, הוא הבין את הפסול שבמעשה והיה יכול להימנע מעשיית המעשה הזה" (ע' 77).

עוד הסביר כי אם הנאשם היה במצב פסיכוטי היה מצפה שיאמר -

"באמת אני לא מבין מדוע עשיתי את המעשה הזה, באותה עת שעשיתי את המעשה, נאמר היו לי מחשבות שאותו אדם שואף להזיק לי או לפגוע בי ולא הייתה לי שום דרך אחרת אלא לבצע מעשה מסוים כדי להגן על עצמי. פה הסיפור היה שונה לחלוטין...הוא אמר קודם כל לא התכוונתי לרצוח, התכוונתי לדקור, התכוונתי להראות לכולם שמדובר באדם בשר ודם שניתן לפגוע בו....אני למד מהסיפור שלו שתהא האבחנה אשר תהא, הוא ידע בדיוק מה הוא עושה" (ע' 41).

באשר לשאלת הסניגור, אם "בהפרעה דלזיונאלית או בסכיזופרניה פרנואידיה לא חייב שתהיה התנהגות בלתי מאורגנת", השיב:

"השאלה היא כל כך כללית שאני לא יודע בדיוק למה אתה מכוון. בהפרעה דלזיונאלית קלאסית אמת יש מערכת מחשבות שווא פרנואידיות ובשאר הדברים האיש יכול להיות מאורגן" (ע' 89).

העד מסכים לכך, כי במקרה של קיום קנאה פתולוגית "כל מי שמנסה לשכנע אותו שזה לא נכון, אוטומטית נכנס לתוך המערכת הזאת...זה הפירוש הפרנואידי שלו", ואף אין לשלול כי עקב עצות הרב, נשאר הנאשם "לכוד" בתוך הסבל שלו.

באשר לטענה כי הנאשם פיתח נוכח כך מחשבות שווא הנוגעות לרב, חלק ד"ר קליאן על קביעת ד"ר נעון בעניין זה, טען כי מניעיו של הנאשם לביצוע המעשה, אינם מתיישבים עם קביעה זו: **"אבל הייתה לו מחשבה שהרב מקבל כסף, ולכן הכסף מעורר עיני צדיקים ושבעצם יש אצלו חמדת ממון וכתוצאה מזה הוא נותן כל מיני עצות כמו העצה הזאת, שבעצם מזיקה לו יותר מאשר מועילה לו. אם לזה היא קוראת מחשבות שווא כנגד הרב, שתקרא..." (ע' 45).**

וכן בהמשך: **"....הוא חשב על הרב שהרב נותן עצות שהן עצות לא מבוססות והן לא מקצועיות, נאמר את זה בצורה כזאת, העיקר שיקבל כסף.**

ש. כן, אבל תראה הנאשם לא רק חשב את זה, הנאשם חש שהעצה של הרב גורמת, מזנה את כל הנשים ביישוב וגם את אשתו.

ת. לא, זה פירושים שהוא נתן. תבין שאדם, בייחוד אדם עם מענה לשון כמו הנאשם שיועד לנאום ויועד לתת פירושים ויועד לתת היקשים יכול לפתוח בנאום שלם שבו מסיטואציה מסוימת הוא נותן תיאורים שלמים של עולם ומלואו...זה הדרך שלו להסביר דברים...זה איש שעומד בפני קהל, שמרצה לקהל על שלום בית...שמביא דוגמא מפסוק כזה ומביא פירוש שלו לפסוק אחר, זאת הדרך שלו להתבטא. לא כל משפט שאני כחילוני אולי נשמע לי לא מתאים אני אומר שזה מחשבת שווא" (ע' 91-92).

העד גם אינו מסכים עם האבחנה באשר לקיומן של מחשבות שווא של גדלות אצל הנאשם.

"לא. זה הוא סיפר גם לנו שהוא התעמק בלימודים, הוא הרגיש שהוא מתחזק, הוא הרגיש שקיבל איזשהי הארה ובאה לו מחשבה ורעיון מה הוא אמור לעשות. בהחלט.

ש. אבל זה שהוא טוען שהוא מקבל כוחות לעשות מעשה טהור, זה לא מחשבות שווא של גדלות...?

ת. לא. אתה יכול לשמוע את זה גם מאנשים שלא תקרא לזה מחשבות שווא.

ש. אז אם ד"ר (נעון) סברה שזה מחשבות שווא אז היא טעתה, אתה חולק עליה?

ת. יכול להיות שהיא טעתה.

....

ש. וכשד"ר (נעון) כותבת מדברי הנאשם שביום ההתבהרות משהו פנימי זעק לו מבפנים, שהוא חייב לבצע את המעשה בשביל כל הרבנים שיש להם חצרות והכסף מדבר אצלם, זה לא מחשבות שווא של גדלות? זה לא הפרעות קשות בתוכן החשיבה ד"ר קליאן?

ת. מה ההפרעה בתוכן החשיבה? (ע' 47).

ד"ר קליאן העיד, כי אם השמיע הנאשם טענה כי הינו ה"משיח" בפני מי מהבודקים - הרי שאין הוא מייחס לכך משמעות רבה. לדבריו, הנאשם הוא אדם אינטליגנטי מאד עם מענה לשון, והוא יודע לברור את תשובותיו, והתרשם כי בחלק מהשיחה איתו הוא בוחן "לאן חותרים הבודקים ובהתאם לכך הוא גם מכוון את התשובות וייתכן מאד שאמר דבר כזה או דבר אחר...הוא בודק מה לענות ומה לא לענות, ומחפש את הדרך הטובה להגן על עצמו בצורה הטובה ביותר".

עוד ציין כי לא התייחס לאמינות גרסתו של הנאשם, כיוון שאינו "שופט אותו...אני אומר דברים בשמו ובאיזשהו מקום הזכרנו את זה שהוא בורר את הפרטים שהוא מזכיר"; "הוא בהחלט יכול לברור תשובות מה הוא רוצה לומר ומה הוא לא רוצה לומר וייתכן שבמקום אחד הוא אמר אני המשיח ובמקום אחר אמר אמרתי שאני המשיח אבל כרגע אני לא חושב שאני המשיח" (ע' 49-50).

עוד ציין כי אין להסיק מטענת אדם שהוא המשיח, על קיומו של מצב פסיכוטי - "...אדם באמונתו יחיה..."; וכי נתקל בעבודתו בהרבה "משיחים", ביניהם כאלה שנבדקו ואינם פסיכוטיים, שהיו "מאד מאד קיצוניים באמונתם"; "מאמינים באמונה שלמה" (ע' 51). עוד עמד על כך, כי הנאשם אמר את הדברים האלה בפני ד"ר רזניק (חוות הדעת השניה), אחרי שכבר החל בטיפול תרופתי (ע' 50).

ההגנה הציגה לעד שאלות לפיהן הנאשם טוען כי הוא "התגלמותו" של פנחס בן אלעזר התנ"כי, והעד ציין כי הנאשם לא הזכיר זאת בפניהם, וכי אין הדברים מלמדים על מחשבות גדלות, ויש לבחון את האמירה על רקע הקשרם של

הדברים בהם נאמרה (ע' 53). לדברי העד, ייתכן שהנאשם הבין מפרשת פנחס, "שמותר להרוג ויש מצבים שאפילו בעיני אלוהים מותר לאדם אחד להרוג אדם אחר" (ע' 55). הנאשם אמר גם בפניהם, כי סבר שהמעשה שביצע הוא ראוי, ואולם אין בכך כדי להעיד שלא הבין את הפסול במעשה- "הוא רק חיפש ומצא מקום שנותן לגיטימציה למעשה" (ע' 56). עוד ציין כי העובדה שהנאשם דימה את הרב לשבתאי צבי (במהלך השחזור), אין בה כדי ללמד על מחשבת שווא (ע' 74).

העד סבור כי גם אם הנאשם התקשה להתמודד עם העצות הסותרות שקיבל מהרב ומהסביבה ביחס לקשר עם אשתו, אין לכך נפקות: "כל אדם יכול להתקשות להתמודד איתם, זה לא משהו ייחודי לחולה נפש", וכי נשמע "הגיוני לחלוטין" שהנאשם חיפש פתרון ללמוד לבדו ולחקור בתורה (ע' 64 - 65).

העד התבקש להתייחס לחוות דעתה של נעון בדבר התחזקות רוחנית "מלווה בתחושת מחשבת שווא של גדלות", והשיב: "למה היא מתכוונת מלווה בתחושת מחשבת שווא של גדלות... תחושה זה הדבר אחד, מחשבה זה דבר אחר. הוא למד, הוא התעמק בלימודים של כתבי קודש והייתה לו הרגשה שהוא מתחזק ושהוא בכוחות עצמו מוצא איזשהי תשובה בלי כללנות וניעוצות והחכמים למיניהם... אני לא הייתי קורא לזה מחשבת שווא של גדלות..." (ע' 65).

באשר לטענה כי הנאשם חש עצמו כמשהו "עילאי בקדושה", בעל "קשר ישיר לאלוהים", הגיב העד: "יש משהו שמפריע לי לוגית, אם זה היה קורה לי אז אפשר היה לומר עלי שאני פסיכוטי, לגבי האדון הזה שכל עולמו זה עולם התורה והוא גם היה מרצה על הדברים האלה במשך שנים זה לא נראה לי משהו כל כך מוזר..." (ע' 65), ובהמשך: "...אני לא יודע אם זה קרה אצל האדון הזה אבל אותם אנשים שאני מכיר אותם שחושבים שהם עילאיים, משיחיים וכו' וכו', זה לא מתמקד רק לשיחה בינם לבין אלה שבדקים אותם אלא ישמעו את זה גם השכנים, ישמעו את זה בסופרמרקט, ברחוב..." (ע' 66).

עוד ציין כי העובדה שהנאשם אומר באמרותיו, כי בורא עולם השכיל אותו לדעת את שיקול הדעת בפעולתו, אין בכך כדי להעיד על מחשבת שווא של גדלות: "...שאם אתה יוצא מנקודת הנחה הזאת אז... הרבה מאד אנשים שהם חושבים שבורא עולם נמצא איתם בקשר ומדריך אותם במעשיהם צריך לקרוא להם... אני לא רואה בתשובה הזאת מחשבת שווא" (ע' 78).

עוד נשאל לגבי משמעות דבריו של הנאשם, כי הרב ביקש שיתפלל עליו, וציין, כי אין לו "מושג... איך האינטראקציה מתקיימת שם כשהם נפגשים. אני לא יכול להגיד אם הייתה לו איזה מחשבת גדלות או לא מחשבת גדלות", וכי הדברים אינם מתיישבים עם מחשבת גדלות (ע' 94).

באשר לדברי הנאשם כי ביום האירוע "משהו השתלט עליו", וכי הוא "מבין שאינו המשיח", כמפורט בחוות דעת מומחי הפאנל, מציין העד כי "זה רק מעיד על מה שהוא מספר והוא הסביר חודשים אחרי שהוא ביצע את המעשה, זה ההסבר שהוא נתן לנו" (ע' 79). "זה מראה שהוא מסוגל להביא גרסה. זה הכל" (ע' 80).

ובהמשך הדברים:

"כל מה שניתן לומר על זה כבדיקה פסיכיאטרית שהוא מסוגל לשנות גרסאות... אני מאמין לו שזה מה שהוא

חושב כרגע... אבל מה שאני כפסיכיאטר בודק זה אם הוא מסוגל לשבת, למסור דברים בצורה לוגית, בצורה מאורגנת, אם אין לו בלוקים בחשיבה, אם איזה הזיות שפתאום מורידות אותו, עם כל התרופות שאתה אומר שהוא מקבל אם הוא לא נראה שפוף תחת התרופות האלה שיכולות להגיד לי האיש כל כך התרופותדיכאו אותו שאנחנו לא שומעים אפילו פסיק אחד של מצב פסיכטי. אני מקבל שזה מה שהוא הרגיש שהוא מאמין שהוא צריך לומר לנו באותו רגע, זאת אומרת יש לו גרסה והוא מסוגל להביא גרסה סדורה, לתוכן עצמו אני לא צריך להתייחס כאל דברי אלוהים חיים.

ש. אז בהנחה שזה אמיתי והוא לא מתחזה והוא לא ממציא לך דברים, שבאמת הוא אומר את האמת, אם אדם אומר שמשוה השתלט עליו אז לא הייתה לו יכולת בחירה.

ת. זה עדיין לא מצב פסיכטי. אם מישוה אומר משוה השתלט עליו,

ש. אני לא שאלתי אם זה מצב פסיכטי, מישוה אומר שמשוה השתלט עליו והתלבש עליו זה שולל או מקטין את יכולת הבחירה שלו נכון ד"ר קליאן

ת. שולל בטח לא, לגבי מקטין? זה אפשר להתווכח על זה אבל שולל בוודאי שלא" (ע' 82-83).

לדברי העד, לא טען הנאשם בבדיקה ששמע את "קול אלוהים", שאלמלא כן היה הדבר מצוין בחוות הדעת (ע' 83).

עדויות של ד"ר רוני שרף

ד"ר שרף ציין בעדותו כי הנאשם היה במצב פסיכטי, ככל שהדברים נוגעים למחשבות השווא הקשורות באשתו (ע' 102).

בהקשר לאבחנתו של ד"ר פוקס משנת 2009, מציין העד, כי אין משמעות מכרעת לאבחנה הרפואית: "האבחנה לא משנה, שכן הוא יכול להיות עם הפרעה סכיזו אפקטיבית גם עם סכיזופרניה ולא להיות פסיכטי באותו זמן; יכול להיות אדם ללא אבחנה, שיהיה עם מצב פסיכטי קצר באותו זמן. האבחנה פחות חשובה, לפיכך" (ע' 107-108).

לדברי העד, התרשמו חברי הפאנל כי מדובר "בהפרעה דלזיונאלית, מחשבות שווא של קנאה כלפי אשתו", וכי כך אף התרשמו משיחה עם ד"ר פוקס. העד אף לא שלל אפשרות כי ניתנות "אבחנות יותר משמעותיות בשביל לקבל גם תרופות בקופת חולים", הגם שאינו יודע אם כך היה המצב גם במקרה זה (ע' 108). עוד ציין כי קיימת חשיבות לקבוע את המצב הנפשי בזמן האירוע, וכי אין זה משנה אם מדובר "הפרעה סכיזו אפקטיבית, הפרעה ביפולארית, או דלז'נל דיסאורדר" (ע' 109).

העד מאשר כי הנאשם היה תחת טיפול תרופתי אותו קיבל ממב"ן בעת שנבדק על ידם (מאשר בנוסף כי מינון 20 מ"ג של תרופת הזיפרקסה הוא מינון גבוה). בעת הבדיקה הנאשם "במצב טוב...".

לדברי העד, קיימות מספר דרכים, ובכללן דברי הנאשם בחקירה, לבחינת המצב הנפשי בעת האירוע - "אם יש מצב

פסיכוטי מאוד משמעותי...יש כל מיני תכנים מוזרים, זה יכול להחשיד";בדיקות שנערכו בסמוך לאירוע- **"שאנחנו מתייחסים אליהם כחומר גולמי, יותר חשוב לנו מה הם מצאו, פחות המסקנות, כי הרבה פעמים מאותה בדיקה אחד יכול להסיק ככה והשני אחרת..."**; במקרה זה לא היו בפניהן בדיקות מהזמן האחרון; העד מתייחס בחקירתו למכתבו של פרופ' לרנר, וציין כי קביעתו של פרופ' לרנר כי הנאשם היה במצב פסיכוטי התייחסה למחשבות שווא של קנאה ולא מחשבות שווא של גדלות (ע' 112); הראיון עם הנבדק - שבו מתקבלת התייחסותו של הנאשם לאירועים שהתרחשו. בהקשר זה מציין העד, כי אם הראיון נערך לאחר "שנה או שנתיים", יש חשש למגמתיות בתשובות הנבדק. בהקשר זה מציין העד, כי התרשמו כי תשובותיו של הנאשם לא היו מגמתיות, ולא ניכרה בהם מגמת התחזות: **"הוא מסר פרטים סך הכל לגבי האירוע, הוא גם לא הגזים אבל גם לא הסתיר לדעתי דברים, ומכל השיחה הזאת...עלו המסקנות לגבי הקטע של האחריות הפלילית"** (ע' 111). לדברי העד, מתן טיפול תרופתי, עשוי להביא לשיפור המצב, ולדיבור רציונאלי יותר, אם כי עשויות להתעורר מגמתיות והסתרה או הוספה של פרטים. עם זאת, מתרשם העד, כי הנאשם **"מאד מאד אמין"** (ע' 119).

ד"ר שרף מסכים, כאמור, לקביעה כי הנאשם לוקה במחלת נפש, **"הפרעה דלזיונלית מוגדרת כמחלת נפש, נכון"**, וכי ביום האירוע היה במצב פסיכוטי, ככל שהדברים נוגעים למחשבות השווא כלפי אשתו, ואולם לא היה למחשבות אלה כל קשר לביצוע העבירה (ע' 112 - 113).

לדבריו, אינו רואה בדברי הנאשם עדות לקיום מחשבות שווא כלפי הרב או מחשבות שווא של גדלות, בניגוד לנאמר בחוות דעתה של ד"ר נעון; הנאשם לא אמר שהוא יותר חכם מהרב; הוא אמר שבניגוד לרב הוא לא לוקח כסף, דהיינו, הוא מקיים את התורה יותר מהרב. הוא לא אמר שיש לו כוחות מיוחדים, העולים על אלה של הרב (ע' 114). באשר לכך שהרב ביקש ממנו, "לברך אותו ולהתפלל עליו", כפי שהוצג על ידי הסניגור, משיב העד שגם **"רב צריך שיברכו אותו, כל אחד צריך"** (ע' 114). אין זה מלמד על מחשבות שווא של גדלות, וצריך לראות את הקשר הדברים (114-115).

עוד שלל את זאת שהנאשם אמר שהוא "עילאי בקדושה", אלא התייחס לכך שאמר כי בדרכו הוא פועל טוב יותר מאשר הרב. **"אבל בגדול גם אם הוא היה אומר שהוא אולי יותר צדיק מהרב אז בקונטקסט הזה יכול להיות...זה לא מחשבת שווא בכל מקרה"** (ע' 115-116). עוד ציין כי הנאשם: **"למד בתורה, היה משהו עילאי בתורה...אין ספק שיש לנו תלמיד חכם והוא ידוע תורה טוב, ולומד, אבל זה עדיין לא מחשבת שווא"** (ע' 119).

העד הסביר, כי יש לבחון את דברי הנאשם, גם בהקשרם הדתי והתרבותי: **"...בקטע של מחשבות דתיות לפעמים נופלים בפח בקטע הזה..."** (ע' 117).

גם טענת הנאשם, כי הרב "גרם לו לשכב עם אישה זונה", אינה מהווה מחשבת שווא: **"אם הוא היה אומר הרב גורם לי לחיות עם אישה שהזנתה דרכיה בכוונה כי הוא מקנא בי למשל ורוצה שאני אסבול, אהיה פחות טוב ממנו, זה מחשבת שווא לחלוטין, בסדר? הרב הזה שונא אותי מכל מיני סיבות וזה כן, אבל הוא לא אמר, הוא כל הזמן אמר הרב טועה, הרב טועה כי כסף מעוור עיני צדיקים, הוא מקבל כסף ומחליט לתת עצות גרועות"** (ע' 118).

באשר לטענת הנאשם כי הינו "המשיח", סבור העד כי הנאשם הגיע למסקנה הזו לאחר ביצוע העבירה, נוכח תפיסתו

הדתית "שהכל מלמעלה". "זה משיח שלאחר מעשה... כשהוא עשה את המעשה הוא לא היה משיח" (ע' 118). עוד מעריך העד שבעקבות האירוע, ובעקבות הלחץ ומבנה האישיות, הייתה החמרה במצבו שלא הייתה קיימת בזמן ביצוע העבירה (ע' 119). עוד ציין כי הנאשם הזכיר "תעוזה", ולא טען ששמע "קולות": "כנראה שהוא הרגיש שהוא חדור שליחות שאגב זה לא בדיוק מחשבת שווא..." (ע' 120). עוד חלק על הנאמר בחוות בדעת הראשונה, כי הנאשם ראה עצמו כ"גואל את עם ישראל": "זו טעות, לא נכון...אתה מדבר על מה שכתבה ד"ר רזניק...האמר בפירוש בעצם מה שהוא עושה זה לחשוף את המסיכה מפרצופו של הרב בעצם, שאנשים יבינו במה מדובר. נכון הרב הוא בשר ודם, הוא גם יכול להיפגע, נכון. הוא לא אמר לגאול את עם ישראל..." (ע' 121).

עוד הסביר ד"ר שרף כי הנאשם מצא "צידוק הלכתי" בסיפור פנחס. הנאשם לא טען, כי "אלוהים נגלה בפניו ואמר לו אתה פנחס בן אלעזר", או כי "הטיל עליו שליחות":או כי נאמר לו "אתה המשיח בוא תציל את עם ישראל". אם כך היו פני הדברים "זה מחשבת שווא"; "הוא דיבר על זה אחרי האירוע, זה בעצם הצדקה, הוא מצדיק את עצמו. כמו שאמרנו, לכל דבר יש סיבה, ואם מה שקרה קרה...כנראה שזה הכוונה של בורא עולם, זה מה שאני מבין" (ע' 124).

חוות הדעת שניתנה על ידי פרופ' ש' טיאנו

הפסיכיאטר מטעם ההגנה, פרופ' טיאנו (ע.ה 3), בדק את הנאשם ביום 15.8.2012, וכן נפגש עם אימו, אחותו ואשתו של הנאשם (בימים 28.8.2012 ו- 30.8.2012).

בחוות הדעת מציין פרופ' טיאנו, כי בבדיקת הנאשם התרשם כי בפניו "גבר הנראה לפי גילו, מסודר בהופעתו. המודע צלול. ההתמצאות במקום, בזמן ובאישיות תקינה. באשר לחשיבה, קיימות עדיין הפרעות בחשיבה בעיקר בתוכן. מדובר במחשבות יחס וחשדנות הממוקדות בעיקר באשתו. בעבר היו מחשבות שווא בעוצמה יותר חזקה, אשר הושלכו גם על אנשים בסביבתו המידית כגון מתפללים בבית הכנסת או רבנים בעיר, במיוחד כלפי הרב אלעזר. ברצף החשיבה קיים רפיון אסוציאטיבי וצורת החשיבה עקיפנית. לא נצפו הפרעות בפרספציה. האפקט דיספורי. לא נצפו הפרעות בדימוי הגוף."

בפרק ה"בדיקה", מצוין כי הנאשם צרך את התרופות שרשם לו ד"ר פוקס במשך 8 חדשים, "חל שיפור בדרך החשיבה ואי לכך הופסק הטיפול התרופתי". כעבור כשבע שנים "חזרו התסמינים", והטיפול חודש אצל ד"ר פוקס. לאחר שחזר לביתו בעקבות צו ההרחקה, ומשהתנתה אשתו את המשך הקשר בכך שהנאשם יקבל טיפול, פנה שוב לד"ר פוקס שחידש את הטיפול התרופתי, אולם הנאשם הפסיק ליטול את התרופות לאחר שבועיים.

עוד נרשם מפיו של הנאשם, כי הנאשם היה מגיע אל הרב "מזה שנים רבות לקבל עצה על הבעיות עם האשה או עם הילדים... הרב היה מרגיע אותו בכל פעם אומר לו להמשיך, אך היה חוזר לביתו והמצב לא היה משתנה. החל לחוות את הרב כשבתאי צבי. החל להרגיש מחשבות גדלות. חשב אולי הוא גלגול נשמה של המשיח. הבין שהוא חייב לעשות כמעשה פנחס בן אלעזר הכהן. במשך השעות בהן היה מלמד את הילדים, עמדה מול עיניו דמות הרב תוך תחושת וודאות שעליו לעשות את המעשה. לדבריו, גם פנחס כמוהו לא היה כהן אלא משבט

אחר ובעקבות המעשה אלוקים נתן לו כהונת עולם"; וכן בהמשך: "ראה עצמו כמשיח החייב לשים סוף לחמדת הממון של הרב";

ועוד צוין בחוות הדעת (ע' 4) כי "בתקופה הראשונה של האשפוז עדיין חשב שהוא המשיח, הפועל כמצוות פנחס בן אלעזר הכהן עד שד"ר שלפניקוב החל לתת לו זיפרקסה, טרטול וסיפרמיל. כעבור כארבעה חודשים החל להגיע לתובנה על מה שעשה. הגיב, לדבריו, בדיכאון ובבכי... הבין עד כמה היה בהתעלות מנותקת מהמציאות."

"לסיום הוא מוסר על חלום שהיה לו בימים האחרונים שלפני הארוע. חלם על הרב, כיצד הם הולכים זה לצד רב. הרב אומר לו לשמוע בקול אימו והוא שואל את הרב האם הגיע הזמן לגלות עצמי כמשיח והרב עונה לו: עוד לא" (ע' 5).

(יצוין כי פרופ' טיאנו התבקש להתייחס בעדותו לעניין החלום שאינו מוזכר בחוות הדעת הפסיכיאטריות האחרות, וצוין כי הוא משער, כי איש מהפסיכיאטרים האחרים, בניגוד אליו, לא שאל את הנאשם על חלומותיו באותה תקופה, ויש להניח כי הנאשם היה משיב אותה תשובה גם לאחרים, אם היה נשאל בעניין זה (ע' 107 לפר')).

בסיכום חוות הדעת (החל מע' 10), צוין כדלקמן:

"בבואנו לדון באבחנה מبدלת, יש לשקול סכיזופרניה פרנואידי, סכיזופרניה שיזואפקטיבית והתחזות.

באשר לסכיזופרניה הפרנואידי, למעשה, הנבדק עבר שלושה התקפים חריפים של מחלה זו החל משנת 1996. כבר אז אובחן על ידי ד"ר סנקוביץ ובהמשך גם על ידי ד"ר מנדל פוקס כסובל מהפרעה זו והמליצו על טיפול תרופתי בתרופות נוגדות פסיכוזה. ההתקף השני היה דומה לראשון וטופל באותו סוג תרופות. בהתקף שלישי, שהיה החמור שבהם, התללו למחשבות החשדנות גם מחשבות גדלות. חשוב לציין שלמרות שכיום חזרה לו התובנה באשר למעשה החמור שביצע, הוא עדיין משוכנע שאשתו בגדה בו ושכבה עם זרים. למרות ישיבתו הארוכה בכלא עד היום וקבלת טיפול תרופתי, לא חדרה הספקנות למערכת של מחשבות היחס. הוא מבוצר באמונתו באשר למעשיה המיניים של אשתו ולא כאן המקום לנתח דינמיקה זו שביניהם. מה שברור הוא שמדובר במצב פסיכוטי כרוני.

באשר לסכיזופרניה השיזואפקטיבית, במהלך ההתקף האחרון נוספה למערכת הפרנואידי גם הפרעה אפקטיבית דו קוטבית. הופיעו מחשבות גדלות המאפיינות מצבים מאניים. הגיע לדרגת אמונה שהוא המשיח ובעיקר ראה עצמו כמי שישרת את אלוהיו באם יעשה את מעשה פנחס וינקה את רחובות אלעד מחטאים ומזנות. תלה ברחובות את הפשקווילים ותכנן לפגוע ברב שזיהה כמקור השחיתות.

לאור התרופות האנטי פסיכוטיות שקיבל במהלך השנה האחרונה, מרכיב זה שבפסיכוזה נעלם וקיים אצלו כיום ביקורת מציאות בתחום זה. בניגוד לעמדה הפרנואידי הקיימת עד היום, קיימת תובנה באשר לחריגות של מחשבות הגדלות מהן סבל.

באשר להתחזות, לא מצאתי במהלך בדיקתי ובמסמכים שעמדו לרשותי תסמינים המעידים על התחזות.

וכך, בהמשך חוות הדעת:

"...כבר במהלך החקירה הראשונית שהחלה ביום הרצח, אנו עדים לקטעים מתוך החשיבה הפסיכוטית בתוכה היה נתון הנאשם בעת ביצוע העבירה. אחת השאלות, אשר ישאל עצמו הקורא, הינה כיצד אפשרי שהיה אדם נתון בתוך מערכת חשיבה רדיפתית ומחשבות שווא ובאותה עת גם יהיה מודע למימד המשפטי של הגנה בפני פלילים באמצעות מחלת נפש. זהו אחד המאפיינים את הפרנויה. יכול שיהא אדם חשדן ברמה פסיכוטית, כמו במקרה שלפנינו, כשהחשדנות ממוקדת באדם מסוים וימשיך לתפקד ליד חשדנות זו בדרך הנראית כלפי חוץ כנורמטיבית (ראה "פרקים נבחרים בפסיכיאטריה" בעריכת פרופ' מוניץ, הוצאת דיונון, פרק 11).

...באשר לחוות דעת של ד"ר נעון, המומחית מציינת בחוות דעתה הפרעות קשות בצורת החשיבה, בתוכן החשיבה וברצף החשיבה בעת ביצוע העבירה. כמו כן היא אכן קובעת שהנאשם אינו כשיר לעמוד לדין באותה עת וסובל ממחלת נפש, אשר הגבילה אותו בשיפוט חברתי. הריני מאמץ את מסקנותיה, אולם מאז הנאשם קיבל טיפול תרופתי וכיום הוא כשיר לעמוד לדין.

באשר לחוות הדעת של ד"ר רזניק, ד"ר רזניק מציינת את אותן הפרעות בחשיבה, כפי שמופיעות בחוות דעתה של ד"ר נעון ואכן מאשרת שהנאשם היה פסיכוטי בעת ביצוע העבירה. אולם, אני חולק על המסקנות באשר לעוצמת הפרעות בחשיבה. הפרעות אלה השתלטו לחלוטין על תודעתו והוא היה משועבד להן.

באשר לחוות דעתם של עמיתי המכובדים, הפסיכיאטרים המחוזיים, חוות דעת זו מתייחסת, לצערי, למצב הנוכחי בו נמצא הנאשם, דהיינו לאחר חודשים ארוכים של טיפול תרופתי. חוות דעת זו רלבנטית לכשירותו לעמוד לדין, שהיא אכן חיובית, אולם איננה מתמודדת עם מצבו של הנאשם בעת ביצוע העבירה ולמהותה של פסיכוזה פרנואידית. במצבי פסיכוזה פרנואידית הפרט איננו מנותק מהמציאות אך מונחה בחשיבה הפסיכוטית שלו, המנווטת את מעשיו. הוא מסוגל לתכנן פעולות, כל עוד הן בקו אחד ברור עם המטרה הפרנואידית שבסיס הפסיכוזה, במקרה שלפנינו - מעשה פנחס.

באשר לשאלות כבוד בית המשפט, באשר לכשירותו לעמוד לדין, הנאשם לא היה כשיר לעמוד לדין בעת שנעצר לאחר האירוע, אולם לאור הטיפול התרופתי שקיבל מאז, הוא כשיר כיום לעמוד לדין.

באשר למצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה, כפי שהראיתי בחוות דעתי, הנאשם איננו נושא באחריות למעשה שעשה, על פי סעיף 34 ח' לחוק העונשין, היות והוא עונה לשלושת המרכיבים של סעיף זה:

1. אכן סובל ללא עוררין ממחלת נפש, ממנה סבל גם בעת ביצוע המעשה.
2. עוצמת הפגיעה: לא הייתה יכולת אצל הנאשם להבין את הפסול, דהיינו, את
3. השיפוט החברתי של ההבדלה בין מותר לאסור. להיפך, הוא ראה בביצוע הפעולה מימוש מצוות האל. ראה עצמו עושה את מעשה פנחס ומציל בכך קהילה שלמה מחמדנותו של הרב.
4. קיים קשר סיבתי בין מחלת הנפש ממנה הוא סובל לבין חוסר היכולת כאמור. "

עדותו של פרופ' טיאנו

פרופ' טיאנו מסר בעדותו, כי נוכח בדיקתו של הנאשם כשנה לאחר האירוע, ובעת שהנאשם היה נתון בטיפול תרופתי וחלק מהתסמינים נעלמו, ראה חשיבות לעבור על חומרי החקירה (ע' 96, 98).

באשר למחשבות השווא בעניין אשתו, מציין המומחה כי הנאשם אמר לו שעקב אחרי אשתו בדרכים שונות - והדברים אומתו על ידי האשה והאם - באופן הנתפס כמעקב "טורדני, בלתי נלאה"; המעקב כלל בין היתר, בדיקה אם האשה אכן הולכת לשירותים; מעקב ברכב בעת צעידת הבוקר של האשה; התקשרויות בלתי פוסקות לעבודתה; חשדות שמקיימת יחסי מין עם אחיו, וכיו"ב. (ע' 103-105). עוד ציין כי גם בעת הבדיקה, כשנה לאחר האירוע, ותחת השפעת תרופות, עדיין מסר לו הנאשם כי אין כל וודאות שאשתו נאמנה לו (ע' 106).

לדברי פרופ' טיאנו, נקבע עוד בשנת 1996 כי מדובר במחלה של סכיזופרניה פרנואידית, וכי הנאשם סובל ממחלה זו במהלך 15 שנים, עד הארוע, וכי אין מחלוקת על כך: **"הרי על זה קבעו רופאים, שאינם שייכים לתיק הזה בכלל, קבעו לפני ונתנו לו תרופות, והוא חולה וידוע כחולה, והאבחנה שלו אין עליה ויכוח"** (ע' 105). לדברי העד, נוכח הקביעה במסמכים כי לנאשם היו מחשבות שווא, הרי שמדובר במחלת נפש **"אין אדם עם מחשבות שווא שהוא לא חולה נפש. נקודה. חולה פסיכיאטרי... במקרה שלפנינו מדובר באדם שמזה שבע עשרה שנה בעצם, הוא חולה כרוני, נזקק לתרופות אנטי פסיכוטיות... תרופות כבדות, 20 מ"ג סיפרקסיה..."** (ע' 113).

עם השנים התווספה למחשבת השווא הפרנואידית אצל הנאשם ביחס לאשתו, גם הפרעה סכיזופרנית, **"חלה התרחבות... שהוא התחיל בלקנא לאשתו, מכאן הגיע למחשבה, למה שהוא שמע מאותם שני מתפללים... שבעצם אם היא בוגדת בו, הרי שהיא זונה... שכשהרב אומר לו ללכת לביתו ולחזור אליה, הוא מאלץ אותו... לחיות עם זונה, זאת אומרת שהוא מזנה אותו"** (ע' 109).

הנאשם טען - **"ועל כך יש עדויות של הרבה אנשים באלעד שהתפללו איתו והעידו גם והגישו תצהירים על כך"** - כי נשים מהלכות באלעד עם צורת לבוש זנותית **"וכאן מתקשר כל הנושא הזנותי בין התפיסה הדתית שלו... לבין מה שהוא משליך מתפיסתו שלו, מתוך האינטימיות הביתית על הקהילה. וכאן מופיעה מחשבת השווא הפסיכוטית"**. באותה עת עסק הנאשם בפרשת "בלק", **"היה מנותק ממה שקורה במשפחה, לא אכל, לא ישן, עסק בפרשנות של הפרק הזה"**. הנאשם **"הבין בהבנתו הפסיכוטית שהרב הוא מיוצאי בלעם"**, **"גאוותן"**, **"והתיימר בעושרו הרב"**. הנאשם אמר לעצמו **"אנחנו כרגע עומדים מול אדם כזה, כמו שהיה בלעם, ואני רואה מסביבי את בני ישראל... ואני מקבל באותו הרגע חיזוק מלמעלה, שתפקידי כרגע לעשות... את מעשה פנחס... לקחת את החנית, ולדקור את זמרי ואת המדיינית... אני תפקידי לעשות את זה, ואני יודע שאם אעשה את זה למעשה אני אקבל פיצוי, פיצוי על מה שאני עומד לעשות, כי אני אציל את עם ישראל ממה שקורה מסביבנו, כי כרגע כולם פה זונות, הולכות מסביבי בעיר הזאת, הכל יתחרד ויחזור להיות מה שצריך להיות. אני הולך לעשות את מעשה פנחס, ואקבל שכר על כך מאלוהים"** (ע' 110).

פרופ' טיאנו מסכם איפוא, כי על מחשבת השווא, בסיס הפרנויה, **"כל השאר בעצם בתוך השאר, הוא הגיוני. אבל הבסיס הוא פסיכוטית"** (ע' 111). עוד ציין, כי מחשבות השווא קשורות להווי שמחן הן לקוחות, במקרה זה מדובר בהווי הדתי ממנו בא הנאשם: **"יכול שאדם פסיכוטית יהיה דתי"** (ע' 115). העד סבור כי הנאשם לא גילה תובנה למצבו, שכן

טען כי אינו חולה נפש בעת חקירתו, וכי **"...התפיסה הבסיסית שלו הייתה שהוא מקבל כוחות מאלוהים לבצע משהו, שהוא צריך לבצע"** (ע' 116).

באשר לשאלה מדוע נטען כי הנאשם לא ידע להבחין בין טוב לרע, אם אמר בעצמו בחקירה כי ידע שהמעשה אסור, טען העד כי הנאשם אכן ידע שהמעשה אסור על פי החוק, ואולם סבר בשל המצב הפסיכוטי **"שהוא מעל החוק. מעשה פנחס, ניסיתי להסביר אותו... הוא נמצא בהשראה שמלמעלה מותר לו לעשות דבר...הוא קיבל היתר אלוהי לעשות את זה, והוא משהו שהוא יודע שבחוק האזרחי זה אסור, אבל הוא, גם פנחס שעשה את זה...הוא אומר...אני יודע שעשיתי דבר שאתם לא תקבלו אותו, אבל מותר היה לי לעשות את זה, כשם שפנחס, כדי להוריד את המגיפה מעם ישראל...מותר היה לי להרוג את זמרי ואת האשה...זאת אומרת יש לי כוח...יש לי הסמכה עליונה לעשות משהו שהוא מעל החוק..."**.

בתשובה לשאלת בית המשפט: מחשבת השווא היא רק לגבי קבלת היתר אלוהי?

העד: סמכותו לבצע את הפעולה

ש: מאיפה הוא יונק את הסמכות לבצע דבר כזה, בזה מצטמצמת מחשבת השווא?

העד: נכון בדיוק...ולכן הוא גם יודע שהוא צריך להסתיר את הסכין ולא לעשות, הוא יודע...את זה" (ע' 117).

לדברי העד, פעל הנאשם ללא תובנה למה שהוא הולך לבצע, הגם שאישר כי הנאשם היה מודע לכך שיצטרך לשלם מחיר על מעשיו, ולשבת בכלא, והוא פעל מתוך כך שסבר כי הוא "בא לגאול את עם ישראל", מתוך "שליחות עליונה" (ע' 118 - 119).

בתשובה לשאלת הסינגור בחקירה חוזרת, ערך העד אבחנה בין מניעי מעשהו של יגאל עמיר (רוצח ראש הממשלה), לבין עניינו של הנאשם, וציין כי בעניינו של עמיר, לא הייתה **"שום שליחות של קבלה אלוהית, אלא אמונה דתית וחברתית וכו', ההבדל הוא בין שמיים וארץ, זה ההבדל שבין ביצוע בשפיות לבין ביצוע במצב פסיכוטי...כאן אין לו תובנה בכלל..אין לו תובנה שהוא בעצם נמצא במצב הפסיכוטי..."** (ע' 119).

טענת ההגנה בעניין חלות סייג אי השפיות

ההגנה טוענת כי הוכח דבר קיומה של מחלת נפש מסוג פסיכוזה אצל הנאשם, שעניינה מחשבות השווא הקשורות באשתו, והעובדה כי הנאשם תפקד כשורה בחי" היום יום, אינה סותרת מצב של פסיכוזה. במהלך השנים התרחבו מחשבות שווא אלוהכניסו בגדרן את הרבהמנוח. מדובר במעבר מהפרעה דלזיונלית להפרעה סכיזו אפקטיבית. עוד טוענת ההגנה כי "בשלב מסוים ומתוך מערכת מחשבות השווא כלפי האישה והמנוח, התפתחו אצל הנאשם גם מחשבות גדלות, לפיהן הוא טהור וקדוש יותר מהמנוח" - או "בווריאציה אחרת" - שהוא המשיח - ושהוטלה עליו משימה אלוהית להציל את העולם מהמנוח. קיים קשר סיבתי ברור בין מחשבות השווא של רדיפה ושל גדלות מהן סבל הנאשם, ובין המעשה. הנאשם דקר את המנוח כפועל יוצא מן השליחות האלוהית שהוטלה עליו להציל את עם ישראל מכוחו המשחית של המנוח, "שזוהה על ידי הנאשם כבלעם, כנביא השקר שבתאי צבי וכארמילוס, בשל פגיעתו הרעה בנאשם עצמו, בקהילה באלעד ובכלל ישראל".

נטען כי בדיקתו של פרופ' לרנר, וכן הבדיקות נשוא חוות הדעת הראשונה והשניה נערכו בסמיכות זמנים לאירוע, כשהנאשם עודנו במצב פסיכוטי פעיל; מומחים אלה וכן פרופ' טיאנו, סברו כי קיים קשר סיבתי ישיר בין מחלת הנפש ממנה סובל הנאשם לבין דקירת המנוח. ד"ר נעון ופרופ' טיאנו, קבעו כי מעשהו של הנאשם נבע משילוב של מחשבות שווא של רדיפה כלפי המנוח ומחשבות שווא של גדלות.

עוד נטען כי הראיות השונות, מצביעות אף הן על התדרדרות שחלה במצבו הנפשי של הנאשם בתקופה לפני האירוע, וכן ביום האירוע עצמו, בעת ששהה בבית הרב.

ב"כ הנאשם טען כי יש להעדיף את חוות הדעת של ד"ר נעון ופרופ' טיאנו, על פני חוות הדעת של פאנל המומחים. חוות הדעת הראשונה ניתנה לאחר שהנאשם היה נתון באשפוז לצורך הסתכלות בבית החולים 'שער מנשה', סמוך לאחר האירוע; חוות הדעת הרביעית ניתנה לאחר בדיקת מכלול החומר הראיתי, וקבלת התייחסות מקרובי משפחתו של הנאשם, בנוסף לבדיקה שערך פרופ' טיאנו לנאשם.

מנגד, נטען, כי חוות הדעת של פאנל המומחים מתבססת על בדיקה קצרה בלבד של הנאשם, שהתקיימה חדשים רבים לאחר האירוע; הנאשם היה מטופל כבר אותה עת בתרופות אנטי פסיכוטיות במינונים גבוהים, שהיה בהם כדי להחליש את עוצמת מחשבות השווא, ולפיכך לא נמצאו ביטויים אקטואליים למחשבות גדלות; בפני מומחי הפאנל לא עמדו מידע רפואי רלוונטי, ובכלל מכתבו של פרופ' לרנר, נ/4, וכן מסקנותיו של ד"ר פוקס כי הנאשם לוקה בהפרעה סכיזופרנית.

חוות הדעת של פאנל המומחים אינה מתייחסת לשאלה אם הנאשם לוקה במחלת נפש, והאם בעת האירוע היה במצב פסיכוטי, וזאת על אף שבעדויות ד"ר קליאן וד"ר שרף עלה, כי הנאשם לקה במחלת נפש, וגם היה במצב פסיכוטי בעת האירוע. חוות הדעת אינה דנה בשאלת הקשר הסיבתי בין המחלה למעשה, ואינה מפרטת את השיקולים העומדים כנגד קביעתם של המומחים האחרים. חוות דעת זו, הקובעת כי הנאשם הבין את הפסול שבמעשה ויכול היה להימנע מעשייתו, מתבססת רק על מרכיבי התכנון והארגון במעשה, אולם מדובר בהנחה מוטעית, שאינה מתיישבת עם דברי של ד"ר שרף עצמו, שצין כי גם אדם שנמצא במצב פסיכוטי יכול לתכנן דברים בקפידה, והתכנון אינו שולל את האפשרות שהבין את הפסול שבמעשה. הדברים גם אינם מתיישבים עם פסיקת בית המשפט העליון בפרשת ברוכים וכן במקרים אחרים שנדונו בפסיקה. הטענה כי הנאשם ביקש רק לפצוע את הרב; כי היה מודע לכך שהוא עומד להיאסר בגין המעשה; או כי ידע שהחברה סביבו לא תקבל אותו, אינה מעידה על הבנת הפסול במעשה, שכן הנאשם האמין, מתוך מחשבת שווא מוטעית, שיסודה במחלת הנפש, כי מעשהו טוב וראוי, וכי הוא ממלא שליחות שהוטלה עליו. עוד צוין כי עדותו של ד"ר שרף, לפיה, במקביל למחלת הנפש ממנה סובל הנאשם, באופן מובחן ובלתי תלוי, התפתחה אצלו מערכת של אמונות דתיות שגרמה לו להטיל ספק במעשיו של המנוח, והניעה אותו לפגוע במנוח, הושמעה לראשונה בעדות בבית המשפט, ודי בכך כדי לדחות את עמדתו. נטען, כי ד"ר שרף גם לא התייחס בחוות דעתו למכלול הראיות המעידות על קיומן של מחשבות השווא והגדלות שהובילו את הנאשם לפגיעה ברב.

עוד טוענת ההגנה כי לא היה מקום להעדת הנאשם, שכן אין מחלוקת עובדתית לגבי נסיבות העבירה, הנאשם מסר גירסאות זהות, וכל הפסיכיאטרים התרשמו מכך שהינו מהימן; אין גם מחלוקת שהנאשם לקה במחלת נפש, והמחלוקת הינה רק לגבי קיומו של קשר סיבתי בין המחלה לבין ביצוע המעשה.

דין

על פי הוראת סעיף 34 לחוק העונשין, תשל"ז-1977: "לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה".

"הפטור המעוגן בסעיף 34 מבוסס על קיומם של שני תנאים מצטברים. האחד, שבעת ביצוע העבירה סבל הנאשם ממחלה שפגעה ברוחו או בכושרו השכלי. אולם בכך לא די, שכן על הנאשם להראות עוד כי בשל אותה מחלה הוא היה חסר יכולת של ממש להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשיו, ולחלופין, כי שליטתו במעשיו נפגעה עד כדי חוסר יכולת להימנע מביצועם. בהקשר זה יודגש, כי את התיבה "חסר יכולת של ממש" אין לפרש כשלילה מוחלטת של המודעות או השליטה במעשים, כי אם כפגיעה מהותית ביכולות האמורות (ראו ע"פ 8220/02 יריב ברוכים נ' מדינת ישראל פ"ד נח(5) 733, 724 (להלן: "פרשת ברוכים"); ע"פ 2788/96 בוריס אבליים נ' מדינת ישראל פ"ד נב(3) 183, 189).

(ע"פ 549/06 פלוני נ. מדינת ישראל, ניתן ביום 15.5.2006).

באשר לחלות סייג אי השפיות, נקבע כי -

"סעיף 34 לחוק קובע כי חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית, וסעיף 34(ב) לחוק ממשיך וקובע, כי אם "התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג" (ראו ע"פ 7761/95 חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3), 245 (להלן עניין חמאד), "קיומה של מחלת נפש מהווה תנאי הכרחי אך לא מספיק להקמת הסייג לאחריות פלילית... עם כל הצער האנושי על חוליו של אדם, חולי גוף או נפש, אין החולי כשלעצמו תעודת חסינות מאחריות פלילית; השאלה היא האם המחלה שללה את כושר ההבנה של הנאשם או את רצונו החופשי" (ע"פ 10193/07 דוד הרוש נ. מדינת ישראל, ניתן ביום 18.4.2012 (להלן: עניין הרוש)).

ב- ע"פ 7010/09 איבתור אבשלומוב נ. מדינת ישראל, ניתן ביום 5.7.2012 (להלן: עניין אבשלומוב), הוסבר על ידי כב' השופט י' עמית, כי -

"הסיווג המשפטי של מחלת נפש אינו זהה בהכרח לסיווג הפסיכיאטרי, במיוחד נוכח "התרופפות הדיכוטומיה בין מחלות וליקויים שנהוג היה לסווגן בספרות הפסיכיאטרית כ'מחלות נפש' לבין כאלה שלא נהוג היה לתייגן ככאלה" (ע"פ 5226/05, זלנצקי). "...גם בליקויים שאינם מסווגים מבחינה קלינית כמחלות נפש, עשויה עצמת התסמינים להביא לסיווג הליקוי כמחלת נפש ולהיפך..." (פסקה 20).

עוד הובאו דבריו של כב' השופט רובינשטיין בעניין הרוש, "אשר עמד על כך ששאלת האבחנה הרפואית אינה השאלה המכרעת לקביעת האחריות, והדגש הוא על התסמונת העולה מהבחנה זו":

"...תכלית הסייג שבסעיף 34 לחוק היא מניעת מצב שבו יענש אדם שעשה את מעשיו בלא שהבין את משמעותם, או מבלי שהיתה לו יכולת בחירה לגביהם. העילה לפטור מאחריות פלילית איננה היותו של מבצע המעשה חולה במחלת נפש, אלא אי יכולתו של החולה, בעטיה של מחלתו, לגבש מחשבה פלילית, ובאין מחשבה פלילית אין מתמלאים יסודות העבירה.

כה. וכה הם דברי פרופ' ש"ז פלר: 'אין זה משנה, מה הדיאגנוזה של סיבת השיבוש, לבד שהיא טמונה במערכת השכלית של חיי הנפש של האדם; חשובים הם הסימפטומים של ניתוק כליל מכללי מציאות הטבע או החברה, בה נתון האדם ושה מעוגן מעשהו... אין כל נפקות להבחנות בין המחלות הנפשיות לבין עצמן, לפישמותיהן או סוגיהן השונים. המכריעה היא התסמונת ולא האיבחון - כלומר אם אכן נעדר האדם כושר הבנה של משמעות מעשהו, הפיזית או החברתית'. [...]

כך גם בע"פ 8287/05 גורם בחטרה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 11.8.2011 (להלן: עניין בחטרה), נאמר על ידי כב' השופט י. עמית-

"חולה נפש אחראי למעשיו ככל האדם. לא סגי במחלת נפש כדי לפטור מאחריות פלילית, גם אם העבירה נעשתה כתוצאה ממחלת נפש. מחלת הנפש, כשלעצמה, היא רק תנאי הכרחי אך לא מספיק כדי לבסס את סייג אי השפיות - ע"פ 7761/95 וא"ל אבו-חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 245 (1997). מחלת הנפש היא המצע עליה נזרע וממנה מתפתח המצב הפסיכוטי, שמביא את הנאשם למצב בו הוא נעדר יכולת של ממש להבין את מעשהו או להימנע מהמעשה שעשה. כך לדוגמה, חולה סכיזופרניה הוא חולה נפש במובן הרפואי, אך לא כל חולה סכיזופרניה מגיע למצב פסיכוטי של העדר יכולת של ממש להבין או להימנע. המדובר אפוא בשני תנאים מצטברים" (פסקה 29).

בעניין אבשלומוב קיימת התייחסות לנפקות ההפרעה הדלזיונלית, לעניין טענת אי השפיות -

"הפרעה דלזיונלית המתבטאת במחשבת שווא של קנאה חולנית, לא תהא בגדר "מחלה הפוגעת ברוחו" של אדם, ככל שהיא אינה מביאה לניתוק בין האדם לבין כללי המציאות והחברה"... בכלל, יכול אדם לנהל אורח חיים תקין ברוב שטחי החיים, מבלי לגלות הפרעה נפשית למעט אי-הנורמליות הקשורה לדלזיה עצמה, כמו אדם בעל מחשבת שווא של גדלות (גרנדיוזיות) או מגלומניה, או אדם בעל מחשבת שווא של רדיפה או מעקב (ראו גם חוות הדעת המצוטטת בעניין שטרייטנר בפסקה 2). הדלזיה על תכניה ותסמיניה, אינם הופכים את האדם הסובל ממנה ל"חולה נפש" לצורך סעיף 34ח, כל עוד לא הביאו לפגיעה בביקורת המציאות שלו מחוץ לתחומי הדלזיה".

ברם, יש מקרים בהם עוצמת התסמינים היא כזו שניתן יהיה להכיר גם ב"דלזיה קנאה" כ"מחלת

נפש" לצורך סעיף 34ח. זאת, כאשר הוכח כי הדלוזיה הכתה שורשיה בהילוך חייו של הנאשם, באופן בו נפגם בוחן המציאות שלו גם מעבר למחשבת השווא עצמה..."

בהקשר זה יש לציין כי אף מומחה ההגנה, פרופ' טיאנו אישר בחוות דעתו (ע' 11), כי אחד ממאפייני הפרנויה מתבטא בכך ש"יכול שיהא אדם חשדן ברמה פסיכוטית, כמו במקרה שלפנינו, כשהחשדנות ממוקדת באדם מסוים וימשיך לתפקד ליד חשדנות זו בדרך הנראית כלפי חוץ כנורמטיבית(ראה "פרקים נבחרים בפסיכיאטריה" בעריכת פרופ' מוניץ, הוצאת דיונון, פרק 11).

מחשבות השווא הקשורות באשת הנאשם

נראה כי קיימת תמימות דעים בין המומחים השונים, כי הנאשם לוקה מזה שנים בהפרעה דלוזיונאלית, שעניינה מחשבות שווא של קנאה בדבר אי נאמנותה של אשתו; בגדר מחשבות שווא אלה אף ייחס הנאשם לאחרים, כוונות או מעשים מיניים הקשורים באשתו, או מעשי התנכלות כלפיו בדרכים שונות, בין על ידי "מאהביה" של אשתו, ובין על ידי "שומרי מוסר" למיניהם בישוב הדתי - חרדי אלעד, בו מתגוררת המשפחה בשנים האחרונות. על רקע "התחזקות" הדתית של הנאשם, ורגישותו הגוברת לצניעותה והתנהגותה של אשתו, הרי שניתן לקבוע כי בנסיבות אלה נוצרה קרקע פורה להתגברות מחשבות הקנאה החולניות שקיננו אצל הנאשם.

יש לציין, כי ד"ר קליאן, נטה לסבור כי אין מדובר במחשבות שווא דווקא, אלא ב"מחשבות יתר" (Over valued ideas), ואולם גם ד"ר קליאן אישר בעדותו כי ייתכן שהנאשם היה במצב פסיכוטי על רקע "מחשבות הקנאה הפתולוגית" לאשתו, גם במועד ביצוע העבירה. (לענין הקושי בהבחנה בין Delusion לבין Over valued ideas, ראו ההתייחסות בגוף ההגדרה המובאת ב- DSM-IV, כמפורט בע"פ 6385/11, עדי בניטה נ. מ, פסקה 15, ניתן ביום 3.12.2012). עוד יש להעיר כי טענתה של ד"ר נעון כי אין נפקא מינה אם החשדות כנגד האישה התייחסו למציאות אמיתית או מדומה, ובלבד שהתגובה לאותה "מציאות" הייתה חריגה, אינה מתיישבת, לכאורה, עם עצם הגדרתן של המחשבות כמחשבות שווא(וראו הדיון וכן הגדרת Delusion בחוות הדעת של המשנה לנשיאה, מ' נאור, עניין בניטה, פסקה 15).

בפרספקטיבה של המעקב הפסיכיאטרי ואורחות חייו של הנאשם במשך שנים ארוכות, כעולה מחוות הדעת הפסיכיאטריות ומהעדויות השונות, ניתן לקבוע, כי לא נצפו במהלך שנים אלה, ובכלל זאת, עד מועד אירוע הדקירה, תופעות המצביעות על פגיעה בבוחן המציאות של הנאשם, החורגת מתחומי ההפרעה הדלוזיונאלית.

מחשבות הקנאה הפתולוגית שקננו אצל הנאשם אינן חדשות. הן נצפו כאמור כבר מאמצע שנות ה-90, כעולה מגיליון המעקב הפסיכיאטרי בתל השומר (נ/6), ומרישומיו של ד"ר פוקס עד שנת 2009, בשלושה מועדים שונים (בשנים 2003, 2006 ו- 2009).

ההגנה טוענת כי התנהגותו של הנאשם בתקופה שקדמה לאירוע הייתה חריגה. ואולם, גם אם יש להניח כי תסמיני ההפרעה הקשורים באשתו, היו מוחשיים יותר נוכח רגישותו ה"חרדית" הגוברת של הנאשם לצניעותה של אשתו, לאחר המעבר לאלעד, הרי שמעדותה של הגב' דהאן, עלה, כי גלי תופעות מעין אלה לא היו חדשים, והם באו והלכו במהלך השנים. כאמור, ציינה אשת הנאשם, כי הנאשם היה נתקף בבולמוס של התעמקות דתית כל אימת שה"אובססיביות"

כלפיה היתה גוברת עליו. עוד יש להזכיר בעניין זה, כי מנ/6, עלה, כי בבדיקת הנאשם בתל השומר, עוד ביום 13.4.2003, היינו למעלה משמונה שנים לפני מועד האירוע, תוארה התנהגות דומה של הנאשם - או אף עולה בעוצמתה - על זו שיוחסה לו בחודש האחרון לפני ביצוע המעשה. באותם ימים, כפי שתואר, התלונן הנאשם על חששו כי אשתו מרעילה אותו; על יציאתה עם "גברים אחרים"; על רעשים, ועל מחשבות יחס.

חרף טענת ההגנה המתייחסת ל"סיגופיו" של הנאשם - במניעת שינה, ואכילה כזית (שני תמרים וגבינה) - בתקופה שקדמה לאירוע, הרי שבחקירת הנאשם ומהודעתה של הגב' דהאן (ת/35א), עלה, כי אין מדובר ב"תענית" של ממש, שכן הנאשם אומנם למד בשעות הלילה, אולם ישן עד שעות הצהריים (לאחר תפילת הבוקר והטבילה במקווה; ככל הנראה, בפגרת הקיץ, החל מיום 1.7), וכך אף ביום האירוע עצמו. בת/35א, אף צוין על ידי הגב' דהאן כי בא אל פיו של הנאשם מזון מעט "עשיר" יותר מזה שנטען ("הוא לא היה אוכל הרבה, היה אוכל איזה סנדוויץ, בשר היה אוכל רק ביום שבת").

מעדות בנו של הנאשם, שלמה, עולה עם זאת, כי אביו העמיק בלימודי התורה, ואף סיגל לעצמו אורח חיים ספרטני, ואולם העד לא ציין כי הבחין בהתנהגות חריגה, מעבר ליוכחים בין הוריו, ככל הנראה על רקע תלונות הנאשם על התנהגותה.

עוד יש לציין, כי ד"ר קליאן מסר בעדותו שלא ניתן ללמוד מ"התנזרות" זו על קיומו של מצב פסיכוטי.

תדירות ביקוריו של הנאשם אצל הפסיכיאטרים במהלך שנים אלה היתה אף היא דלילה וספוראדית ביותר; הנאשם לא אושפז מעולם על רקע פסיכיאטרי, ואף לא התמיד בנטילת התרופות האנטי פסיכוטיות, ולעיתים הפסיק לנטלן במשך שנים, בלא שנשמעו עדויות כי היעדר מעקב פסיכיאטרי ונטילת תרופות, פגעו בתפקודו הכללי של הנאשם. למעט אירוע אלים יחיד, לא חמור, שיוחס לנאשם כנגד אשתו, שהתרחש כשנתיים לפני מועד הפגיעה ברב - הנאשם אף טען באמרתו כי לא היה מכוון- לא היה הנאשם מעורב בכל אירועים חריגים או אלימים אחרים; גם מעדות ד"ר פוקס עלה, כי לא התרשם כי הנאשם מהווה סיכון לאשתו או לעצמו.

ההפרעה ממנה סבל הנאשם לא הטביעה חותמה על חיי היום יום "האחרים" שניהל; תפקודו היה תקין ונטול בעיות כמעט, הן בצעירותו, במהלך שירות צבאי מלא, הן בלימודיו, בעבודתו בהוראה, או בפעילותו הקהילתית. למעט הפסקות לא ארוכות, הנאשם עבד כל השנים בצורה מסודרת למדי; פיטוריו מבית הספר בעת האחרונה, נעשו על רקע אי ערנות, ככל הנראה על רקע לימודיו בלילות (בחודש מאי לערך), ולא הובאה כל עדות כי גילה התנהגות חריגה אחרת שהביאה להפסקת עבודתו.

מעדויות מכריו של הנאשם, העדים הראל ונחשתן, וכך אף מעדותה של הגב' דהאן, עלה כי הנאשם העביר דרך קבע, שיעורי תורה ודרשות בבית הכנסת לקהל לא מבוטל. עדים אלה אף מציינים, כי התנהגותו של הנאשם הייתה רגילה לגמרי והם לא הבחינו בכל התנהגות חריגה גם בעת האחרונה; העד שררה, מורה בבית ספרו של הנאשם, ציין אמנם, כי הנאשם היה מתוח בעת האחרונה, אולם עלו מדברי העד סיבות "טבעיות" למתח זה: הנאשם קבל בפניו על היחס שקיבל בבית הספר בו לימד, וממנו פוטר; הנאשם נקלע לחובות; הנאשם הביע מורת רוח נוכח ההתרחקות מהדת של בני ביתו; עוד ציין העד כי הנאשם השמיע ביקורת חריפה כללית על התנהגות רבנים. הנאשם הצביע אומנם בפני העד על הקונפליקט שהוא מצוי בו נוכח החשדות באשתו ועצותיו של הרב המנוח לשמור על שלום בית, אולם לא עלה

מדברי העד, כי אמירותיו ועמדותיו של הנאשם נתפסו כבלתי סבירות או נעדרות היגיון, בהתחשב במצבו, או כחורגות מעבר למחשבות הקנאה "השגרתיות". לא למותר לחזור ולהזכיר, כי מעדויות אשת הנאשם והעד יוסף נחושטן, לא עלה כי הבחינו בהתנהגות חריגה כלשהי מצד הנאשם, גם לפני היציאה לבית הרב.

הטענה שמעלה ההגנה כי הפניה באמצעות כרוזים (ומכתבים לרבני העיר) ותוכנם של כרוזים אלה, מלמד על מצד נפשי מתדרדר של הנאשם אינה מבוססת; אין חולק, כי מרכז הוויתור ועולמו הרוחני של הנאשם היה הדת והעיסוק בה; דאגתו של הנאשם מהתרופפות הצניעות בישוב, לא הייתה קשורה, בהכרח, לטרוניותיו "הפרטיות" כלפי אשתו. הנאשם קשר בכרוזים אותם חיבר בין תופעות של אי צניעות ו"פריצות" שיש עימן פגיעה כללית בקדושת השם, לבין הרעות המתרגשות על הציבור ("תאונות דרכים" למשל, כדבריו); באחד מכרוזי ת/29, אותו תלה ליד בית הכנסת, והפונה ל"נבחר הציבור", מתריע הנאשם על תופעה בה נתקל בישוב- העלולה להכשיל גברים ונשים "הן במגע והן במראית עין"- נוכח הצבת דוכני מכירה במרכז הישוב, בצפיפות היוצרת אפשרות של מגע בין העוברים והשבים, ומבקש להביא לביעור התופעה. עוד יש לציין, כי עיסוקו של הנאשם בתליית מודעות - עיסוק מזדמן, ככל הנראה, נקשר גם מבחינת הנאשם, לתקופה בעלת משמעותית דתית עמוקה של ימי בין המיצרים.

המחלוקת בין המומחים

המחלוקת בין חוות הדעת הפסיכיאטריות השונות נוגעת לשאלה אם עובר לביצוע המעשה, חלה "התפתחות" של ההפרעה הנפשית, היינו, אם מעבר להפרעה הדלוזינלית הנוגעת למחשבות השווא שקננו אצל הנאשם ביחס לאשתו, התווסף גם רובד פסיכוטי נוסף, של מחשבות שווא חולניות גם ביחס לרב וכן מחשבות גדלות, שהיה להן קשר סיבתי לביצוע המעשה.

האבחנות בחוות הדעת הפסיכיאטריות הנוגעות לשאלה זו, מנוגדות זו לזו הן באשר לסיווג המחלה בשעת ביצוע המעשה והן ביחס להשפעתה על ביצועו.

מצד אחד עומדת חוות הדעת הראשונה שניתנה על ידי ד"ר נעון, הנתמכת בחוות הדעת הרביעית שניתנה על ידי פרופ' טיאנו, הגורסת כי הנאשם לקה בסכיזופרניה פרנואידית, וכי לא הבחין בשעת מעשה, בין טוב לרע.

מנגד, ניצבת חוות הדעת השלישית, שניתנה על ידי פאנל שלושת המומחים, שקבעה כי בעת הבדיקה "עדיין נצפו תכנים המכוונים לקיום מחשבות של קנאה כלפי אשתו, אך ללא סימנים פסיכוטיים ברורים וללא ביטויים אקטואליים לקיומן של מחשבות שווא של גדלות", וכי בשעת מעשה, הנאשם הבין את הפסול במעשה ויכול היה להימנע מלבצעו.

בתווך, ניצבת חוות הדעת השנייה, שניתנה על ידי ד"ר רזניק וד"ר בלגורודסקי. משקלה של חוות זאת מוגבל מטבע הדברים, נוכח אי חקירתם של שני המומחים שלא זומנו לעדות, וחוות דעתם לא הוגשה כמוצג בתיק. עם זאת, לא ניתן להתעלם מחוות דעת זו, המאוזכרת בחוות הדעת השלישית והרביעית, וההגנה אף מבקשת לסמוך ממצאים על חלקים מחוות דעת זו. בחוות הדעת השנייה ננקטה עמדת "אמצע" לפיה הנאשם סבל מהפרעה סכיזואפקטיבית בשעת מעשה, אולם "לא מדובר באי-שפיות מוחלטת במובן משפטי", וכי יש לבחון אפשרות לענישה מופחתת.

המחלוקות המתעוררות בין המומחים בתורת הנפש אינן בבחינת חיזיון נדיר, כפי שאף ניתן לעמוד על כך מסקירת המקרים הנדונים בפסיקה. כב' השופט רובינשטיין כבר ציין בע"פ 549/06 הנ"ל, כי הפסיכיאטריה "כמו הרפואה בכלל, אינה מדע מדויק, אינה מתמטיקה ואינה באה בגדר פלט מחשב. נבכי נפש האדם בחלקם הניכר עודם תורת הנסתר", וכי הואיל "...ובתחום המורכב והמסובך של נפש האדם עסקין, יתכנו חוות דעת פסיכיאטריות שונות באשר לאותה סיטואציה נפשית עצמה, ועל בית המשפט להכריע" (ע"פ 2965/05, ראאד אבו חאמד נ. מדינת ישראל, (ניתן ביום 19.9.2007, להלן: עניין אבו חאמד). בעניין אבו חאמד, בה ניתנו שתי חוות דעת נוגדות מטעם הפסיכיאטריה המחוזית, עולה אף תמיהה מסויימת נוכח כך שמדובר "בסיטואציה לאשכיהוגםמביכה, מנקודתראותושלממסדפסיכיאטרי. אפשרלדידירקלומרמלהטובהעלכךשרופאיםבאותוממסדעשוייםליתןחוותדעתשונותבפתיחותמקצועית, גםאםאינהדברמעוררנחתפנימיתבמערכת".

בענייננו המצב אף קיצוני יותר, נוכח קיומן של שלוש חוות דעת (מלבד חוות הדעת הפרטית של פרופ' טיאנו), שניתנו על ידי רופאים "ממסדיים" שמונו מטעם הפסיכיאטר המחוזי מחוז הדרום, המגיעות למסקנות סותרות בדבר השלכות המצב הנפשי על אחריותו של הנאשם לביצוע המעשה. עם זאת, יש להדגיש כי עצם קיומה של מחלוקת בין חוות הדעת, אינה מובילה כשלעצמה, ליצירת ספק בדבר חלותו של סייג אי השפיות, וכבר נקבע על ידי הנשיא שמגר, בע"פ 224/88 גיתית איזראלוב נ. מדינת ישראל, פד"י 661,671 (2), כי ההכרעה בין העדויות הפסיכיאטריות השונות תתבסס -

"...על מידת השכנוע של העדות, ובין היתר, על מהות הבדיקות שנערכו, התאמת המסקנות למכלול הממצאים ונתונים כיוצא באלה. על בית המשפט להיות ער לכך שאיננו מצויים בתחום מדעי, שבו ניתן לקבוע לעולם מסקנה חד-משמעית ולזנוח הערכות והשערות. דיאגנוזה בתחום הרפואה היא הערכת מצב לפי מיטב הכשירות המקצועית, ויכולות להיות לגביה השקפות שונות. ספק אכן פועל תמיד לטובת הנאשם, אולם מומחים החלוקים זה על זה, אינם מותירים בהכרח ספק".

הטענה בדבר כריכת הרב המנוח במחשבות השווא

אין אני רואה בסיס ממשי לקביעה העולה מחוות הדעת של ד"ר נעון, ובמידה מסויימת אף מחוות דעתו של פרופ' טיאנו - השם בחוות דעתו את עיקר הדגש על מחשבות השווא ה"משיחיות" של הנאשם - בדבר הכללת הרב המנוח במחשבות השווא הפרנואידיות של הנאשם.

כאמור, ציינה ד"ר נעון בחוות דעתה, כי "במהלך השנים האחרונות התפתחה על רקע אירועי החיים והמצב בינו לבין אשתו עם פניה להתייעצות עם הרב מערכת מחשבות שווא כלפי הרבבמקביל לרמזים למחשבות שוא של גדלות שלו" (ע' 8 לחוות הדעת). יצוין כי מתקשה אני לגלות בחוות דעת זו, הבהרות קונקרטיות למהותן של "מחשבות שווא" אלה, ובעדותה ציינה ד"ר נעון באופן כללי כי אלה התבטאו בכך שהרב 'נכנס' "...לתוך הפסיכוזה, לתוך השיפוט הלקוי...זה בתוך הקונטקסט של מחשבת השווא שהלכה והתפתחה...", וכך הפך להיות יעד לתקיפת הנאשם.

יצוין בהקשר זה, כי גם ד"ר פוקס הסביר בעדותו, כי מי שמנסה לשכנע חולה בעניין הקשור בהפרעה הדלזיונאלית עלול "להיכנס במה שנקרא קהילה פסיכוטית... פסיכוטית בגלל שהוא מפרש כל דבר בצורה (לא) נכונה. אז אה, הוא לא סתם אומר לי ככה, אולי הוא שותף לכל מיני דברים כאלה". עם זאת, איד"ר פוקס מתיימר לקבוע ממצא פסיכיאטרי

הקשור בקביעה כללית זו, גם בעניינו של הנאשם, שלא נבדק על ידו בשנים האחרונות.

לשאלה המתבקשת מדוע "הכניס" הנאשם את הרב המנוח דווקא לתוך "קהילה הפסיכוטית", שעה ש"מועמדים" אחרים, שהיו עשויים להיות "מסומנים" כמטרה בולטת וראשונית לא נכנסו לתוכה במהלך כל השנים שנקפו, לא ניתן כל מענה בחוות הדעת עליהן מתבססת ההגנה.

ובמה אמורים הדברים. אין חולקין כי אלה הלוקים בפסיכוזה הפרנואידי, המאופיינת בקנאה פתולוגית, "עלולים להיות תוקפניים כלפי בן הזוג או כלפי שותפים, כביכול, 'לבידה'" ("פרקים נבחרים בפסיכיאטריה", בעריכת חנן מוניץ, מהדורה חמישית, ע' 261; פרופ' טיאנו הינו בין עורכי הספר, והוא הפנה לספרו זה, בחוות דעתו ובעדותו).

דא עקא שבמקרה זה, ה"מועמדים" שהיו עלולים להוות יעד "טבעי" לפגיעה מצד הנאשם - בשל חשדות שווא ל"קשריהם המיניים" עם אשתו - לא שימשו מטרה לפגיעה מעין זו במשך שנים ארוכות, והנאשם לא גילה כל תוקפנות כלפיהם. ויושם אל לב: כל אותם "שותפים לבידה" היו מוכרים אישית ומקרוב לנאשם, וביניהם הוזכרו מדריך בפנימיה בה עבד הנאשם (נ/6); קרובי משפחה למיניהם המוזכרים בעדותה של הגב' דהאן, ואף ד"ר פוקס עצמו, שנכרך בחשדות השווא של הנאשם. עוד יצוין כי הנאשם חזר והדגיש בהזדמנויות שונות, כי לא ביקש מעודו לפגוע באשתו - שהייתה עלולה, מטבעה של מחלתו, להוות יעד מרכזי לתוקפנותו - וכי האלימות שיוחסה לו באירוע בודד, לא הייתה מכוונת כלל.

נמצא אפוא, כי הטענה בדבר "הכנסת" הרב המנוח לקהילה הפסיכוטית המקננת במוחו של הנאשם, אינה מתיישבת עם "התנהלותו הפסיכוטית" הכללית של הנאשם.

עוד יש להזכיר, בהקשר זה, כי הנאשם לא שינה יחסו לרב גם לאחר שמצבו הנפשי יוחסיו עם אשתו התדרדרו בשנת 2009 - באותה שנה כזכור, פנה הנאשם לד"ר פוקס לקבלת טיפול. גם בשלב זה לא "נכנס" הרב למחשבותיו הפסיכוטיות של הנאשם, כמי שמבקש להרע לו, זאת למרות שהנאשם סבר, בינו לבין עצמו, במהלך הזמן, כי העצות שקיבל מהרב לשמור על שלום בית, ולפנות לקבלת טיפול פסיכיאטרי, הינן עצות מוטעות, לכאורה, וכי הוא אף עובר סוג של השפלה אישית באיזור מגוריו, בשל המשך שמירת הקשר עם אישה ה"משרכת דרכיה";

זאת ועוד; מהפרטים הנלמדים מפיו של הנאשם, כעולה מחוות דעתה של ד"ר נעון, לא ראה הנאשם ברב המנוח כמקור העצה היחיד, שעליו סובב קשר הנישואין, ככל שקרב מועד אירוע הדקירה.

כך עולה מחוות הדעת כי הנאשם פנה גם לקבלת עצות מאחרים, שאף הם יעצו לו תחילה, להישאר בביתו ולא לאלץ את אשתו להתגרש ("הלך להתייעץ עם רבנים מאלעד והבין מהם לאחר מה שסיפר להם שהאישה חולה והם הציעו לו לא ללחוץ עליה", ע' 5 לחוות הדעת); הנאשם מספר גם כי הגיע להחלטות עצמאיות משלו בעניין זה. כך סיפר, כי החליט להישאר בבית, שכן "לא היתה לו ברירה מאחר ויש לו ילדים בבית ורצה להיות בקירבתם כדי לעזור להם במצבם" (ע' 6); "גם היה לו קשה להחליט כי לדבריו יש לו ילדים שלא יכול להשאירם עם אמא לא בנורמה ויפקיד אותם בידי אישה לא יציבה כאשתו" (ע' 7).

עוד עולה מחוות הדעת, כי בתקופה שקדמה לאירוע, ניצב הנאשם בפני שתי דעות סותרות, זו של הרב שיעץ לו להישאר בבית, ואלה של יועציו האחרים, הרבנים המקומיים, המקורבים לנאשם, שיעצו לו לפנות לבית הדין לצורך קבלת החלטה מחייבת - לכיוון גירושין - כפי שעולה מדברי הנאשם. עצם קיומה של "דילמה", כניסוחה של ד"ר נעון, מצביע לטעמי, מיניה וביה, כי הנאשם לא ראה עצמו חייב בציות ללא עוררין לרב. אכן, בסופו של דבר החליט הנאשם להתנתק מכל יועציו, הרב המנוח והאחרים, ו"להתרכז בכל הסוגיה לבדוק בכוחות עצמו לא להקשיב לזה ולא לזה ואז החל ללמוד בתורה שמלמדת על טוהר המידות..." (ע' 7 לחוות הדעת, ההדגשה אינה מופיעה במקור).

נוכח האמור, ניתן לקבוע כי הרב חדל להיות המקור שבלעדיו אין, שהיה "אחראי" להמשך קשר הנישואין, על פי תפיסת הנאשם; הכללתו של הרב המנוח במחשבתו הפרנואידית של הנאשם, בשל העצות שנתן לנאשם, אינה עוד מובנת מאליה, גם מהיבט זה.

ד"ר נעון, עומדת בחוות דעתה על ה"הארה הרוחנית" ("נפילת האסימון"), אליה הגיע הנאשם, שבעקבותיה החליט לפגוע ברב המנוח; הנאשם, כך נטען, הגיע לתובנות חדשות, כי עצות הרב מוטעות ומוטות בשל תאוות ממון. עצות הרב גרמו לכך שהנאשם יישאר בקשר עם אשה לא ראויה ("מזנה"), ואף החטיאו את הציבור.

דא עקא, שהנאשם עצמו, לא טען כי ביקש לפגוע ברב בשל עצותיו המוטעות הנוגעות לאשתו, והדברים הוסברו בעדותו של ד"ר רוני שרף. הנאשם הסביר בחקירתו, כי בפגישות האחרונות עם הרב לא דן עמו כלל בעניינה של אשתו: **"זה לא היה המפתח"**. באמרה נוספת הוא מסביר כי- **"...בצורה עקיפה בוודאי שיש קשר בין הנושא שביני לבין אשתי, לבין דקירת הרב. אך לא זו המחשבה, הפעולה שרציתי להוכיח כנקמה או כאכזבה מהרב. אלא כמחאה חברתית בנושא צדק הטוהר והמידות..."**. גם מחוות הדעת השניה (ד"ר רזניק), עולה, כי הנאשם הגיב "ברגזנות מסוימת" לאחר שנשאל האם פגע ברב בשל העצות המוטעות שקיבל בעניין קשר הנישואין, ושאל, "למה אתם חוזרים על זה? זאת לא הייתה סיבה עיקרית. לדבריו היו סיבות אחרות ונותן הסבר על משימה אלוהית".

עוד יש לציין, כי מחוות דעתו של פרופ' טיאנו, עולה, כי הנאשם "תפס עצמו כמי שנאלץ בעצת הרב לשכב עם זונה", ואולם מחוות דעת זו עצמה, עלה, בד בבד, כי "בחצי השנה שקדמה לאירוע לא היו לו יחסי אישות", בגלל סירובה של אשתו לקיימם (ע' 4 לחוות הדעת); מכל מקום אין באמירה זו כדי להצביע על מחשבת שווא כלפי המנוח.

ההגנה טוענת בנוסף, כי נוכח מחשבתו הפרנואידית בקשר לרב, הנאשם "הלביש" על הרב המנוח את דמותו של בלעם, שבתי בן צבי, או "ארמילוס"; פרופ' טיאנו מציין בחוות דעתו, כי הנאשם אמר לו "שהחל לחוות את הרב כשבתאי צבי...במשך השעות בהן היה מלמד את הילדים עמדה מול עיניו דמות הרב";

בדברי הנאשם בחקירה אין כל ביטוי ממשי לתיזה זו.

הנאשם הסביר כי בלעם "לא משול" בעיניו לאיש; שוב ושוב חזר הנאשם על הבהרותיו באמרותיו השונות, כי סיפור בלעם בו נתקל בפרשות בלק ופנחס, בתקופה הסמוכה לאירוע, היה מקור לימוד להבנה עמוקה יותר של התכונות הנדרשות ממנהיג רוחני, האמור להיות **"ברמה גבוהה וקדושה"**, ולנזק העלול להיגרם משיקול דעת המוטה בשל תאוות ממון, בדומה למה שאירע בסיפור בלעם. גם מדרך אזכורו של שבתאי בן צבי על ידי הנאשם בחקירה, עולה, כי מדובר בציון של דמות נוספת בהיסטוריה היהודית (בדומה לבלעם), שהכזיבה חרף הציפיות הגבוהות ממנה (**"כי אדם קדוש זה עד הסוף, לא כמו שראינו שהיה משיח שבתאי בן צבי"** (ת/4, ע' 9 ש' 16-17)). באזכור דמויות אלה, אין כדי להעיד

על קיומן של מחשבות שווא או על דמוניזציה חולנית של הרב, אלא על שימוש שעשה הנאשם בתכנים תנכיים או היסטוריים, לצורך המחשה והבהרת תהליך הלמידה שבעקבותיו הגיע לתובנותיו באשר לדרך ההתנהלות הנדרשת והמצופה בחצרות הרבנים.

באשר ל"ארמילוס" - מציין הנאשם כי מהותו של מושג זה, המוזכר בכתבי הקודש, אינה נהירה לו כלל ועיקר, ולא עולה מדברי הנאשם כי אזכורו של "ארמילוס" זה, שימש "השראה" כלשהי לנאשם, באירוע הדקירה.

בטיעוניה ביקשה ההגנה גם להתבסס על אמירות אחרות של הנאשם, שמהן ניתן להסיק, בכל זאת, לטענתה, את תפיסתו הפסיכוטית של הנאשם כי הרב ניסה לפגוע בו.

ההגנה מפנה בעניין זה לתצהיר נ/5, שנערך על ידי פרופ' לרנר (כמעט שנה וחצי לאחר בדיקת הנאשם על ידו במסגרת נ/4), בו הסביר פרופ' לרנר כי הנאשם השווה את הרב ל"בלעם", "ונתן כל מיני דוגמאות מהתורה", ו"**אמר לי שהוא חושב שהרב רוצה להזיק לו דרך העצה שלא להתגרש מאשתו, וזה הביא אותו למחשבה ולהבנה שהרב לא אמיתי**". לא מדובר במחשבות הגיוניות אלא במחשבות שווא פרנוידליות כלפי הרב. (ההדגשה לא במקור).

דבריו של פרופ' לרנר אינם מהווים אלא התרשמות ראשונית, בלתי ממצה, שלא התיימרה ליתן אבחנה בעניינו של הנאשם; פרופ' לרנר שערך בדיקה קצרצרה בלבד לנאשם, בבית המשפט, למחרת יום האירוע, ציין נ/4, כי קודם לכן, יש לאשפזו במסגרת הסתכלות, לצורך קבלת "החלטה ברורה" לגבי המצב הנפשי.

זאת ועוד; האמירות המתוארות נ/5, נמסרו לאחר שהנאשם כבר נחקר במשך שעות ארוכות במסגרת ת/1, והשתתף בשחזור המעשה, ת/4. באמרותיו אלה כבר פרש הנאשם את "משנתו" בעניין מניעי הפגיעה ברב. ברי כי דבריו המקוטעים והחסרים של הנאשם נ/5, במהלך בדיקה חפוזה וראשונית, שלא התיימרה לקבוע אבחנה נפשית, הינם בבחינת הוצאת הדברים מהקשרם הכולל, כפי שעלה בחקירתו של הנאשם. אין בדברי הנאשם, בנסיבות אלה, כדי להקיף ולשקף את מלוא מניעיו והלך נפשו של הנאשם, באופן שניתן ללמוד מהם על הליך פרנואידי הנקשר לרב המנוח.

אמירה אחרת לה טוענת ההגנה, קשורה בהתבטאותו של הנאשם בת/1א (ע' 30, ש' 1-7), בה ציין כי אינו "פועל פשוט" אלא "דמות חשובה" באלעד, וכי עצות הרב בעניינו "הפוך מציבור שלם", "קונות" לרב "סקופ"; "רייטינג", שכן הן עשויות להוביל למסקנה כי "הרב מסתיר משהו" בעצותיו, שהציבור הרחב אינו מודע לו. נטען על ידי ההגנה, כי בכך ניסה הרב לפגוע בשמו הטוב של הנאשם, ולרכוש לעצמו שם על חשבונו של הנאשם.

אין לקבל הנחה זו. ראשית, עולה מחוות הדעת הראשונה (ע' 7), כי הנאשם השמיע דברים דומים גם בפני ד"ר נעון, ואולם אלה מובעים דווקא בלשון מסתייגת, בדרך של השערה בלבד, והנאשם מציין שם כי עצות הרב ניתנות "אולי גם כן למשך המונים... אולי חשבו אנשים שיש בו משהו מיוחד וזה ימשוך אליו יותר אנשים והוא יהיה עוד יותר עשיר". שנית, לא ניתן להגיע למסקנה ברורה כי הנאשם סבר שהרב המנוח ביקש לפגוע בו ישירות בדרך מתן העצה "ההפוכה"; ושלישית, בהיעדר חקירה נגדית, קשה לקבוע מתי הגיע הנאשם לכלל "תובנה" זו בציר הזמנים הנוגע לאירוע הדקירה: האם מחשבה זו צצה במוחו במהלך החקירה, בדיעבד, או קודם לכן, ובאיזו תקופה.

עוד נטען, כי הנאשם אף גילה מחשבות רדיפהביזאריות כלפי המנוח, היינו, כי היה מעורב ב"קונספירציות עלומות", ועמד בקשר עם מנהיג החיזבאללה חסן נסראללה (הודעתו של בן לולו, ת/28 עמ' 3 שורות 9-12), וכי בביתו של הרב ביקרו קציני משטרה בדרגות גבוהות (חוות דעת פסיכודיאגנוסטית-נ/7).

נוכח שתיקתו של הנאשם במשפטו, לא ניתן היה לבחון כיצד מגיע הנאשם למסקנה זו, ומהי כוונת הדברים; עם זאת, מאמרות הנאשם, עולה, כי הנאשם התעניין בנעשה אצל הרב, וחיפש מידע הקשור בו באמצעי התקשורת השונים, ואין להוציא מכלל אפשרות כי מדובר בשמועות שהנאשם נתקל בהן במהלך ליקוט המידע. באמירות אלה, שלא הופרכו, אין כדי לבטא מחשבות בדבר תיאור מצב דמיוני, מצב שווא, שאין לו בסיס במציאות.

נוכח ביקוריו התכופים אצל הרב, נחשף הנאשם גם למידע נוסף, ועמד מקרוב, בדרך בלתי אמצעית, על סוג קהל הפונים לרב. אין מחלוקת, כי רבים שיחרו לפתחו של הרב המנוח, ומן המפורסמות הוא כי המגיעים לחצרות הרבנים הבולטים נמנים עם כל שכבות הציבור, ואף בעלי דרגה ומעמד אינם מדירים רגליהם מביקורים אלה. אין איפוא באמירות אלה, על פניהן, כדי לבסס טענה בדבר קיומן של מחשבות שווא, נטולות ממשות.

עוד יש לציין, כי עיקר השגותיו של הנאשם כנגד התנהגות הרב, התבססו על מראה עיניים, היינו על התרשמות הנאשם מהיקף נכסיו של הרב; כספים רבים ששילם בחצר הרב במהלך השנים - הנאשם הסביר לשוטר תמיר עם מעצרו, כי הרב "פשט לו את העור"; הנאשם אף העיד על מצוקתם של אחרים - כלכלית ואחרת - נוכח התנהלות הרב, לה היה עד מקרוב. דבריו אלה של הנאשם לא הופרכו כלל, וההגנה לא טענה כי הינם נטולי בסיס, באופן שיצביע על כך כי מדובר במחשבות שווא.

מחשבות הגדלות

ההגנה טוענת כאמור, כי הנאשם ביצע את המעשה מתוך מחשבות שווא של גדלות, על רקע מצב פסיכוטי. מחשבות פסיכוטיות אלה כללו תפיסה עצמית של היות הנאשם "משיח" או "קדוש" הפועל מטעמה של "שליחות אלוהית".

ייתכן כי בהקשר זה, כי בבדיקות השונות, נשללה האפשרות כי הנאשם ביצע את המעשה בהשראת "קולות" או "רעשים" אחרים, או כי סבל מהזיות פסיכוטיות אחרות, והגנה אינה טוענת דבר בעניין זה. מן הראוי לציין, כי ד"ר נעון העלתה בחוות דעתה השערה כי הנאשם שמע בכל זאת, בעבר, קולות של "הכרובים בבית המקדש", אולם מדובר בהנחה חסרת ביסוס ממש; הנאשם שלל זאת, ואף ד"ר נעון מציינת כי "בעת הבדיקה לא הייתה עדות לשמיעת קולות".

הטענה בדבר התפתחות קיומן של מחשבות שווא של גדלות, המתבססת בעיקרה על קביעות נחרצות המופיעות בחוות דעתו של פרופ' טיאנו, ובמידה צנועה יותר בחוות דעתה של ד"ר נעון, אינה מבוססת.

בכל אמרותיו של הנאשם במשטרה, לא עולה כלל, כי הנאשם משים עצמו "כמשיח" או כמי שפועל מכוח "שליחות" אלוהית, או כבעל כוחות על אחרים.

החוקרים חזרו וחקרו את הנאשם בעניין זה, כדי לעמוד על מניעי מעשיו; הנאשם השיבם, כי הגם שמקובל לסבור על פי תפיסת העולם הדתית, כי המשיח עתיד להגיע מבין פשוטי ארץ, וכי "כל אחד" יכול להיות "משיח", הרי שאין הוא סבור

כלל כי הוא הוא המשיח הנבחר; הנאשם אף מבהיר כי שלל אפשרות זאת "מכל וכל" בשיחות עם אחרים; הנאשם הבהיר, כי אינו יודע כלל מהי משמעות המושג "משיח בן יוסף", ובאשר לזהותו של "משיח בן דוד", אומר הנאשם: **"אין אני יכול להגיד לך... כמו שכולנו יכולים להיות. גם החוקרים יכולים להיות..."**; הנאשם אישר כי נהג לדבר על פעמי המשיח בבית הכנסת במסגרת "חידושי תורה", אולם לא היה לכך כל משמעות ייחודית: **"פעם על משיח, פעם על זה, פעם על זה, כל פעם משהו אחר..."**; עוד עולה מדברי הנאשם, בעניין אחר, כי ככל שביקש למצוא סימנים לביאת המשיח בדור הזה, הרי שהוא מבין היטב את האבסורד שבהקבלה שערך בין להבת קידוח הגז ליד ביתו, לבין הסימנים המופיעים בנבואת ירמיהו ("סיר נפוח"; "מצפון תיפתח הרעה"), ואף מטיח בהיתול מה, בחוקרים המבקשים לרשום את הדברים: **"עזוב בא הנה, יאשפזו אותי בסוף, עזוב אותך..."**.

הנאשם אף שולל מפורשות, כי פעל מכוחה של "שליחות" כלשהי (**"לא עזוב שליחות, אל תדבר איתי בגובה כזה"**); **"איני מגדיר זאת כשליחות אלא כמחאה על כבוד שמיי, וכאכפתיות על צער עם ישראל בצער השכינה"**, וכיו"ב). עוד הסביר, כי הגיע למסקנה כי עליו לבצע את המעשה, נוכח ההתעמקות בספרי הקודש, ולא משום שליחות "חיצונית" כלשהי שהוטלה עליו.

ההגנה מפנה כאמור, לדברי הנאשם בבדיקות השונות, מהן ניתן להסיק את קיומן של מחשבות הגדלות: כך, בדוח הפסיכודיאגנוסטי מיום 2.10.2011, נרשם מפיו של הנאשם כי "לאחרונה מקבל כל הזמן מסרים, תוך כדי קריאת ספרי דת, על הילדים ועל מה שנעשה בבית" **"אני יודע הכל מה קורה, בלי להיות שם ולראות"**. גם את הסימנים להתחזק בדת הוא מקבל תוך כדי קריאה, **"כך גם הבין כי הוא המשיח"**; בחוות הדעת השניה מיום 31.10.2011, צוין כי בבדיקה מיום 29.8.2011, הנאשם "נותן רמזים על כך שהוא משיח ובעל משימה אלוהית להביא צדק לעולם"; בבדיקה שנערכה על ידי פרופ' טיאנו ביום 15.8.2012, מצוין באורח חד משמעי כי הנאשם **"ראה עצמו כמשיח החייב לשים סוף לחמדת הממון של הרב"**; "בתקופה הראשונה של האשפוז עדיין חשב שהוא המשיח, הפועל כמצוות פנחס בן אלעזר הכהן" (ההדגשות אינן מופיעות במקור).

אין לראות באמירות אלה ראייה ממשית, להוכחת התיזה הנטענת.

יש לזכור, ראשית, כי הבדיקות מסתמכות בעיקרן על דברי הנאשם בפני הבודקים, ואולם נעדרת מחוות הדעת השונות התייחסות למכלול דבריו של הנאשם בחקירתו הממושכת במשטרה, בה שלל, פעם אחר פעם, כמתואר, את האפשרות כי ראה עצמו כ"משיח" או כי פעל ב"שליחות אלוהית".

פרופ' טיאנו שבדק את הנאשם כשנה לאחר האירוע, מצטט אומנם קטעי דברים שאמר הנאשם בשתי האמירות הראשונות - אין בחוות הדעת איזכור לאמרה מיום 10.8.2011, ונראה כי אין מדובר בציטוט מתוך תמלילי ההקלטה - ואולם אין באמירות עליהן מסתמך פרופ' טיאנו כדי לשקף את דברי הנאשם וכוונתם במלואם.

שנית, בולטת לעין העובדה, כי בשתי הבדיקות הפסיכיאטריות הראשונות שנערכו סמוך לאירוע - זו שנערכה על ידי פרופ' לרנר, וזו שנערכה על ידי ד"ר נעון - נעדרת כל התייחסות מצד הנאשם ל"משיחות" או ל"שליחות". פרופ' לרנר ציין בתצהירו, כי הנאשם אמר לו רק כי רצה לפגוע ברב "המתחזה" וכיו"ב, ואילו ד"ר נעון הקובעת כי יש **"סימנים"** למחשבות שווא של גדלות, אינה מזכירה כלל כי הנאשם מעלה טענות משיחיות וכיו"ב. לא למותר להזכיר, כי גם השוטר בן לולו מסר בעדותו כי הנאשם לא טען בפניו כי ראה עצמו כמשיח, בעת השיחה שנערכה עמו בבית החולים 'שער

מנשה', ביום 2.8.2011, היינו שלושה ימים לאחר האירוע.

כיצד ניתן אפוא, להסביר את פשרו של אותו מעבר חד בין הדברים שמסר הנאשם באמרותיו ובבדיקותיו עד יום 10.8.2011, בהן לא הועלתה גירסת ה"משיחיות", לבין העלאת גירסה זו, החל מחודשיים לאחר מכן, כמפורט בדוח הפסיכודיאגנוסטי ובחוות הדעת השניה; בהקשר זה יוזכר, כי בחוות הדעת השלישית והרביעית מדבר כבר הנאשם על "משיחיותו" בלשון עבר, וטען כי "התפכח" בינתיים ממחשבות אלה.

שינוי גירסה זה ניתן לפרושים היפותטיים אלה או אחרים, שעל הנאשם היה מוטל מטבע הדברים, הצורך להסבירם. אפשרות אחת עולה מחוות הדעת השלישית, ומעדות ד"ר קליאן וד"ר שרף, כי הנאשם נתן הסבר זה בדיעבד, לאחר מעשה, ולא עובר לביצועו.

אפשרות אחרת הינה כי הנאשם החליט, עם חלוף הזמן, לבחור לעצמו קו טיעון מניפולטיבי שיחלצו מאחריות למעשה, באמצעות העלאת טענה חדשה כי ביצע את המעשה כשליחות משיחית, וזאת כדי להטיל ספק בדבר כשירותו הנפשית.

באשר להימנעות הנאשם ממסירת עדות במשפטו, טען ב"כ הנאשם כי אין בכך כדי לעמוד לרועץ לנאשם. נטען, כי הנאשם מסר גירסה אחידה בכל אמרותיו מחוץ לכתלי בית המשפט; כי עובדות האירוע אינן שנויות במחלוקת; כי הותר רושם מהימן על המומחים השונים - פרופ' טיאנו קבע שהנאשם אינו מתחזה- וכך אף התבטא ד"ר שרף בעניין זה. עוד צוין כי ככל שהדברים נוגעים לאבחנה הפסיכיאטרית, לא היה בעדות הנאשם כדי לתרום להבהרת הנושא.

כפי שנפסק בעבר, טענת אי שפיות המועלית על ידי נאשם, שנמצא כשיר לעמוד לדין, אינה יכולה כשלעצמה, להוות צידוק להימנעות ממסירת עדות, ואף עלולה לערער את הקביעות בחוות הדעת הפסיכיאטריות שהביא מטעמו. בעניין זה נקבע כי מי שנמצא כשיר לעמוד לדין-

"...מסוגל להסביר מנקודת מבטו את מצבו. הלכה היא, כי החלטת מערער 2 שלא להעיד ולהיחשף לחקירה נגדית, על אחת כמה וכמה כאשר נתונים בחוות דעתו של המומחה מטעמו דרשו הסבר, מחלישה כשלעצמה את תוקף חוות הדעת שהוגשה מטעמו (ראו ע"פ 4473/03 שטרייטנר נ' מדינת ישראל (29.10.2007)). לצורך הכרעה בתיק זה ותוך מודעות לכך שמערער 2 סובל ממחלת נפש, יובהר כי אי מתן עדות על ידו במהלך המשפט הוא בעל משקל ראייתי לא כנתון בפני עצמו בבחינת ה"יש" הטמון בו בגדר תוספת ראייתית אלא על ה"אין" שבו. דהיינו, בהעדר מענה או גרסה נגדית, מתחזקות ראיות התביעה לגבי המחלוקות העובדתיות בין הצדדים".

(חוות דעתו של כב' השופט נ' הנדל ב- ע"פ 2098/08 פרעוני נ. מדינת ישראל, פסקה 19, ניתן ביום 28.12.2011).

דברים אלה נכונים גם בעניינו של הנאשם.

לא הייתה לכאורה, כל מניעה אובייקטיבית כי הנאשם, שאין חולק כי הוא כשיר לעמוד לדין, ימסור עדותו מעל דוכן העדים. מחוות הדעת האחרונה מטעם ההגנה, שניתנה על ידי פרופ' טיאנו, כמו גם בחוות דעת שקדמו לה, נקבע, כי בבדיקת הנאשם נמצא כי "המודע צלול. ההתמצאות במקום, בזמן ובאישיות תקינה". הנאשם לא חסך במילים בחקירתו ובבדיקות הפסיכיאטריות השונות. נדמה שאין גם מחלוקת - וניתן לעמוד על כך בהקלטות החקירה במשך שעות ארוכות, כי לנאשם רמת אינטליגנציה גבוהה; הוא וורבלי ורהוט דיבור, מגיב ומדבר לעניין, למעט "קפיצות" מסוימות בין נושאים, שאינה משמעותית להבנת הדברים. גם בחוות הדעת השלישית, קיים פרוט רב באשר ליכולותיו הוורבליות והקוגניטיביות של הנאשם.

טענת ההגנה בדבר היכולת להתרשם מאמינותו של הנאשם, על פי אמרותיו מחוץ לכתלי בית המשפט, אינה ממשית, ללא בחינת עדותו של נאשם בדרך בלתי אמצעית, בחקירת שתי וערב, המהווה כלי ראשון במעלה לצורך בחינת אמיתות הגרסה.

זאת ועוד; גם מהראיות שהוצגו, עולים סימני שאלה באשר לגרסות הנאשם, שחייבו מתן התייחסות מצדו; ראשית, גירסתו של הנאשם בחקירה סתרה לעיתים עדויות אחרות. כך, הכחיש הנאשם באמרותיו, את דברי השוטר בן לולו שטען בהודעתו כי הנאשם אמר לו שתכנן לפגוע ברב שבועיים קודם לאירוע (ת/28, ע' 3, ש' 25 - 26), ואף כעס על הרב שלא איפשר לו לשבת לידו "בניגוד לאחרים" (ת/28, ע' 3, ש' 19-21); הנאשם גם הכחיש את דברי השמש אחר כך כי ניסה להידחף לעבר הרב לפני שדקר אותו.

שנית, עלה מחוות הדעת השלישית, כי התייחסות הנאשם בפני הבודקים אינה ספונטאנית, וכי הנאשם **"בורר את הפרטים שמוסר...מנסה להבין את כוונת הבודקים לגבי השאלות שנשאל"**, ומכאן שהתרשמות ד"ר שרף מאמינות הגרסה שנמסרה, נמצאת מסוייגת בחוות הדעת, שהיה שותף לעריכתה. גם ד"ר קליאן ציין בעדותו, כי התרשם מכך שהנאשם **"...בודק מה לענות ומה לא לענות, ומחפש את הדרך הטובה להגן על עצמו בצורה הטובה ביותר"**.

עוד יש לציין בעניין זה, כי הנאשם עצמו אישר בחקירתו כי הוא מודע לאפשרות מתן הסבר מניפולטיבי בדבר מצבו הנפשי - **"אני יכלתי לבוא ולבנות על הקלף הכי פשוט, חולה נפש...יכולתי לבוא ולהגיד 'לא יודע, דמיינתי דמיונות, אני חלמתי'; ולבסוף, גם ד"ר נעון אישרה בעדותה כי אינה מתיימרת לקבוע על פי דברי הנאשם בפניה את נכונות טענתו כי לא התכוון להמית את הרב: 'אני בכלל לא יודעת מה בדיוק הוא רצה באותו רגע, יכול להיות שהוא רצה...להראות לכולם שהוא עושה את הצדק...'"**;

בשל הימנעותו ממסירת עדות, לא המציא אפוא הנאשם כל הסבר לשינויים בגירסת "המשיחיות", אותה העלה בפני חלק מהבודקים. אי מסירת הסבר בעניין זה, מחליש את תקפותן של חוות דעת השניה והרביעית המסתמכות על גרסה זו, ומחזק את הנאמר באמרותיו של הנאשם, בהן שלל את התיזה המשיחית. גירסת הנאשם בחקירה משתלבת, כאמור, גם עם אי העלאת טענת "משיחיות" במהלך הבדיקות הראשונות שנערכו על ידי פרופ' לרנר וד"ר נעון ב"זמן אמת", בתכופ לאחר אירוע הדקירה.

בחוות דעתה של ד"ר נעון צויין, כי גילתה "סימנים" בלבד, למחשבות גדלות אצל הנאשם, בכך ש"בתאוריו יש רמיזה כך שהוא חכם בתורה מלמד אנשים נותן עצות לזוגות בבעיות נישואין ומצליח לעשות שלום בית ומבורך מפורסם מקובל אך בניגוד לדרכי הרב הוא לא נטל כסף אלא מצוין שכל מעשיו על טוהרה וקדושה". במהלך עדותה, טענה ד"ר נעון באופן

החלטי יותר, כי אכן מדובר היה במחשבות גדלות, ולא רק ב"סימנים" למחשבות אלה, אולם, נדמה כי העדה לא הצליחה ליתן הסבר של ממש מדוע שינתה טעמה לסילוק ההסתייגות שעלתה מחוות הדעת.

קביעתה של ד"ר נעון בדבר קיום מחשבות הגדלות או סימניהן, אינה מבוססת, כעולה מדברי העדה עצמה; ד"ר נעון העידה בגילוי לב, כי נקטה בלשון מסתייגת של "סימנים", שכן לא היה ברור לה אם טענת הנאשם כי הוא עולה על רבו, הינה בבחינת מחשבת גדלות, שכן אינה בקיאה בהווה הדתית - תרבותית ואף אינה בטוחה, אם לטענות הנאשם בדבר השכלתו ופעילותו התורניות, יש בסיס אובייקטיבי מוצק.

אמירותיו של הנאשם בעניין יכולותיו וכישוריו, כמפורט בחוות הדעת, אינן מעידות כשלעצמן, על תסמיני מצב פסיכוטי ופגיעה בבוחן המציאות, ואף נראה כי אינן רחוקות מהאמת. הנאשם ציין באמירותיו ובפני הרופאים הפסיכיאטרים, ובכללן בפני ד"ר נעון - ועל עובדות אלה לא חלקה ההגנה - כי עסק בהוראה ולמד לימודים גבוהים; אין גם חולק, כי עסק בפעילות קהילתית מגוונת בהיבטים תורניים שונים. גם מהודעתה של הגב' דהאן, ת/35א, עלה, כי הנאשם **"הוא מורה ומרצה, הוא חזן הוא נותן הרצאות בבתי הכנסת, כשהיה שומע על ילדים נושרים היה נותן להם מדי פעם הרצאה ומחזק אותם"** (ש' 52-53). הדברים עולים גם מדברי העד שמעון הראל.

הנאשם מתאר אומנם בחקירה, כי הגיע לידי התעלות רוחנית במשך הימים בהם התעמק בכתבי הקודש, ואף הגיע למסקנה כי במקום שבו כשל הרב מנוח, היינו בחמדת ממון, לא נכשל הוא עצמו, במסגרת עיסוקיו בפעילותו קהילתית, ודברים אלה לא נסתרו.

ניתן להניח כי הנאשם מכיר אומנם בערך עצמו, וביכולתו להגיע להתעלות רוחנית, אולם הוא עצמו אינו רואה בכך רבותא; הנאשם מציין כי כל "יהודי" - ולא רק הוא עצמו - **"כל יהודי אשר יחפצו וחשקו לדעת את תורת השם ואת הטמון בה, תוך כדי טיהור ותיקון המידות הפנימיות אשר בנפשו, אכן בוודאי יכול להגיע למדרגות נעלות עד רוח קודש ונבואה..."**, ואולם עם זאת, הוא מסתייג ונזהר מלייחס לעצמו כוחות "על", ומעיד כי אינו רואה עצמו כ**"בעל שיעור קומה או בעל כוחות עילאיים...אני לא אדם רם, לא אדם רם ונישא..."**; כך לדוגמא, מסתייג הנאשם מלייחס לתפילה שנשא עבור פלונית שהתקשתה להיכנס להריון, "אחריות" להריונה המוצלח: **"ואנימאמין, לא בגללי, תפילה של יהודי ליהודי יכולה להשפיע אנשים"**; עוד התבטא הנאשם בחקירה ואמר כי **"כל אדם ואדם" - "יש בו כוחות שיכולים להיות בו והתעלות אפילו יותר מרבו... כפי שמצינו בתנ"ך גם, שאלישע התעלה מעל אליהו..."**, ואולם גם בעניין זה מסתייג הנאשם וקובע כי **"אני אישית לא חשתי בזה, לא הרגשתי בכוח הזה..."**.

אמירות מסתייגות אלה לא נבחנו על ידי ד"ר נעון, קודם שכתבה את חוות דעתה. ד"ר נעון הביעה משום מה, עמדה נחרצת ואף מבטלת, כנגד הצורך לעיין באמירות שמסר הנאשם בחקירתו - עד סיום בדיקתה של ד"ר נעון כבר נחקר הנאשם בימים 29.7.2011 ו- 1.8.2011; הנאשם השמיע בחקירתו אמירות מהן ניתן ללמוד על תפיסת עולמו גם בסוגיות הקשורות בעולמו התרבותי והדתי, ובכלל זה דברים המעידים על כך שנמנע במפגיע מלייחס לעצמו כוחות או יתרונות איכותיים לא שגרתיים או לא מציאותיים. חומר חקירתי זה היה עשוי לסייע בידי העדה לגבש אבחנתה בדרך מושכלת ומקיפה יותר, על אף שנותן אני הדעת לכך שחוות הדעת ניתנה לאחר תקופת הסתכלות בת מספר ימים, בתכוף לאחר מעשה הדקירה.

ניתן אפוא, להגיע למסקנה כי הזהירות שנקטה ד"ר נעון עצמה, בקביעת קיומן של מחשבות שווא של גדלות אצל הנאשם, שפגמו בבוחן המציאות שלו, שיקפה את הספק הממשי הקיים בדבר תקפותה ורצינותה של אבחנה זו.

גם מעדותו של ד"ר פוקס, עולה, למעשה, כי התרשמותו מקיום מחשבות שווא של גדלות אצל הנאשם לא הייתה חדא וקונקרטית. ד"ר פוקס ערך את הבדיקה האחרונה בשנת 2009, בעת שחלה התדרדרות "תקופתית" במצבו של הנאשם, והתרשם מקיומו של "אלמנט של גדלות" ("פחות ביקורת מציאות למה שהוא הציג אז על הכוחות שלו, על היכולת שלו", "שזה הולך... לכיוון סכיזואפקטיבי"; "... שיש לו כוחות מיוחדים, שיש לו משימות מיוחדים, אני לא זוכר לפרטי פרטים...").

בדומה לד"ר נעון, התקשה אף ד"ר פוקס למסור בעדותו תיאור ברור בדבר מהות הפער בין המציאות לבין המצג שהציג הנאשם, ואף לא טרח לפרט את אבחנתו ברישום הרפואי שערך באותם ימים. תחת זאת הסתפק ד"ר פוקס בציון קיומה של "התנהגות מניפורמית", היינו, על פי הסברו "התנהגות ללא שליטה, קצת פעילות יתרה". ד"ר פוקס אף התרשם כי לא נשקף כל סיכון מהנאשם עקב השינוי שחל במצבו.

עוד יש לציין, כי גם אם להתרשמותו של ד"ר פוקס בדבר קיום "אלמנט" של מחשבות שווא של גדלות, היה בסיס ממשי, הרי שלמחשבות שווא אלה לא היה ביטוי חיצוני ממשי בהתנהלותו היום יומית של הנאשם, במהלכה של תקופה ממושכת למדי, לפני אירוע הדקירה. איש ממקורביו של הנאשם לא הבחין בקיומן של מחשבות מעין אלה - להבדיל ממחשבות השווא של הנאשם הקשורות באשתו - ואלה לא הטביעו חותם כלשהו על סביבתו של הנאשם, על פי העדויות שהוצגו, ובכללן עדותה של הגב' דהאן (הגב' דהאן מזכירה את האירוע הקשור בכסא שולחן המחשב, אולם אין ללמוד מהדברים שאמר הנאשם בגדר אותו אירוע, על מחשבות גדלות המצביעות על מצב פסיכוטי). בפרק זמן זה, עסק הנאשם בפעילות קהילתית ענפה ושימש כמורה, וכאמור, לא הובאה כל עדות ממקורביו של הנאשם - אלה המכירים את ההווה ואורח החיים בסביבתו של הנאשם - על התנהגות חריגה או ביזארית מצדו של הנאשם, שמקורה במחשבות שווא של גדלות.

עוד יש להזכיר כי בבדיקתו של פרופ' לרנר, כעולה מ/4 ו- 5/נ, שעות לא ארוכות לאחר אירוע הדקירה, לא נמצא כל איזכור, אף ברמז, לקיומן של מחשבות שווא של גדלות.

ההגנה מנסה לתמוך טענתה בדבר מחשבות הגדלות של הנאשם גם על ראיות אחרות.

כך, מפנה ההגנה לדבריה של הגב' דהאן, שמסרה כי בשבוע האחרון לפני האירוע, אמר לה הנאשם: **"שהמשיח צריך לבוא שכדאי לחזור בתשובה. אין זמן"** (ת/35א, ש' 118), אולם באמירה זו אין כדי להצביע על כך שהנאשם "הכתיר" עצמו כ"משיח". מעדותה של הגב' דהאן, אף עלה כי הדיבורים על ביאת המשיח לא היו חריגים למעשה, שכן הנאשם **"כלהזמןדיברשהמשיחבדרך"**; העדה ציינה בנוסף, כי עוד בתקופה קודמת, שאינה קשורה לימי האירוע, הכין לעצמו הנאשם חליפה מיוחדת אותה ילבש ביום הגעת המשיח.

בדברים אלה, אין לראות התנהלות ביזארית או פסיכוטית, החורגת מהכיסופים המקובלים בקרב אנשים דתיים- כמוהם גם הנאשם- המייחלים כל ימיהם לביאת המשיח, והדברים הינם מן המפורסמות; עיסוקו של הנאשם בימות המשיח

השתלב גם עם תקופת ימי "בין המיצרים", שחלה באותם מועדים, כמתואר. כפי שכבר צוין, מסר גם העד שמעון הראל על כך שהנאשם נשא דרשות בבית הכנסת, והזכיר את ימות המשיח, ואולם התנהגותו לא נתפסה כלל כחריגה או בלתי מקובלת בעיני העד והסביבה. הראל ונחושטן העידו בנוסף, כי התנהגותו של הנאשם הייתה רגילה לחלוטין, ואף הגב' דהאן מסרה דברים דומים לגבי התנהגותו של הנאשם ביום האירוע.

עוד מפנה ההגנה לעדותה של הגב' דהאן, בה ציינה העדה כי "**בגלל שהוא מתחזק בדת הוא נהיה משהו קדוש, הוא כל הזמן אמר זה לא בעיה להגיע לדרגות גבוהות, מה את חושבת שסתם רבי אלעזר הגיע לדרגות כאלה רוחניות? אני יכול לסגף את עצמי, אם אני לא אוכל אני אשמור על העניינים שלי**" (ע' 134, ש' 15-19). גם בדברים אלה, אין כדי להעיד על כך שהנאשם הוא ש"הכריז" על עצמו כ"קדוש", או כעל בעל סגולות קדושה יחודיות. יש לציין בנוסף, כי בהודעתה במשטרה, ת/35א, מיום 1.8.2011, בה מסרה הגב' דהאן לראשונה פרטים על התנהגותו של הנאשם, לא עלה כלל עניין ה"קדושה", והעדה ציינה רק כי הנאשם החל לאחרונה "להתחזק בדת מדי" ו"**השקיע את הכל בלימודים, העיר לי על צניעות...כל הזמן יושב ולומד או שהיה בעבודה**" (ע' 19-22).

בעניין דומה, מסתמכת ההגנה על עדותו של השוטר בן לולו, בה ציין, בתשובה לשאלת הסניגור, כי "**הוא חשב שהוא משהו עילאי...בקדושה**", ואולם מדברי העד לא עלה כי הנאשם אמר את הדברים, ונראה כי העד הסיק שזאת היא מחשבתו של הנאשם, נוכח דברי הנאשם כי "התחזק מאד" בדת, והתפלל בכותל בעת ששהה בירושלים. (ע' 38-39 לפר').

עוד לומדת ההגנה - והדברים אף מצויינים בחוות דעתו של פרופ' טיאנו - כי הנאשם התבטא באמרתו (ת/1א, ע' 25, ש' 24-36), באופן שניתן להסיק מאותה התבטאות, כי ראה עצמו במעלת "קדוש".

באמרה זו אומר הנאשם בהאי לישנא: "**...זה כבר תקופה ארוכה...שאני מאוד קידשת את עצמי, במילים אחרות, המיעוט שלי באוכל, מיעוט בבילויים...זה רק לשבת ללמוד תורה...**";

אין אני רואה כיצד יש בדברים כדי לסייע לנאשם. קשה להניח כי הנאשם סבר כי די בפעולות אלה כדי להביאו אלי "קדושה" ממש, ואכן, עולה, כי בהמשך המשפט, אומר הנאשם: "**...זאת אומרת במידה מסוימת הקדשתי את המוח ואת כל הפנימיות שלי למטרה מסוימת, לדעת ולפצח את המצב הנתון שבו הייתי...**", ומכאן, שנוספת על התהייה באשר למשמעות כוונת הנאשם, גם אי בהירות לשונית באשר לדרך השימוש שעושה הנאשם בהטיית הפעל ק.ד.ש; כך או כך, ברי שעל הנאשם היה להידרש ולמסור הסבר לדברים, ומששתק, אין באותה אמירה כדי לתמוך בטענת ההגנה.

עוד טוענת ההגנה כי ב"פסקוויל", שהוכן על ידי הנאשם, רשם הנאשם על עצמו כי הינו "קדוש", ואולם בטענה זו מתעלמת ההגנה מדבריו המפורשים של הנאשם באמרתו ת/3א בהם מחה על הדברים, וציין כי לא דיבר אלא על קדושת השם.

ההגנה טוענת בנוסף, כי מהתנהגות הנאשם בעת שהייתו בבית הרב ניתן ללמוד על מצבו הפסיכוטי.

בעניין זה צוינה הודעתו של אחד הנוכחים בבית הרב, (שמעון אסולין), לפיה נראה הנאשם לאחר דקירת הרב, כשהוא מצביע לעבר השמים ואומר את המילה "שליחות"; אלא שאסולין ציין, בד בבד, כי הנאשם "דיבר דברים לא ברורים", ו"מובאה" מקוטעת זו מדברי הנאשם אינה יכולה להצביע כנטען, על כך שהנאשם האמין כי הוא פועל אותה עת על פי "צו אלוהי".

עד ראיה אחר (מיכאל לוי) - אליו מפנה ההגנה - מסר בהודעתו כי הנאשם "נראה לא שפוי", אולם עד זה לא הבהיר כיצד הגיע למסקנה זו, ויש לזכור כי לוי נתקל בנאשם, בעיצומו של ניסיון לחלץ את הנאשם מידי המון זועם, שניסה לעשות בו שפטים, והשוטרים שפגשו לראשונה בנאשם, ליד הבית, מסרו כי הנאשם נראה "מבוהל" ו"מבולבל", דווקא.

יש לציין בהקשר זה, כי אנשי המשטרה שהשתתפו בחילוץ ובמעצרו של הנאשם (מייסלס, אבן ותמיר), לא דיווחו על כל התבטאויות של הנאשם כי פעל מכוח "משיחיות" או "שליחות" כלשהי; תמיר העיד כי הנאשם סיפר לו על מניעי המעשה, בלא שטען כלל כי פעל על פי "צו אלוהי". גם השוטר יעקב צגאי, שהיה תורן בתחנת המשטרה, מסר בעדותו כי בעת הגעתו לתחנה, סמוך לאחר מעשה, היה הנאשם "רגוע ודיבר לעניין", וקשר את המעשה שביצע ב"חמדת הממון" של הרב.

עוד מפנה ההגנה להודעתו של טובי, שעמד בתור הממתנים בחדרו של הרב; לפי דבריו של טובי, הנאשם נע מצד לצד ומשך את תשומת ליבו של העד, ואולם לא זאת בלבד שבתנועת הגוף אין בכך כדי ללמד על מצבו הנפשי של העד, אלא שמנגד, הדגישו עדי ראיה אחרים (ניסים אחרר; לוי מורחי) את התנהגותו השלווה, הנינוחה וקרת המזג של הנאשם בדקות שלפני ביצוע הדקירה; גם השמש דניאל מלכה דיווח על דו שיח רגיל שקיים עם הנאשם, וכי לא הבחין בהתנהגות יוצאת דופן מצדו בעת ההמתנה בחדר.

חסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו

קיימת למעשה, אחדות דעים בין המומחים כי הנאשם לקה בהפרעה דלזיונאלית הקשורה בקיומן של מחשבות השווא הנוגעות לנאמנותה של אשתו, וככל הנראה, גם במחשבות יחס כלפי אחרים, ככל שהם כרוכים בקנאה הפתולוגית שקננה בקרבו של הנאשם. קיימת גם הסכמה כי במועד הבדיקות הפסיכיאטריות - גם זו המאוחרת ביותר - לא דוכאו עדיין תסמיני המחלה, חרף הטיפול התרופתי שקיבל הנאשם במהלך מעצרו.

ההגנה אינה טוענת, כי בשל מחלתו היה הנאשם חסר יכולת של ממש להבין את אשר הוא עושה, וטענתה מתמקדת בכך שבשל מחלתו לא הבין הנאשם את הפסול שבמעשה.

אין לקבל טענה זו.

כפי שתואר לעיל, לא היה בהפרעה הדלזיונאלית בה לקה הנאשם, כדי להשפיע על חיי היום יום שלו, במהלך השנים, וזאת גם בעיתות של החמרה במצבו, כפי שעלה מהרישומים הרפואיים השונים. הנאשם לא ניסה מעולם לפגוע במושאי מחשבות הקנאה שלו -אשתו (למעט במקרה אחד, שהנאשם מכחישו), ו"אחרים" שהיו "שותפים" למעשיה, בנבכי מחשבות השווא של הנאשם. הרב המנוח במשך שנים, עד למקרה הנוכחי, וכך, לאחרונה, אף רבנים אחרים בישובו של הנאשם, שהנאשם התייעץ עימם בקשר להמשך קשר הנישואין, לא היוו מעולם מטרה לאלימות מצד הנאשם, ולא נכרכו

בעולמו הפסיכואטי, על רקע הקנאה הפתולוגית שקננה בנאשם.

גם על פי חוות הדעת של פאנל המומחים, קיים היה ניתוק בין הקנאה הפתולוגית לאשתו, לבין מניעי הפגיעה ברב. מומחים אלה קבעו, כי בבדיקת הנאשם לא עלו מחשבות שווא הנוגעות לרב או מחשבות גדלות, וכי מניעיו של הנאשם לפגיעה ברב, היו נעוצים בתובנות אותן פיתח עובר לאירוע. הדברים הוסברו היטב בעדויות ד"ר קליאן וד"ר שרף. נוכח מה שתואר לעיל, הרי שהתיזה שעלתה מחוות הדעת של ד"ר נעון וד"ר טיאנו, בדבר התפתחות חולנית של מחשבות השווא לכיוון מחשבות שווא כלפי הרב ומחשבות שווא של גדלות, נותרה ללא בסיס ממשי, ויש להעדיף את האבחנה העולה מחוות הדעת של פאנל המומחים, על פני חוות הדעת האחרות.

זאת ועוד; על פי ממצאי בדיקתו של פרופ' לרנר, למחרת יום האירוע היה הנאשם "בהכרה מלאה מתמצא בכל המובנים". גם הבדיקות שנערכו לאחר מכן הצביעו על "מודע צלול". אין גם חולקין כי התנהגותו של הנאשם עובר לביצוע המעשה, ובשעת ביצועו, הייתה מאורגנת ולוותה בתכנון דקדקני של מעשה הדקירה. דרך התנהלותו של הנאשם עובר לאירוע הינה בבחינת נתון נוסף, גם אם משני, לכך שלא היה במצב פסיכואטי ששלל את בוחן המציאות, ועל כך הושם הדגש בחוות הדעת של פאנל המומחים.

אכן, כפי שטענה ההגנה, נקבע לא אחת, כי "התנהגות מאורגנת, תכנון ו"רהיטות מחשבה" אינם הוכחה חד-משמעית על היעדר מחלה נפשית פעילה...גם אדם במצב פסיכואטי, שבוחן המציאות שלו נפגע, יכול לתכנן מתוך שיפוט ובוחן מציאות לא תקינים..." (עניין בחטרזה, פסקה 31; ההדגשה הוספה). עם זאת, כפי שהוסבר בעדותו של ד"ר קליאן, קיימת משמעות לצורך קביעת האבחנה הפסיכיאטרית, גם לדרך ההתנהלות שבין גיבוש ההחלטה עד מועד הביצוע. פרטי התכנון והביצוע יש בהם כדי להעיד, כי הנאשם הבין הבן היטב כי המעשה שהוא מתכוון לבצע הינו מעשה אסור, וכי עליו להסוות את מכלול פעולות ההכנה שביצע כדי להשלים את המעשה: הנאשם לא גילה לאיש ממקורביו על תוכניתו לפגוע ברב; הוא נטל את הסכין ונרתיקה בהיחבא, מחדרו של בנו, והסתירה תחילה בתוך תיק התפילין; הנאשם ידע כי נעשו בעבר ניסיונות לפגוע ברב, וכי מופקדת שמירה על הרב מחשש לביטחונו. עוד העריך כי פרק הזמן שיעמוד לרשותו לביצוע המעשה, יהיה בן שניות ספורות, בטרם יתפס, ולפיכך בחר להשתמש בסכין דווקא, נוכח נוחות השימוש בנשק זה, ולנוכח האפשרות להסתירה בבגדיו ולשלפה במהירות, כפי שהבהיר; הוא שקל ופסל אפשרות של שימוש בכלים חדים אחרים, שלא התאימו לצרכיו; כדי לאפשר לעצמו "מרחב תמרון" לצורך השלמת הפעולה, תכנן תחילה לעמוד אחרון בתור הממתנים לרב- תכנון זה לא צלח בסופו שלדבר- ואף הכין מכתב לצורך הסחת דעתו של הרב, בעודו מעיין במכתב, באופן שיתאפשר לנאשם, הרוכן אותה עת לעבר הרב, להשלים את ביצוע שלילת הסכין ופעולת הדקירה.

אכן, כפי שטענה ההגנה, מודעות לכך שמעשה אסור אינה מצביעה בהכרח על היעדר מצב פסיכואטי בזמן ביצוע המעשה. עם זאת, יש להיזהר מערבוב תחומים שכן "אמונה בצדקת הדרך", "אין משמעה שלא הבין את הפסול במעשהו, כפי שלא כל אדם הסבור כי פשעו מוצדק יחשב כמי שנכנס בגדרו של סעיף 34ח" (עניין אבשלומוב, פסקה 24).

לא רק הסתרת פעולות ההכנה מצביעה לכאורה, על הבנת הפסול. הנאשם אישר בחקירה כי ידע שהמעשה מנוגד לחוק; הנאשם מספר בחקירה, כי ידע שהוא צפוי לעמוד לדין בגין המעשה; הנאשם טוען כי לא התכוון לרצוח את הרב; הוא מנסה לגולל את האחריות למותו של הרב על אחרים, או על הטיפול הרפואי שהתעכב; הנאשם מציין בחקירה, כי הוא מודע לכך כי יוטל עליו מאסר ארוך; כי עולמו שלו ועולמם של מקורביו יתערער בצורה בלתי הפיכה בעקבות המעשה; הנאשם אף מציין, כי הוא מודע לצערם הגדול של חסידי הרב עקב אובדנו; עוד עולה, כי הנאשם מביע צער על מותו של הרב ומביע "חרטה פורמלית" (ע' 4 לחוות הדעת השניה - הבדיקה הראשונה לצורך חוות דעת זו, נערכה כחודש לאחר האירוע), באופן המלמד, גם מהיבט זה את הבנת הפסול (השוו, עניין אבשלומוב, פסקה 24).

הנאשם גם לא היה חסר יכולת בשל מחלתו, להימנע מעשיית המעשה. הנאשם אישר בחקירתו כי אם מסיבות כל שהן - הקשורות, כך הסביר, בהתפתחויות האובייקטיביות בבית הרב- לא הייתה מתאפשרת הפגיעה ברב, הרי שהיה ממשיך בנסיעה לבית אימו בדימונה. כפי שתואר, הנאשם אף הכין עצמו מראש, לאפשרות כי יגיע וישהה בבית אימו, לאחר שיגיע לבית הרב. הנאשם הכין לצורך כך בגדים להחלפה, ואף לווה כסף מהעד נחושטן כדי להשתתף בהוצאות האם. נמצא כי אפשרות הפגיעה ברב, הייתה רק אחת האופציות אותן שקל הנאשם, ולא בבחינת מטרה שבלעדיה אין.

הקשר בין מחלת הנפש לבין ביצוע המעשה - סיכום

ככל שמעשהו של הנאשם אינו "מתיישב" עם התנהגות "נורמלית", הרי שאין בעצם ביצוע המעשה כדי להכתיר את ההתנהגות כבלתי שפויה. "לא די בכך שפלוני ברר מיתה משונה ואכזרית לאלמוני, מעשה שאינו נתפס אצל אדם מן היישוב, כדי שנאמר כי פלוני סובל מאי שפיות. אין אדם חוטא אלא אם נכנסה בו רוח שטות, אך יכול ותהא זו 'רוח' בלבד אשר אך עצם מעשה העבירה מעיד על קיומה..." (עניין בחטרזה, פסקה 23).

הנאשם הבהיר באמרותיו את מניעיו לפגיעה ברב. ביסוד המעשה עמדו מניעים כלליים בעיקרם, מעוותים כשלעצמם, המבוססים על תפיסתו ו"תובנותיו" הדתיות של הנאשם. מניעים אלה נקשרים בראשיתם, ברצונו של הנאשם לצאת ממבוך בעיות קשר הנישואין, על רקע ההפרעה החולנית בה לקה הנאשם, ואולם חרף סמיכות האירועים והקרבה "הרעיונית" בין הנושאים, לא ניתן לאמץ את טענת ההגנה כי הפגיעה ברב בוצעה על רקע החרפה פסיכוטית הקשורה בבעיה הנפשית המקורית. וכבר נאמר במקרה אחר כי:

"חולה סכיזופרניה הסובל ממחשבות פרנואידיות כי אשתו בוגדת בו, עשוי לרצוח את המוכר במכולת שהרגיז אותו, ללא קשר למחלתו ולמחשבות הפרנואידיות שלו. דהיינו, ייתכנו מקרים שבהם אף חולה נפש במצב פסיכוטי לא ייכנס לגדרם של התנאים הנדרשים בסעיף 34ח' (חאמד, בפסקה י(6) לפסק דינו של השופט רובינשטיין) (עניין בחטרזה, פסקה 31).

יש לחזור ולציין, כי הנאשם לקה במשך שנים רבות בהפרעה פרנואידיה הקשורה באשתו, בלא שאותות המחלה הטביעו חותמם באופן מהותי על תפקודו הכללי, ובלא שהנאשם היווה סיכון כלשהו לסביבה, כך גם על פי עדותו של ד"ר פוקס. יש לציין בעניין זה, כי בתקופה לא ידועה, עובר לביצוע המעשה - ובייחוד בשבועות האחרונים קודם לביצוע המעשה - העמיק הנאשם לימודיו התורניים, ואף מיעט באכילה, אולם התנהגות זו לא הייתה חריגה על רקע התחרדותו הגוברת של הנאשם, ותופעות מעין אלה אירעו גם בעבר על רקע ה"אובססיות" הקשורה באשתו. עם זאת, לא עלה בדרך כלשהי, כי מעבר למחשבות השווא הכרוכות באשתו, חרגה התנהגותו של הנאשם בימים שקדמו לאירוע, ובשעות שקדמו לו, מעבר למקובל, והנאשם המשיך בפעילות קהילתית גם באותו יום עצמו, בלא שנטען כי התנהגותו של הנאשם נתפסה כביזארית, או כי אירעו תופעות המצביעות על פגיעה בבוחן המציאות.

הנאשם נהג בקור רוח רב בעת ההכנות לפגיעה ברב, וכך בעת ביצוע הפגיעה עצמה. התנהגותו של הנאשם הייתה מאורגנת ומתוכננת לפרטיה. הנאשם ראה אפשרות להימנע מביצוע המעשה, אם התנאים לא יאפשרו זאת, ואף הבין היטב את הפסול שבמעשה, הגם שמצא הצדקות לביצועו. לא נטען כי הנאשם פעל מכוחם המצווה של קולות או רעשים, ולא נמצא בסיס ממשי להפרעה בתוכן המחשבה היינו, כי הנאשם האמין כי הוא פעל מכוח שליחות או משיחיות אלוהית.

לטענה העולה מחוות הדעת הראשונה והרביעית (ובמידה פחותה יותר גם בחוות הדעת השניה), בדבר התפתחות המחלה לכיוון סכיזואפקטיבי, בהופעת מחשבות שווא פרנואידיות כנגד הרב או מחשבות שווא של גדלות, לא נמצא בסיס ראייתי ממשי, ויש להעדיף נוכח האמור, את חוות הדעת השלישית, של פאנל המומחים, ועדויות ד"ר קליאן וד"ר שרף, השוללות קשר בין קיומה של מחלת הנפש לביצוע המעשה.

עבירת הרצח

למערער יוחסה עבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, היינו בכך שגרם בכוונה תחילה למותו של אדם.

על פי ההגדרה בסעיף 301(א) לחוק העונשין, "לענין סעיף 300, יראו ממית אדם כמי שהמית בכוונה תחילה אם החליט להמיתו, והמיתו בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה, בנסיבות שבהן יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו, ולאחר שהכין עצמו להמית אותו או שהכין מכשיר שבו המית אותו".

"לשם הוכחת היסוד הנפשי של כוונה תחילה להעלה תביעה, עלפיה סעיף, להוכיח את קיומם של שלושה יסודות מצטברים: הכנה, היעדר קנטורה חלטה להמית; ע"פ 7392/06 אבו סאלח נ' מדינת ישראל (2010), פסקה 41".

נוכח נסיבות הדקירה, אין ההגנה חולקת על כך, שהתקיימו יסודות ההכנה והיעדר קנטורה. המחלוקת סבה לענין קיומה של ההחלטה להמית - "יסוד נפשי פנימי שמשמעו חיזויה מראש של אפשרות התרחשותה של התוצאה הקטלנית, ובעיקר - חפץ באותה תוצאה" (ע"פ 2507/11 אורן אוסקר נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 30.9.2013).

ההגנה טוענת, ראשית, כי בשל מצבו הנפשי, כושר השיפוט והתבונה של הנאשם היו פגומים, והיה לו קושי לגבש החלטה להמית את המנוח; אין לקבל טענה זו נוכח הקביעה לעיל כי בוחן המציאות של הנאשם היה תקין; גם ניסיונותיו של הנאשם לשכנע את חוקריו כי לא חפץ בהמתת הרב ולא ביקש לדקרו דקירה קטלנית, ממחישים כשלעצמם, את מודעותו של הנאשם למהותה של כוונת רצח המתלוות למעשה ההמתה.

ההגנה טוענת עוד, כי הנאשם עמד בצורה עקבית, בכל חקירותיו ובדיקותיו, על כך שלא התכוון להרוג את הרב אלא לפצוע אותו בלבד. הנאשם דקר את המנוח דקירה אחת בלבד, הדקירה כוונה לבטנו של המנוח, "לא לאיבר חיים חיוני", על פי הנטען; בנוסף טוענת ההגנה, כי הנאשם אף לא נעץ את כל הסכין בבטנו של המנוח, שכן על פי חוות דעתו של פרופ' היס, ת/18, כנטען, "אורך תעלת הדקירה הוא כ- 6.5 ס"מ" בעוד שאורך להב הסכין הוא כ- 23 ס"מ (ע' 52 לסיכומים, סעיף 10). עוד נטען כי הנאשם בחר בסכין זו בשל נרתיקה, והאפשרות להסתירה מתחת למכנסים, מבלי להיפצע, ולא בשל סוגה של הסכין. בנסיבות אלה, אין להקיש על כוונת קטילה מכך שמדובר בסכין עם להב משונן.

במסגרת ע"פ 10209/06 אניס אל הוזייל נ. מדינת ישראל, ניתן ביום 3.9.2012, צוין על ידי כב' השופט רובינשטיין, כי:

"נוכח הקושי להתחקות אחר צפונות ליבו של אדם, ומשהחלטה להמית היא מחשבה סובייקטיבית של הנאשם, המצויה בנבכי נפשו, ושלא תמיד ניתן להוכיחה במדויק, הוכרה בפסיקה "חזקת הכוונה", אשר "לפיה אדם מתכוון לתוצאות הטבעיות הנובעות ממעשיו" (ע"פ 228/01 כלב נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(5) 365, 376, מפי השופטת (כתארה אז) ביניש). בפסיקה נעשה שימוש במספר מבחני עזר כדי לעמוד על קיומה של כוונה, על פי השכל הישר ונסיין החיים. המצטייד בנשק ואחר כך עושה בו שימוש להמית, "חשוד" בכוונת קטילה, לא כל שכן אם היה זה נשק חם או אם בנשק קר נעשה שימוש רב-פעמי...

אינדיקציות נוספות, לצד ריבוי הפגיעות, הן מקום הפגיעה... כך גם טיב הפגיעה וצורת הביצוע מהווים אינדיקציה משמעותית לכוונה...

לעתים די בהצטברותם של מאפיינים אובייקטיביים אחדים, כגון חדות החפץ ששימש לגרימת החבלה ומיקום החבלה בגוף הקרבן, כדי להסיק באשר לכוונת הנאשם. חזקה זו מבוססת על נסיון החיים; היא אינה חלוטה, ודי בכך שהנאשם עורר ספק סביר בראיות המקימות את החזקה, על מנת להפריכה... (פסקאות יד - טז).

אולם לא רק מריבוי דקירות סכין ניתן להסיק על כוונת קטילה. בע"פ 6066/94 אבי חסן נ. מדינת ישראל (פסקה 15), ניתן ביום 26.8.1979, נאמר בעניין זה:

"...וכבר נקבע לא אחת, שאפילו דקירה אחת בחזה אשר גרמה למוות יכולה, בנסיבות מתאימות, ללמד על החלטה להמית (ע"פ 68/79, 889/78 מוגרב' נ' מדינת ישראל פ"ד לד(1) 576; ע"פ 652/90, 624/89 יחזקאל נימני נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(3) 705).

עם זאת, אין לומר שכל דקירת סכין בחזה מלמדת בהכרח על קיומה של החלטה כזו. אם נסיבות המקרה מלמדות, שעל אף שהדקירה היתה במקום רגיש כמו החזה, לא היתה כוונה לפגוע דווקא במקום זה או במקום רגיש אחר, או לפחות קיים ספק אם היתה כוונה לפגיעה במקום רגיש, אזי אין להסיק כי נתקיימה ההחלטה להמית (השווה ע"פ 511/91 אשקר נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(2) 45; ודעת הרוב בע"פ 846/92, 777/92 הררי וטירי נ' מדינת ישראל, דינים עליון מב' 167).

הנאשם נמנע כאמור מלהתייצב למתן עדות, ומכוח הוראת סעיף 162(א) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982, שתיקתו עשויה לשמש חיזוק ואף סיוע לראיות התביעה. אחת ההשלכות הנובעות לשתיקת נאשם היא המניעה הקיימת לעשות שימוש להגנתו בדברים שמסר באמרתיו.

ב- ע"פ 11426/03 אחמד חואמדה נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 31.12.2008, ציין כב' השופט פוגלמן, כי -

"כבר נקבע, כי ה"כלל שאמרתו של נאשם בפלילים שאמרה מחוץ לבית-המשפט, כשרה כראיה אם הוכחה כדבעי... אין בו כשלעצמו כדי להפוך אמרה זו לעדות: עדיין בגדר אמרה היא, שלא אומתה בשבועה (או בהצהרה) ולא נבחנה בחקירה שכנגד... רצה נאשם שאמרתו שאמר מחוץ לבית-המשפט תשמש ראיה לטובתו, עליו להעיד בבית-המשפט ולאשרה בשבועה ולחשוף עצמו לחקירה נגדית עליה. לפי השיטה הנהוגה אצלנו, זכותו של הנאשם היא לשתוק ולא להעיד בבית-

במשפט; אבל יהיו אשר יהיו התוצאות הצומחות לו לטובתו מן השימוש בזכות שתיקתו, התוצאה שיוכל לסמוך להגנתו על אמרתו שמחוץ לבית-המשפט אינה נמנית עליהן" (ע"פ 205/75 קרנץ נ' מדינת ישראל, פד"י ל(2), 471, 474 (1976). ...דברים אלה יפים אף לעניינו. משסירב אחד מההיחקר בחקירה נגדית באופן מלא ומקיף - ובעניין זה נשוב עוד לעסוק בהמשך - אין הוא יכול לסמוך להגנתו על דברים שאמר בהודעות החוץ שלו..."

הסכין בה נעשה שימוש הינה כלי משחית של ממש. מדובר בסכין משוננת, מושחזת ומחודדת, שאורך להבה - 24.5 ס"מ, ואורך הקת הינו 13 ס"מ. רוחבה מגיע עד ל - 5.1 ס"מ. מדובר בסכין שכונתה על ידי פרופ' היס, כסכין "ציידים", ועל ידי עדים שונים, ובכללם הנאשם, כסכין "קומנדו".

הנאשם טען באמרתיו כי לא נתן דעתו לצורתה של הסכין, ובחר בה בשל נרתיקה, והחשש להיפצע אם יחזיקה חשופה; עוד טען כי ציין כי מדובר בסכין "קומנדו", רק לאחר שתמונתה הוצגה בפניו על ידי החוקרים.

אין מקום לקבל טענה זו כפשוטה, נוכח הימנעותו של הנאשם מלמסור עדות ולהיחקר על גרסתו. הדעת נותנת בנוסף, כי הנאשם לא יכול היה שלא להבחין במידותיה "המרשימות" של הסכין, בעת שנטלה ממקומה המוצנע בחדרו של הבן, הטמינה בין חפציו, העבירה ברכבו, תחבה במכנסיו ושלפה מנרתיקה, עובר לביצוע הדקירה; הנאשם אף מסר באמרתו, כי בנו הציג בפניו את הסכין לאחר רכישתה, והוא אף התריע בפני בנו על הסיכון הנשקף משימוש לא זהיר בסכין, במילים המעידות בצורה חד משמעית כי הנאשם היה ער לכך שמדובר בכלי משחית של ממש, כלי "שטני": **"נשמה בני, סכין כזה לא מכניסים הביתה כי זה מאד מסוכן, זה סכין שהוא...סתם השטן יכול לקטרג בתוך הבית".**

הנאשם טען גם באמרתיו, כי כיוון את הדקירה לבטנו של המנוח, וכי העריך כי תביא לפגיעה בלבד. גם בטענה זו אין כדי לסייע לנאשם, שכן עלה מחוות דעתו של ד"ר היס, ת/18, כי הסכין ננעצה בית החזה משמאל, בשליש התחתון, ולא בבטן. צוין בחוות הדעת, כי מדובר בפצע חתך- דקירה באורך של כ- 6.5-6 ס"מ, אולם כעולה מחוות הדעת, בהיעדר נתיחה, לא ניתן היה לקבוע מה היה עומק החדירה של הסכין, ולכן לא נקבע כלל בת/18 מה היה אורכה של "תעלת הדקירה", כפי שטען הסניגור בסיכומיו.

כלל הנסיבות מלמד על כך שהנאשם התכוון לקטול את הרב המנוח.

הנאשם יצא מביתו, לאחר שהצטייד בסכין "קומנדו", לצורך פגיעה במנוח; הנאשם אישר כי בחר בסכין בשל אפקטיביות התקיפה באמצעותה; הנאשם אישר באמרתיו כי שלל אפשרות של שימוש בכלי נשק קטנים יותר, שניתן היה להטמינם בכיס, ובחר בסכין גדולת מידות, שהנאשם הכירה, והבין את מסוגלותה לפגיעה קטלנית, נוכח דבריו לבנו; הנאשם אישר כי נמנע במכוון מלהסתפק בהכאת הרב, לאיים עליו או "לשרוט" אותו בידיו; הנאשם ביצע את מעשה הדקירה תוך שהוא תוקע את הסכין העצומה באיזור גוף רגיש ביותר; גם אם הייתה מתקבלת טענת הנאשם - אם היה נכון להעיד על כך - כי כיוון את הסכין לבטן ולא לחזה, ספק אם היה מקום לראות בכך שינוי מהותי לעניין המסקנה, כי יעד את הפגיעה לאברים חיוניים; הנאשם היה מודע לגילו המתקדם של הרב ואף סבר, כעולה מאמרתו, כי אינו בריא לגמרי, באופן המחזק את הידיעה בדבר ההיתכנות הקטלנית; הנאשם תקע את הסכין בחזהו של הרב המנוח, לאחר תכנון ומתוך

ידיעה כי בשעת מעשה, תהיה עוצמת התקיפה קשה מאד, שכן הרב, היושב ללא ניע על כסאו, לא יהיה מצוי בקשר עין עם הנאשם, בשל כך שאותה עת עיין במכתבו, ולמעשה לא יוכל להתגונן, ולו במעט, מפני התקיפה הלא צפויה.

זאת ועוד; העובדה כי הנאשם תקע את הסכין פעם אחת בלבד בחזהו של הרב אינה יכולה להעיד על היעדר כוונת קטילה. הנאשם מסר באמרתו כי ידע היטב, כאמור, נוכח סדרי השמירה בבית הרב, כי עומדות לרשותו שניות ספורות בלבד לביצוע המעשה, ומשכך ביצע סדרת פעולות שיאפשרו לו לשלוף את הסכין בהיחבא ולנעצה בקרבנו. כפי שאכן אירע, ההשתלטות על הנאשם הייתה מיידית, ולאור דברי הנאשם, הנאשם גם צפה מראש את מהלך הדברים.

נמצא, כי בהינתן סדרי השמירה על הרב ונוכחותם של אנשים בחדר, לא ניתן היה בידי הנאשם, אלא לדקור את הרב פעם אחת, בטרם ייתפס. בנסיבות אלה- וכאמור בלא שהנאשם טרח למסור עדות- הדעת נותנת כי בחירת הסכין גדולת המידות הייתה מכוונת ומותאמת על ידי הנאשם לידיעתו הכמעט ודאית שיוכל לעשות בה אלא שימוש חד פעמי בלבד, לצורך דקירת הרב; הנסיבות מלמדות, כי הנאשם ידע אפוא, כי מידותיה של הסכין וטיבה הקטלני במובהק, יאפשרו את המתת הרב, גם בדרך של נעיצה בודדת של הסכין בחזהו של הרב.

נוכח האמור, מעשיו של הנאשם מלמדים כי התכוון להמית את הרב, וחזקת הכוונה כי התכוון לתוצאות הטבעיות של המעשה, הפכה לחלוטה, לפי מה שהוכח.

חלותו של סעיף 300א לחוק העונשין

על פי הוראת סעיף 300א לחוק העונשין, ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בסעיף 300, שהינו עונש של מאסר עולם חובה, אם נעברה העבירה באחד מאלה:

(א) במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה.

ההגנה העלתה את טענתה לעניין ענישה מופחתת כבר בשלב דיוני זה, הגם שטענה זו "נדונה ברגיל לאחר הכרעת הדין, לאחר שנדחתה טענת הנאשם לפטור מאחריות פלילית, במסגרת הטיעון לעונש" (עניין בחטרזה, פסקה 14(ב)).

עם זאת, אין כל מניעה להעלות את הטענה גם בשלב הכרעת הדין, כפי שצוין בעניין בחטרזה, ובמסגרת ע"פ 6504/10 עדוואן פרחאן נ. מדינת ישראל (ניתן ביום 2.10.2013), מסביר כב' השופט רובינשטיין, כי-

"דברים אלה נאמרו בהתייחס לסיטואציה, שבה טוען נאשם - במהלך משפטו ובטרם ניתנה הכרעת הדין - לתחולתו של סייג "מחלת הנפש" שבסעיף 34ח לחוק העונשין, מציג ראיות בהקשר זה, אולם בית המשפט דוחה את טענותיו. במצב דברים זה אין מניעה, כי אותו נאשם יסתמך על אותה תשתית ראייתית שנפרשה לצורך דיון בענישה מופחתת. מדובר בסיטואציה נפוצה למדי..." (פסקה רי).

בענין בחטרזה, מסביר השופט עמית כי -

"המידה הניכרת" של חוסר שליטה או חוסר הבנה הנדרשת לצורך סעיף 300א היא בעוצמה נמוכה מזו הקבועה בסעיף 34 לחוק.

סעיף 300א נועד לשמש, כדברי השופט מצא בע"פ 5951/98 מליסה נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 49, 57-58 (2000) -

"באותם מקרי גבול שבהם עומד הנאשם על סף העמידה בתנאי סעיף 34 לחוק, אך בשל עוצמתם הפחותה של תסמיני ליקוין, אינו חוצה אותו".

סעיף 300א יחול על אלו -

"שמצבם הנפשי מוציאם, לכאורה, מקהל השפויים בדעתם, אך אינו מכניסם לקהל הבלתי שפויים" (שם, בעמ' 67).

כלומר, האפשרות להקל בענישה מכוח סעיף 300א נועדה למקרים בהם המינון והעוצמה של הפגיעה בכומר ההבנה או ביכולת להימנע מעשיית המעשה, נמוכים במעט מהרף הנדרש לצורך פטור מוחלט לפי סעיף 34ח. השוני לעומת סעיף 34ח הוא שוני כמותי ולא שוני איכותי (דנ"פ 2156/98 צלאח נ' מדינת ישראל בפסקה 4 להחלטה (לא פורסם, 18.6.98) והרף שנקבע בפסיקה לגבי עוצמת הפגיעה הוא "מרחק פסע בלבד מחוסר יכולת של ממש", מה שמסקק עמדה מחמירה של הפסיקה ביחס לפרשנות סעיף 300א לחוק (עניין מטטוב, בפסקה 14 לפסק דינו של השופט פוגלמן; וראו גם עניין זלנצקי, בפסקה 60 לפסק דינה של השופטת ארבל; ע"פ 1839/98 רייב נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(4) 613, 622 (2003): עניין חמאד, בעמ' 251; אמנון כרמי בריאות ומשפט שער רביעי: המטופלים 849 (2003); טויב בעמ' 223-224).

אין אני רואה ממש בטענה לעניין הטלת עונש מופחתת. נוכח הקביעות לעיל, לא נמצא הנאשם במצב שבו בשל מחלת הנפש בה לקה, הייתה עוצמת הפגיעה בכומר ההבנה, מרוחקת אך "כפסע" מחוסר יכולת של ממש להבנת הנעשה. קבענו כי לא הייתה קיימת פגיעה ממשית בבחון המציאות ובכומר השיפוט של הנאשם עקב ההפרעה הדלזיונלית. הנאשם תכן מעשיו, וגיבש כוונה להמית את המנוח, כשהוא אינו מופרע בתוכן החשיבה בשל מחשבות שווא הקשורות ברב, או בהנחות פסיכוטיות של הטלת שליחות אלוהית או משיחית, או מחשבות גדלות אחרות.

ב"כ הנאשם מציין בנוסף, כי בע"פ 7408/09 גדו נ. מדינת ישראל (ניתן ביום 4.3.2013), צוטט בהסכמה על ידי בית המשפט העליון "נייר עמדה" של ועדת מומחים מטעם האיגוד לפסיכיאטריה, שבו נקבעו קריטריונים למהותה של "הפרעה נפשית חמורה", התואמים את אלה של הנאשם, כפי שנצפו במהלך השנים.

כאמור, אין חולק כי הנאשם לקה בהפרעה נפשית, אולם כפי שפורט כבר, לא היו בתסמיני ההפרעה, עליהם עמדנו, כדי להצביע על כך שמדובר היה בהפרעה נפשית חמורה, ואף הקריטריונים העולים מהמלצות האיגוד הפסיכיאטרי (ביניהם, "אשפוזים פסיכיאטריים, הפרעה משמעותית בתפקודים מקצועיים, חברתיים, משפחתיים, כשלונות בביצוע

מטלות... " וכיו"ב), אינם הולמים בעיקרם, את התנהלות הנאשם לאורך זמן.

יוער לסיום, כי ב"כ הנאשם לא ביקש בסיכומיו להסתמך על חוות הדעת השניה, בה צוין כי יש מקום לשקול ענישה מופחתת, ואף נמנע מהגשת חוות הדעת זו כראיה, על אף שטען כטענה חלופית, כי יש מקום לעונש מופחת.

לגופו של עניין אציין, כי עולה מחוות הדעת השניה, כי זו אימצה באופן כללי, את אבחנתה של ד"ר נעון לגבי מצבו הנפשי של הנאשם. נוכח העדפתה של חוות הדעת של פאנל המומחים, על פני חוות הדעת האחרות, ולנוכח הקביעה העולה מחוות דעת המומחים, כי הנאשם אינו זקוק כלל לאשפוז פסיכיאטרי, אין אני רואה עוד כל תכלית מעשית - לאחר שנפרשה בפנינו מלוא יריעת הראיות הפסיכיאטריות הקשורות במצבו הנפשי של הנאשם - בהבאת ראיות נוספות בעניין זה.

סיכומם של דברים

בנסיבות שהוכחו בפנינו, אציע לחבריי להרשיע את הנאשם בעבירת רצח, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, כפי שיוחס לו בכתב האישום.

השופט ר. יפה-כ"ץ, אב"ד:

אני מסכימה.

השופט א. ואגו:

אני מסכים.

אשר על כן, נקבע כאמור בחוות דעתו של כב' השופט י. צלקובניק, והנאשם מורשע בביצוע עבירת רצח בכוונה תחילה, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

ניתנה היום, כ' שבט תשע"ד, 21 ינואר 2014, במעמד הצדדים.